



Straffrättsliga frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår åtta tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om straffrättsliga frågor. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- Livstidsstraffet för mord bör användas i betydligt större utsträckning än tidigare och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen.
- Bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta.
- När det gäller våldtäkt bör det införas en lagstiftning som tydligare än i dag baserar sig på frivilligt deltagande och ett oaktamsbrott.
- Det bör införas ett nytt brott – grovt sexuellt ofredande.
- Straffen för brott mot person bör i högre grad än i dag grunda sig på den brottsliga handlingens straffvärde och mindre på omständigheter som är knutna till gärningspersonen.
- Bättre straffrättsligt skydd för blåljuspersonal.
- Tillträdesförbud till butiker.
- Tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående beredningsarbete. Av dessa yrkanden behandlas ca 60 förenklat eftersom riksdagen behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden.

I betänkandet finns 42 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 180 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

| | |
|---|----|
| Utskottets förslag till riksdagsbeslut | 4 |
| Redogörelse för ärendet | 12 |
| Utskottets överväganden | 13 |
| Tillämpligheten av svensk lag | 13 |
| Mord | 15 |
| Våld och hot mot förtroendevalda | 18 |
| Tvångsäktenskap | 22 |
| Kränkningar på internet | 25 |
| Kränkande fotografering | 28 |
| Sexualbrott | 32 |
| Uppvigling | 39 |
| Straffmätning m.m. | 41 |
| Nödvärn | 47 |
| Vård och behandling inom påföljdssystemet | 48 |
| Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m. | 51 |
| Hedersrelaterade brott | 55 |
| Medgärningsmannaskap | 57 |
| Flykt från polis | 59 |
| Utöka antalet EU-brott | 60 |
| Terroristbrott m.m. | 61 |
| Drograttfylleri | 68 |
| Översyn av knivlagen | 69 |
| Olovlig körning | 71 |
| Icke-medicinskt bruk av narkotika | 72 |
| Tillträdesförbud avseende simhallar och butiker | 74 |
| Smuggling m.m. | 76 |
| Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder | 78 |
| Motioner som bereds förenklad | 79 |
| Reservationer | 81 |
| 1. Livstids fängelsestraff för mord, punkt 3 (S, MP, V) | 81 |
| 2. Skärpt straff för mord, punkt 4 (SD) | 81 |
| 3. Hot mot förtroendevalda, punkt 5 (SD) | 82 |
| 4. Hot mot förtroendevalda, punkt 5 (L) | 82 |
| 5. Vileledande till tvångsäktenskapsresa, punkt 6 (M, C, L, KD) | 83 |
| 6. Kränkningar på internet, punkt 8 (L) | 84 |
| 7. Kränkningar på internet, punkt 8 (KD) | 84 |
| 8. Kränkande fotografering, punkt 9 (S, MP, V) | 85 |
| 9. Våldtäkt, punkt 10 (S, MP, V) | 86 |
| 10. Skärpta straff för sexualbrott, punkt 11 (SD, KD) | 87 |
| 11. Grovt sexuellt ofredande, punkt 12 (S, MP, V) | 87 |
| 12. Virtuella våldtäkter och s.k. hämndporr, punkt 13 (M, C, L, KD) | 88 |
| 13. Köp av sexuell tjänst, punkt 14 (SD) | 89 |
| 14. Sexualbrott mot barn, punkt 15 (SD) | 89 |
| 15. Uppvigling, punkt 17 (M, C) | 90 |
| 16. Borttagande av s.k. straffrabatter, punkt 18 (SD) | 90 |
| 17. Straffvärdesbedömning, punkt 19 (S, MP, V) | 91 |
| 18. Försvårande omständigheter, punkt 20 (SD) | 92 |
| 19. Förmildrande omständigheter, punkt 21 (M, SD, C, KD) | 93 |

| | |
|--|-----|
| 20. Nödvärn, punkt 22 (SD) | 93 |
| 21. Vård och behandling inom påföljdssystemet, punkt 23 (M, C, L, KD)..... | 94 |
| 22. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m., punkt 24 (S, MP, V) | 95 |
| 23. Straffmätning vid hedersrelaterade brott, punkt 25 (M, C, L, KD)..... | 96 |
| 24. Särreglering av hedersrelaterade brott, punkt 26 (KD)..... | 96 |
| 25. Medgärningsmannaskap, punkt 27 (SD) | 97 |
| 26. Flykt från polis, punkt 28 (SD)..... | 98 |
| 27. Utöka antalet EU-brott, punkt 29 (L)..... | 98 |
| 28. Straffskalor vid resor i terrorismsyfte, punkt 30 (SD) | 99 |
| 29. Straffskalor vid resor i terrorismsyfte, punkt 30 (L)..... | 99 |
| 30. Kriminalisering i förfätet till resor i terrorismsyfte, punkt 31 (SD, L)..... | 100 |
| 31. Resa till medborgarskapsland, punkt 32 (SD) | 101 |
| 32. Propaganda för terrorism, punkt 33 (SD) | 101 |
| 33. Utökning av brottskatalog, punkt 34 (L) | 102 |
| 34. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet, punkt 35 (M, KD) | 102 |
| 35. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet, punkt 35 (SD, C)..... | 103 |
| 36. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet, punkt 35 (L) | 104 |
| 37. Landsförräderi, punkt 36 (L, KD)..... | 105 |
| 38. Kapacitet att utreda terroristbrott, punkt 37 (M)..... | 106 |
| 39. Översyn av knivlagen, punkt 39 (M, C) | 106 |
| 40. Tillträdesförbud till butiker, punkt 42 (S, MP, V) | 107 |
| 41. Tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar, punkt 43 (S, MP, V)..... | 108 |
| 42. Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, punkt 45 (SD) | 108 |
| Särskilda yttranden | 110 |
| 1. Livstids fängelsestraff för mord, punkt 3 (S, MP) | 110 |
| 2. Livstids fängelsestraff för mord, punkt 3 (V) | 110 |
| 3. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m., punkt 24 (SD)..... | 110 |
| 4. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (M)..... | 111 |
| 5. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (SD) | 111 |
| 6. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (C)..... | 111 |
| 7. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (V) | 111 |
| 8. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (L) | 112 |
| 9. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (KD)..... | 112 |
| <i>Bilaga 1</i> | |
| Förteckning över behandlade förslag..... | 113 |
| Motioner från allmänna motionstiden 2016/17 | 113 |
| <i>Bilaga 2</i> | |
| Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet | 132 |

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Korruption**

Riksdagen avslår motion
2016/17:2790 av Emanuel Öz (S).

2. **Penningförfalskning**

Riksdagen avslår motion
2016/17:2618 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2.

3. **Livstids fängelsestraff för mord**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att livstidsstraffet för mord bör användas i betydligt större utsträckning än tidigare och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2288 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar
Johnsson (båda M) och
2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 25.

Reservation 1 (S, MP, V)

4. **Skärpt straff för mord**

Riksdagen avslår motion
2016/17:1745 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (SD)

5. **Hot mot förtroendevalda**

Riksdagen avslår motionerna
2016/17:441 av Lotta Finstorp (M),
2016/17:1732 av Birgitta Ohlsson (L),
2016/17:1972 av Hans Rothenberg (M),
2016/17:2297 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) och
2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande
19.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (L)

6. **Vilseledande till tvångsäktenskapsresa**

Riksdagen avslår motion
2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

7. **Äktenskapstvång**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1249 av Lotta Olsson (M),
2016/17:2345 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1,
2016/17:2372 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD)
yrkande 9 och
2016/17:2506 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 48.

8. Kränkningar på internet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2857 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1 och
2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8.

Reservation 6 (L)

Reservation 7 (KD)

9. Kränkande fotografering

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 35 och
avslår motion

2016/17:1965 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 8 (S, MP, V)

10. Våldtäkt

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att man när det gäller våldtäkt bör införa dels en lagstiftning som tydligare än i dag baseras på frivilligt deltagande, dels ett oaktsamhetsbrott, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:510 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M),
2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11,
2016/17:1134 av Yasmine Larsson (S),
2016/17:2627 av Annika Qarlsson (C) yrkande 1,
2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 19,
2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 28 och
2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 6 och 7.

Reservation 9 (S, MP, V)

11. Skärpta straff för sexualbrott

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1343 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1,
2016/17:2126 av Edward Riedl (M),
2016/17:3028 av Fredrik Schulte (M),
2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6 och

2016/17:3340 av Sofia Fölster (M) yrkande 2.

Reservation 10 (SD, KD)

12. Grovt sexuellt ofredande

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om grovt sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 22 och

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 26.

Reservation 11 (S, MP, V)

13. Virtuella våldtäkter och s.k. hämndporr

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 31 och

2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

Reservation 12 (M, C, L, KD)

14. Köp av sexuell tjänst

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1365 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:2303 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 15.

Reservation 13 (SD)

15. Sexualbrott mot barn

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1766 av Adam Marttinen (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:2586 av Jeff Ahl (SD).

Reservation 14 (SD)

16. Utvärdering av domar om våldtäktsbrott

Riksdagen avslår motion

2016/17:388 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S).

17. Uppvigling

Riksdagen avslår motion

2016/17:865 av Annie Löof m.fl. (C) yrkande 42.

Reservation 15 (M, C)

18. Borttagande av s.k. straffrabatter

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:419 av Sten Bergheden (M),

2016/17:1715 av Lars Hjälmered (M) och

2016/17:2303 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 3.1.

Reservation 16 (SD)

19. Straffvärdesbedömning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om straffvärdesbedömning och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1538 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 17 (S, MP, V)

20. Försvårande omständigheter

Riksdagen avslår motion

2016/17:2432 av Markus Wiechel (SD).

Reservation 18 (SD)

21. Förmildrande omständigheter

Riksdagen avslår motion

2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 19 (M, SD, C, KD)

22. Nödvärn

Riksdagen avslår motion

2016/17:2306 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD).

Reservation 20 (SD)

23. Vård och behandling inom påföljdssystemet

Riksdagen avslår motion

2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6.

Reservation 21 (M, C, L, KD)

24. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 7–9,

2016/17:1080 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 10–13,

2016/17:1535 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2,

2016/17:2466 av Mikael Oscarsson (KD),

2016/17:3221 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 25,

2016/17:3238 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1–3 och

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 14,

bifaller delvis motionerna

2016/17:443 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:685 av Maria Malmer Stenergard och Annicka Engblom (båda M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:728 av Sotiris Delis (M),

2016/17:1936 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 10 och
 2016/17:2701 av Lars Eriksson m.fl. (S) samt
 avslår motion
 2016/17:2582 av Jeff Ahl (SD) yrkande 1.

Reservation 22 (S, MP, V)

25. Straffmätning vid hedersrelaterade brott

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16,
 2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,
 2016/17:2177 av Boriana Åberg (M),
 2016/17:3002 av Robert Hannah m.fl. (L) och
 2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3.

Reservation 23 (M, C, L, KD)

26. Särreglering av hedersrelaterade brott

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:391 av Annicka Engblom m.fl. (M),
 2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,
 2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 3 och
 2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13.

Reservation 24 (KD)

27. Medgärningsmannaskap

Riksdagen avslår motion
 2016/17:2340 av Kent Ekeröth (SD).

Reservation 25 (SD)

28. Flykt från polis

Riksdagen avslår motion
 2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 24.

Reservation 26 (SD)

29. Utöka antalet EU-brott

Riksdagen avslår motion
 2016/17:3468 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 27 (L)

30. Straffskalor vid resor i terrorismsyfte

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:2299 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 1 och
 2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (L)

31. Kriminalisering i förfäktat till resor i terrorismsyfte

Riksdagen avslår motion

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 30 (SD, L)

32. Resa till medborgarskapsland

Riksdagen avslår motion

2016/17:2299 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 5.

Reservation 31 (SD)

33. Propaganda för terrorism

Riksdagen avslår motion

2016/17:2299 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 4.

Reservation 32 (SD)

34. Utökning av brottskatalog

Riksdagen avslår motion

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 33 (L)

35. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8,

2016/17:865 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 43 och 44,

2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 17 och

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 34 (M, KD)

Reservation 35 (SD, C)

Reservation 36 (L)

36. Landsförräderi

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:394 av Patrick Reslow (M),

2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2016/17:2020 av Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L).

Reservation 37 (L, KD)

37. Kapacitet att utreda terroristbrott

Riksdagen avslår motion

2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 8.

*Reservation 38 (M)***38. Drograttfylleri**

Riksdagen avslår motion
2016/17:684 av Maria Malmer Stenergard (M).

39. Översyn av knivlagen

Riksdagen avslår motionerna
2016/17:423 av Sten Bergheden (M) och
2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 33.

*Reservation 39 (M, C)***40. Olovlig körning**

Riksdagen avslår motion
2016/17:2066 av Edward Riedl (M).

41. Icke-medicinskt bruk av narkotika

Riksdagen avslår motion
2016/17:2963 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 3.

42. Tillträdesförbud till butiker

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tillträdesförbud till butiker och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1180 av Johan Hedin (C) yrkande 2 och
2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 7 och
bifaller delvis motion
2016/17:702 av Lena Asplund (M).

*Reservation 40 (S, MP, V)***43. Tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 15.

*Reservation 41 (S, MP, V)***44. Smuggling m.m.**

Riksdagen avslår motionerna
2016/17:1264 av Erik Andersson m.fl. (M),
2016/17:1571 av Jan Ericson (M) och
2016/17:1927 av Erik Andersson m.fl. (M).

45. Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Riksdagen avslår motion

2016/17:2326 av Kent Ekeröth (SD).

Reservation 42 (SD)

46. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 30 mars 2017

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Ellen Juntti (M), Richard Jomshof (SD) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet knappt 160 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2016/17 om straffrättsliga frågor. Yrkandena rör bl.a. brott och straffmätning. Yrkandena finns i bilaga 1. Av yrkandena behandlas ca 60 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Tillämpligheten av svensk lag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att kriminalisera korruption som utövas i utlandet respektive att förbättra möjligheterna att lagföra utländska medborgare som medverkat till förfalskning.

Motionerna

I motion 2016/17:2790 av Emanuel Öz (S) begärs ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att kriminalisera korruption som utövas i utlandet och anpassa svensk lagstiftning till att omfatta kriminaliseringen. Motionären anför att det vore lämpligt att kriminalisera korruption som svenska företag och representanter för svenska företag utövar i utlandet.

I motion 2016/17:2618 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2 anføres att det bör skapas förbättrade möjligheter att lagföra utländska medborgare som medverkat till förfalskning eller andra brott relaterade till tillverkning av sedlar och mynt. Ett tillkännagivande begärs.

Bakgrund

Gällande rätt

Penningförfalskning regleras i 14 kap. 6 § brottsbalken. Givande av muta regleras i 10 kap. 5 b § brottsbalken, medan bestämmelser om grovt givande av muta finns i 5 c §.

I 2 kap. brottsbalken finns bestämmelser om tillämpligheten av svensk lag. Av 2 § första stycket 1 följer att för brott som begåtts utom riket döms efter svensk lag och vid svensk domstol, om brottet begåtts av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige. Det följer vidare av andra stycket att detta inte gäller om gärningen är fri från ansvar enligt lagen på gärningsorten eller om den begåtts inom område som inte tillhör någon stat och enligt svensk lag svårare straff än böter inte kan följa på gärningen. Enligt tredje stycket får inte dömas till påföljd som är att anse som strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten. I fjärde stycket föreskrivs för vissa brott undantag från de inskränkningar som anges i andra och tredje stycket.

Det följer vidare av 3 § första stycket 6 att för brott som begåtts utom riket döms även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk

domstol om brottet är bl.a. penningförfalskning. Regeln ger uttryck för den s.k. universalitetsprincipen.

I 3 a § anges att det även i annat fall än som avses i 1–3 §§ döms för brott efter svensk lag och vid svensk domstol enligt vad som föreskrivs i lagen (1976:19) om internationellt samarbete rörande lagföring för brott.

Pågående arbete

Utredningen om vissa frågor om företagsbot överlämnade i november 2016 betänkandet En översyn av lagstiftningen om företagsbot (SOU 2016:82) till regeringen. I betänkandet föreslås att om ett särskilt klandervärt brott begås inom ramen för ett större företags verksamhet ska det kunna leda till en förhöjd företagsbot. För allvarligare brott ska företagsboten alltså kunna bestämmas med beaktande av företagets betalningsförmåga. Företagsboten ska i sådana fall kunna bestämmas till högst 100 miljoner kronor. Det föreslås också att talan om företagsbot för vissa mutbrott som har begåtts utom riket ska kunna prövas efter svensk lag och vid svensk domstol även om domsrätt inte föreligger enligt bestämmelserna i 2 kap. 2 §, 3 § eller 3 a § brottsbalken. Genom förslagen säkerställs enligt utredningen att Sverige lever upp till sina åtaganden enligt OECD:s konvention om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförbindelser.

Justitiedepartementet har informerat om att betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 2016/17:2790 (S) om vikten av att bekämpa korruption som begås i utlandet. Som framgått föreslås i betänkandet SOU 2016:82 bl.a. utökade möjligheter att i enlighet med svensk lag pröva talan om företagsbot för vissa mutbrott som har begåtts utom riket och att företagsboten i vissa fall ska kunna bestämmas till högst 100 miljoner kronor. Enligt utskottet bör den pågående beredningen av betänkandet inte föregripas, och utskottet avstyrker därför motionen.

När det gäller motion 2016/17:2618 (MP) yrkande 2 konstaterar utskottet att det följer av 2 kap. 3 § första stycket 6 brottsbalken att penningförfalskning är ett sådant brott för vilket det ska dömas i enlighet med svensk lag även om brottet har begåtts utomlands och på en ort där motsvarande gärning inte är belagd med straff. Av bestämmelsen följer också att det saknar betydelse om brottet har begåtts av en svensk medborgare eller en utländsk person. Mot denna bakgrund saknas det skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ som motionären begär. Motionen avstyrks med det anförda.

Mord

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att livstidsstraffet för mord bör användas i betydligt större utsträckning än tidigare och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpt straff för mord.

Jämför reservationerna 1 (S, MP, V) och 2 (SD) och särskilda yttrandena 1 (S, MP) och 2 (V).

Motionerna

I motion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag så att livstids fängelse blir normalstraffet för mord. Även i motion 2016/17:2288 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) anføres att en översyn av tillämpningen av livstidsstraffet för mord bör göras i detta syfte.

I motion 2016/17:1745 av Richard Jomshof m.fl. (SD) begärs i yrkande 1 att straffet för mord ska skärpas, t.ex. till fängelse i lägst 18 och högst 40 år. I yrkande 2 anføres att livstidsstraffet bör vara förbehållet de allra allvarligaste fallen, men detta ska inte som i dag kunna omvandlas till ett tidsbestämt straff utan vara just ett livstidsstraff.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 1 § brottsbalken döms den som berövar någon annan livet för mord till fängelse på viss tid, lägst tio och högst arton år eller, om omständigheterna är försvårande, på livstid.

Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:194, bet. 2013/14:JuU28, rskr. 2013/14:223). Lagändringen innebar att det i straffskalan för mord lades till att straffet är fängelse på livstid om omständigheterna är försvårande. Syftet med ändringen är att livstidsstraffet ska kunna användas i betydligt större utsträckning och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen (a. prop. s. 17, a. bet. s. 8). Bestämmelsen hade dessförinnan ändrats så att det längsta tidsbestämda straffet för mord ökades från tio år till arton år (prop. 2008/09:118, bet. 2008/09:JuU17, rskr. 2008/09:251). I samband med den lagändringen uttalade regeringen att arton år framstod som en väl avvägd högsta nivå för det tidsbestämda fängelsestraffet. Vid behov av strängare straff ansågs möjligheten att döma till

livstids fängelse vara tillräcklig (a. prop. s. 27). Utskottet instämde i denna bedömning (a. bet. s 9).

Fram till 2006 kunde den som hade dömts till livstids fängelse få straffet omvandlat till fängelse på viss tid endast genom att regeringen beviljade den livstidsdömde nåd. Möjligheten till nåd i dessa fall kvarstår formellt men har i praktiken kommit att ersättas av lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid (omvandlingslagen). Enligt denna lag får den som dömts till fängelse på livstid eller, om det finns särskilda skäl, Kriminalvården ansöka om att livstidsstraffet ska omvandlas till ett tidsbestämt straff. Ansökan får göras när den dömde har avtjänat minst tio år. Vid prövningen av om straffet ska omvandlas ska domstolen särskilt beakta bl.a. den tid som den dömde har avtjänat, vad som framgår av domen om de omständigheter som legat till grund för straffmätningen och om det finns risk för att den dömde återfaller i brottslighet av allvarligt slag. Om ansökan bifalls ska livstidsstraffet omvandlas till fängelse på viss tid, lägst arton år. Lagen innebär inte någon rätt att få ett livstidsstraff omvandlat till fängelse på viss tid. Straffet kan alltså i praktiken vara livsvarigt.

Domar från Högsta domstolen

Den 3 februari 2016 meddelade Högsta domstolen den första domen om straffet för mord efter 2014 års lagändring (NJA 2016 s. 3). Enligt domstolen kan det syfte som anges i förarbetena – att öka tillämpningen av livstidsstraffet – inte anses vara förenligt med den genomförda lagändringen, vilket innebär att lagens ord ska ha företräde. Högsta domstolens slutsats är att ändringen inte förändrar det rättsläge som uppkom genom 2009 års reformering av straffskalan.

I domskälen framhåller Högsta domstolen den straffrättsliga legalitetsprincipen (p. 13–15). Denna ställer krav på lagstiftningen som innebär att den enskilde ska kunna förutse när – och i viss mån hur – han eller hon kan bli föremål för straffrättsligt ingripande (jfr även NJA 2016 s. 169, p. 13). I detta ligger att ett straffbud måste vara i rimlig utsträckning bestämt till sin utformning. Enligt domstolen ska det för den enskilde också vara möjligt att med ledning av lagstiftningen i förväg med rimlig säkerhet bedöma vilken påföljd som han eller hon riskerar.

Högsta domstolen prövade på nytt straffet för mord i en dom den 21 juni 2016 (mål B 4712-15). I domskälen anförs att det inte finns anledning att gå ifrån den bedömning som Högsta domstolen gjorde i NJA 2016 s. 3, nämligen att 2014 års omformulering av 3 kap. 1 § brottbalken inte förändrade det rättsläge som rådde närmast dessförrinnan (p. 8 och 9). Enligt domstolen är utgångspunkten vid straffmätningen för ett mord alltså ett straff om fängelse i 14 år om varken förmildrande eller försvårande omständigheter föreligger (p. 10).

Pågående arbete

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att se över straffbestämmelsen om mord (se promemoria 2016-10-28, Ju2016/07750/LP). I promemorian anförs att Högsta domstolens domar från februari och juni 2016 innebär att riksdagens beslut att skärpa straffet för mord inte fått någon verkan. Detta är enligt promemorian inte tillfredsställande och det finns därför skäl att låta utreda hur bestämmelsen om mord bör vara utformad för att riksdagens vilja, dvs. att mord i betydligt större utsträckning bör leda till fängelse på livstid (prop. 2013/14:194, avsnitt 6.1), ska få ett tydligt genomslag i rättstillämpningen. Utredaren ska överväga hur bestämmelsen om mord bör utformas för att åstadkomma ett skärpt straff för brottet genom en ökad användning av livstids fängelse. Utredaren ska således utgå från riksdagens ställningstagande i 2014 års lagstiftningsärende, vilket innebär att fängelse på livstid inte ska kunna komma i fråga i större utsträckning än vad som framgår av det ställningstagandet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2017.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 14–16) yrkanden om straffet för mord. Mot bakgrund av Högsta domstolens dom den 3 februari 2016 välkomnade utskottet beskedet att regeringen avsåg att ge en utredare i uppdrag att lämna de förslag till lagändringar som bedömdes nödvändiga i syfte att säkerställa att 2014 års lagändring om straffet för mord får genomslag i praktiken, och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen med lagförslag så snart som möjligt. Utskottet vidhöll också sin uppfattning att den gällande ordningen med möjligheten att omvandla ett livstidsstraff till ett tidsbestämt straff innebär en rimlig avvägning mellan behovet av samhällsskydd och den intagnes befogade intresse av att friges. Genom möjligheten att få ett livstidsstraff omvandlat till ett tidsbestämt straff ökar också den dömdes incitament för att själv främja sin frigivning och anpassning i samhället, anförde utskottet. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196)

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att syftet med den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014 var att livstidsstraffet för mord skulle användas i betydligt större utsträckning än tidigare och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen. Som framgår ovan har Högsta domstolen dock därefter i två domar gjort bedömningen att 2014 års lagstiftning inte ändrade det rättsläge som gällde tidigare. Ändringen har således inte fått det genomslag som riksdagen avsåg. Detta är något som omgående behöver åtgärdas.

Regeringen har nu gett en utredare i uppdrag att se över hur straffbestämmelsen om mord bör vara utformad för att riksdagens vilja – att

mord i betydligt större utsträckning bör leda till fängelse på livstid och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen – ska få ett tydligare genomslag i rättstillämpningen. Det är viktigt att regeringen, efter sedvanlig beredning, skyndsamt återkommer till riksdagen med ett nytt lagförslag som uppfyller och säkerställer detta. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:2288 (M) och 2016/17:3388 (M) yrkande 25.

När det i övrigt gäller straffet för mord vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att arton år framstår som en väl avvägd högsta nivå för det längsta tidsbestämda fängelsestraffet. Vid behov av strängare straff får möjligheten att döma till livstids fängelse anses vara tillräcklig. Utskottet vidhåller också sin uppfattning att den nu gällande ordningen med möjligheten att omvandla ett livstidsstraff till ett tidsbestämt straff innebär en rimlig avvägning mellan behovet av samhällsskydd och den intagnes befogade intresse av att frigges. Genom möjligheten att få ett livstidsstraff omvandlat till ett tidsbestämt straff ökar också den dömdes incitament för att själv främja sin frigivning och anpassning i samhället. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2016/17:1745 (SD) yrkandena 1 och 2.

Våld och hot mot förtroendevalda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda.

Jämför reservationerna 3 (SD) och 4 (L).

Motionerna

I motion 2016/17:441 av Lotta Finstorp (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa en ny brottsrubricering, hot mot demokratin, för att förstärka det juridiska skyddet för förtroendevalda på både kommunal nivå, landstingsnivå och riksnivå. Ett liknande yrkande framförs i motion 2016/17:2297 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD).

I motion 2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att våld mot politiker bör likställas med våld mot tjänsteman.

I motion 2016/17:1972 (M) av Hans Rothenberg begärs ett tillkännagivande om att överväga att skärpa straffen för hot mot förtroendevalda politiska företrädare. Även i motion 2016/17:1732 av Birgitta Ohlsson (L) anförts att det krävs en straffskärpning vid våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att tvinga tjänstemannen till eller hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd döms enligt 17 kap. 1 § första stycket brottsbalken för våld eller hot mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot en tjänsteman som tidigare har utövat myndighet för vad han eller hon har gjort eller underlåtit att göra i myndighetsutövningen. I andra stycket anges att om brottet är grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt kan bl.a. beaktas om gärningen har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Enligt 17 kap. 2 § ska den som, på något annat sätt än som anges i 1 §, otillbörligen utför en gärning som syftar till att tvinga eller hindra en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller att hämnas för en åtgärd i myndighetsutövningen och som för tjänstemannen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med en sådan gärning, dömas för förgrivelse mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt döms för grov förgrivelse mot tjänsteman till fängelse i högst fyra år.

Pågående arbete m.m.

Kultur- och demokratiministern anförde i en interpellationsdebatt den 10 januari 2017 bl.a. följande:

Som kultur- och demokratiminister vill jag understryka vikten av att förebygga förtroendevaldas utsatthet för hot och hat genom att öka kunskapen om och höja medvetenheten i dessa frågor. Rapporten Politikernas trygghetsundersökning från Brottsförebyggande rådet (Brå) utgör ett viktigt kunskapsunderlag som lägger grunden för ett effektivt förebyggande arbete. I juni 2016 gav regeringen för fjärde gången Brå i uppdrag att kartlägga omfattningen av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda.

En viktig del i arbetet består i att öka anmälningsbenägenheten och motverka normaliseringen av hot och hat. Vidare behöver förtroendevalda som utsätts för hot och hat få stöd, och det måste finnas rutiner för hur utsattheten ska hanteras. Det förebyggande arbetet och stödet till förtroendevalda behöver särskilt förbättras på lokal nivå. Därför tilldelade regeringen i juni 2016 medel till Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att stödja och utveckla kommuners, landstings och regioners systematiska arbete för att förebygga och hantera hot och hat mot förtroendevalda. Därutöver tas nu ett bredare grepp om frågor som rör hot och hat mot det demokratiska samtalet. Under 2017 kommer regeringen att presentera en handlingsplan för att inleda ett mer systematiskt arbete för att förebygga hot och hat mot förtroendevalda, journalister och kulturutövare, som är centrala aktörer i vårt gemensamma offentliga samtal.

De förebyggande åtgärder som jag ansvarar för behöver samordnas med polisära insatser och lagstiftning. Polismyndighetens arbete för att

bekämpa brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheterna, i vilket förtroendevalda ingår som målgrupp, är fortsatt prioriterat. Polisen har i dag att hantera demokrati- och hatbrottsgrupper i de tre storstadsregionerna, och i övriga regioner hanteras dessa ärenden i särskild ordning. I början av året överlämnade Gudrun Antemar betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) som innehåller förslag på hur lagstiftningen kan moderniseras och ge bättre skydd mot hot och kränkningar. Utredningens förslag bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 22 december 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner, dvs. yrkesutövare som bl.a. har till uppgift att hjälpa andra. I direktiven anføres (s. 5) att en särskild fråga som har diskuterats i olika sammanhang gäller om förtroendevalda politiker bör ha ett särskilt straffrättsligt skydd. Frågan har tidigare behandlats i betänkandet Jakten på makten (SOU 2006:46). Betänkandets förslag har inte lett till några lagstiftningsåtgärder. Förtroendevaldas straffrättsliga skydd aktualiserar delvis andra hänsyn än de som aktualiseras i fråga om skydd för blåljuspersonal och liknande funktioner, inte minst den stora frågan om skyddet för demokratin. Det framstår därför inte som lämpligt att i detta sammanhang behandla skyddet för förtroendevalda politiker. Den frågan ska således inte ingå i utredarens uppdrag.

Justitiedepartementet gav i januari 2014 (Ju2014/235/P) en utredare i uppdrag att genomföra en kartläggning av domar om brott mot politiskt förtroendevalda från 2000 till april 2014. Utredaren redovisade sitt arbete i juni 2014.

Utredaren anser att det finns goda förutsättningar inom ramen för nuvarande lagstiftning att bättre kunna utreda och lagföra brott mot förtroendevalda och pekar på ett antal faktorer som kan ha betydelse för detta arbete:

- Tydlig kodning och checklista. Brott mot förtroendevalda måste få en tydlig kodning för att möjliggöra att polis och åklagare prioriterar dessa brott och särskilt analyserar och följer upp dem.
- Tydliggöra gärningsmannens motiv. Åklagare måste utveckla en särskild hantering av dessa fall för att tydliggöra de eventuella politiska motiven bakom brotten och därmed kunna förklara för domstolen varför det finns försvårande omständigheter.
- Förundersökningar bör ledas av åklagare. Samtliga förundersökningar bör ledas av en åklagare för att säkerställa en enhetlig och aktiv förundersökning. Det bör vara ett begränsat antal åklagare som handlägger denna typ av ärenden, och de bör samverka i ett särskilt nätverk för att utveckla en enhetlig praxis och hantering.

Kulturdepartementet har informerat om att utredarens förslag bereds i Regeringskansliet och att avsikten är att det ska behandlas i den handlingsplan

för att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat som kommer att presenteras under 2017.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om hot och våld mot förtroendevalda, se betänkandena 2012/13:JuU10 (s. 29 f.), 2013/14:JuU15 (s. 27 f.), 2014/15:JuU14 (s. 50) och 2015/16:JuU18 (s. 57 f.).

I betänkande 2014/15:JuU14 anförde utskottet bl.a. att det alltjämt såg allvarligt på förekomsten av våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker men vidhöll att något tillkännagivande inte borde göras till regeringen om att förtroendevalda bör omfattas av det skydd som ges i 17 kap. brottsbalken. Utskottet var inte heller berett att föreslå någon utvidgning av det straffbara området när det gäller brottet våld eller hot mot tjänsteman eller någon annan förändring av bestämmelsen. Utskottet konstaterade vidare att den utredare som haft i uppdrag att kartlägga domar om brott mot politiskt förtroendevalda hade redovisat sitt arbete och i det sammanhanget lämnat ett antal förslag till åtgärder. Förslagen bereddes i Regeringskansliet, och denna beredning borde inte föregripas. Utskottet ansåg sammanfattningsvis att något tillkännagivande till regeringen inte borde göras med anledning av motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

I betänkande 2015/16:JuU18 vidhöll utskottet den uppfattning som redovisades i betänkande 2014/15:JuU14 och ansåg att något tillkännagivande inte borde göras till regeringen om att förtroendevalda bör omfattas av det skydd som ges i 17 kap. brottsbalken. Utskottet var inte heller berett att föreslå någon utvidgning av det straffbara området när det gäller brottet våld eller hot mot tjänsteman eller någon annan förändring av bestämmelsen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser alltjämt allvarligt på förekomsten av våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker. Det är därför positivt att regeringen uppger att man kommer att presentera en handlingsplan under 2017 för att inleda ett mer systematiskt arbete för att förebygga hot och hat mot förtroendevalda, journalister och kulturutövare. Utskottet vidhåller i övrigt sin tidigare uppfattning och anser inte att det finns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande till regeringen om att införa en ny bestämmelse i brottsbalken eller om att förtroendevalda ska omfattas av det skydd som ges i 17 kap. brottsbalken. Utskottet är inte heller berett att föreslå någon annan förändring av bestämmelserna i 17 kap. brottsbalken. Motionerna 2016/17:441 (M), 2016/17:1732 (L), 2016/17:1972 (M), 2016/17:2297 (SD) och 2016/17:2303 (SD) yrkande 19 avstyrks.

Tvångsäktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dels skärpt lagstiftning mot äktenskapstvång, dels kriminalisering av stämpling och försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa.

Jämför reservationen 5 (M, C, L, KD).

Motionerna

I några motioner anförs att det bör övervägas att skärpa lagstiftningen mot tvångsäktenskap. Sådana tillkännagivanden begärs i motionerna 2016/17:1249 av Lotta Olsson (M), 2016/17:2345 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 1, 2016/17:2372 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 9 och 2016/17:2506 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 48.

I partimotion 2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om kriminalisering av stämpling eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa.

Bakgrund

Gällande rätt

Vid halvårsskiftet 2014 infördes brottet äktenskapstvång i brottsbalken (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2013/14:263). Enligt 4 kap. 4 c § första stycket brottsbalken döms den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap som är giltigt i den stat där det ingås, i den stat enligt vars lag det ingås eller i en stat i vilken minst en av makarna är medborgare eller har hemvist för äktenskapstvång till fängelse i högst fyra år. Av andra stycket framgår att detsamma gäller den som på sätt som anges i första stycket förmår någon att ingå en äktenskapsliknande förbindelse, om den ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra, och innefattar frågan om upplösning av förbindelsen. Den som genom vilseledande förmår en person att resa till en annan stat än den där han eller hon bor, i syfte att personen genom olaga tvång eller utnyttjande av hans eller hennes utsatta belägenhet ska förmås att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c §, döms enligt 4 kap. 4 d § brottsbalken för vilseledande till tvångsäktenskapsresa till fängelse i högst två år. Vid samma tillfälle togs möjligheten bort för personer under 18 år att få tillstånd att gifta sig.

Äktenskapstvång är straffbart på försöks- och förberedelsestadiet. Även stämpling till äktenskapstvång är sedan den 1 juli 2016 straffbart (prop. 2015/16:113, 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234).

Pågående arbete m.m.

I regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid anför (s. 141 – 142) att 2014 års bestämmelser om skydd mot tvångsåktenskap och barnåktenskap ska utvärderas.

Åklagarmyndigheten överlämnade i juni 2016 rapporten Granskning av ärenden angående åktenskapstvång, försök och förberedelse därtill samt vilseledande till tvångsåktenskapsresa (Rapport ÅM-A 2016/0359) till regeringen. Rapporten har omfattat samtliga vid Åklagarmyndigheten avslutade ärenden som inte har lett till åtal för åktenskapstvång, försök och förberedelse därtill samt vilseledande till tvångsåktenskapsresa. Enligt rapporten har nedläggningsbesluten motiverats med bevisvärigheter eller att det saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Vid en samlad bedömning framstår åklagarnas nedläggningsbeslut genomgående, med några få undantag, som riktiga, anför det i rapporten. Vidare anför att det har förekommit frekvent och överlag tillfredsställande samverkan mellan olika myndigheter. Denna samverkan har bestått i informationsutbyte och förhör med olika myndighetsföreträdare. Justitiedepartementet har informerat om att rapporten har lagts till handlingarna.

I sitt svar på en skriftlig fråga den 8 februari 2017 anförde inrikesministern följande (fr. 2016/17:779):

Jag kan konstatera att under den tid som straffbestämmelserna om åktenskapstvång har varit i kraft så har endast ett fåtal polisanmälningar lett till åtal och fällande domar. Det är angeläget att få klarhet i vad detta beror på och vad som kan göras för att få till stånd en effektivare lagstiftning och tillämpning.

Åklagarmyndigheten har under våren 2016 på regeringens uppdrag granskat ärenden som anmälts till åklagare avseende åktenskapstvång, försök och förberedelse därtill samt vilseledande till tvångsåktenskapsresa. I uppdraget ingick att analysera skälen till att inga åtal ännu hade väckts och att redogöra för vilken myndighetssamverkan som hade bedrivits under utredningsarbetet. Vidare skulle Åklagarmyndigheten bedöma om det finns behov av att vidta åtgärder för att utveckla och höja kvaliteten på brottsutredningarna samt stärka myndighetssamverkan i övrigt.

Resultatet av granskningen visar att nedläggningsbesluten i omkring hälften av ärendena har motiverats med att det saknats anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Denna motivering kan till exempel föreligga när målsäganden tagit tillbaka sin redogörelse för det misstänkta brottet. Om målsäganden ändrar sin redogörelse eller om andra nya omständigheter tillkommer är det upp till den enskilde åklagaren att bedöma huruvida ytterligare förhör ska hållas samt vilka övriga utredningsåtgärder som ska vidtas. I ovan nämnda granskning är Åklagarmyndighetens samlade bedömning att nedläggningsbesluten framstår som korrekta med endast några få undantag. I dagsläget arbetar Åklagarmyndigheten med att med utgångspunkt i resultatet av granskningen ta fram ett särskilt metodstöd för åklagare i brottsutredningar om tvångsåktenskap. Jag har förtroende för myndighetens arbete på området och jag följer utvecklingen noga.

Regeringen tar arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, däribland barn- och tvångsåktenskap, på största allvar. En rad åtgärder har genom-

förts på senare år i syfte att förebygga och bekämpa dessa brott samt för att utveckla samverkan mellan berörda myndigheter. Som ett ytterligare led i detta arbete avser vi att utvärdera 2014 års lagstiftning avseende äktenskapstvång (inklusive försök, förberedelse och stämpling därtill) samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Det är regeringens avsikt att i detta syfte tillsätta en utredning under 2017.

Den 9 mars 2017 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25). Utredaren ska utvärdera 2014 års lagändringar och bl.a.

- analysera och ta ställning till hur möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap ytterligare bör begränsas
- utvärdera tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa
- undersöka i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar
- ta ställning till om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv i 29 kap. 2 § brottsbalken
- följa det pågående utvecklingsarbetet inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder för att öka förutsättningarna för lagföring för brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa
- undersöka hur samverkan mellan olika berörda myndigheter fungerar
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

Den del av uppdraget som gäller erkännande av utländska barnäktenskap ska redovisas i ett delbetänkande senast den 6 december 2017. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motioner om äktenskapstvång i betänkande 2015/16:JuU18 s. 21 f. Utskottet noterade att regeringen hade gett Åklagarmyndigheten i uppdrag att granska samtliga ärenden som anmälts till åklagare som gällde äktenskapstvång, försök och förberedelse till brottet samt vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Utskottet anförde att det ansåg att det är angeläget att lagstiftningen mot äktenskapstvång fungerar på ett effektivt sätt. Utskottet välkomnade regeringens initiativ till att se över denna fråga samt noterade att regeringen lämnat ett förslag om att stämpling till äktenskapstvång ska kriminaliseras. Mot denna bakgrund ansåg utskottet inte att det fanns skäl till något tillkännagivande till regeringen. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det är angeläget att lagstiftningen mot äktenskapstvång fungerar på ett effektivt sätt. Det är därför positivt att

Åklagarmyndigheten arbetar med att ta fram ett särskilt metodstöd för åklagare i brottsutredningar om tvångsäktenskap. Som framgår ovan har regeringen nyligen tillsatt en utredning med uppdrag att utvärdera 2014 års lagstiftning om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa och undersöka om det finns behov av åtgärder för att säkerställa ett starkt skydd mot bl.a. tvångsäktenskap. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl till något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna 2016/17:1078 (L) yrkande 12, 2016/17:1249 (M), 2016/17:2345 (SD) yrkande 1, 2016/17:2372 (SD) yrkande 9 och 2016/17:2506 (SD) yrkande 48. Utskottet avstyrker därför samtliga motionsyrkanden.

Kränkningar på internet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot kränkningar på internet.

Jämför reservationerna 6 (L) och 7 (KD).

Motionerna

I motion 2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande om att bestämmelsen om ofredande behöver moderniseras. Motionärerna anför att bestämmelsen är skriven för en helt annan tid, och att skyddet mot trakasserier i sociala medier måste förbättras.

I motion 2016/17:2857 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om olaga hot och ofredande finns i 4 kap. brottsbalken. Den som lyfter vapen mot någon annan eller på annat sätt hotar med en brottslig gärning på ett sådant sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms enligt 4 kap. 5 § brottsbalken för olaga hot till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet att anse som grovt ska det dömas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Enligt 4 kap. 7 § döms den som handgripligen antastar eller med skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende på annat sätt ofredar någon annan, för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

I 5 kap. brottsbalken finns bestämmelser om bl.a. förtal och förolämpning. Enligt 5 kap. 1 § döms den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller lämnar en uppgift som är ägnad att utsätta

denne för andras missaktning, för förtal till böter. Om personen var skyldig att uttala sig eller om det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken, och visar denne att uppgiften var sann eller att det fanns skälig grund för den, ska det inte dömas till ansvar. Är ett sådant brott som anges i 1 § att anse som grovt, ska det dömas för grovt förtal till böter eller fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om uppgiften genom sitt innehåll eller den omfattning i vilken den blivit spridd eller på något annat sätt var ägnad att medföra allvarlig skada (2 §). I 5 kap. 3 § ska den som smädar någon annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom något annat skymfligt beteende dömas, om gärningen inte är belagd med straff enligt 1 eller 2 §, för förolämpning till böter. Är brottet grovt, ska det dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Pågående arbete

Regeringen gav i maj 2014 en särskild utredare i uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar (dir. 2014:74). Utredaren överlämnade sitt betänkande Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) i februari 2016. Som en av utgångspunkterna för förslagen anför utredaren att Sverige ska leva upp till sina internationella åtaganden och att grundlagen ställer krav när det gäller både skyddet för privatlivet och skyddet för yttrandefriheten. Straffrätten bör utformas så att det blir en rimlig balans mellan integritet och yttrandefrihet. I betänkandet föreslås bl.a. följande:

- En ny straffbestämmelse införs i 4 kap. brottsbalken om olaga integritetsintrång. Den nya bestämmelsen innebär ett straffansvar för den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida en bild eller någon annan uppgift på ett sätt som är ägnat att medföra kännbar skada för den som uppgiften rör. Bestämmelsen avgränsas till de slag av uppgifter som den enskilde typiskt sett har starka skäl att hemlighålla. I bestämmelsen görs en uppräkningslista av olika slags uppgifter som kan spridas på ett sätt som kan innebära ett intrång i privatlivet; bl.a. bild eller annan uppgift om någons sexualliv.
- Bestämmelsen om olaga hot i 4 kap. 5 § brottsbalken ändras i två avseenden. Dels anges att ett hot blir straffbart om det är ägnat att framkalla allvarlig oro, i stället för som tidigare allvarlig fruktan, dels utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att avse hot om brott mot den enskildes frihet eller frid.
- Bestämmelsen om ofredande i 4 kap. 7 § brottsbalken ändras i några avseenden. Det tydliggörs att gärningar som kan innebära kännbara fridskränkningar omfattas av straffansvar. Bestämmelsen anpassas dessutom till nya sätt för människor att kommunicera och utvidgas i viss mån.

- Bestämmelsen om förtal i 5 kap. 1 § brottsbalken moderniseras och utformas i linje med hur den kommit att tillämpas. Enligt den nya lydelse som föreslås ska den som lämnar en uppgift om att någon är brottslig eller någon annan nedsättande uppgift om någon dömas för förtal, om uppgiften var ägnad att skada anseendet hos den som uppgiften avser. Därutöver bör rekvisiten för grovt förtal i 5 kap. 2 § brottsbalken förtydligas. Vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt bör vissa aspekter som rör internet och annan elektronisk kommunikation kunna beaktas i större omfattning än i dag.
- I bestämmelsen om förolämpning i 5 kap. 3 § brottsbalken tydliggörs att gärningar som kan kränka någons självkänsla eller värdighet omfattas av straffansvar. Beskrivningen av vilka gärningar som kan utgöra en förolämpning moderniseras. Ett straffansvar förutsätter att någon genom beskyllning, nedsättande uttalande eller förödmjukande beteende agerar mot någon annan på ett sätt som är ägnat att kränka den andres självkänsla eller värdighet.
- Straffansvaret enligt lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor (BBS-lagen) utvidgas i några avseenden. Brotten olaga hot och olaga integritetsintrång bör omfattas av en utvidgning av straffansvaret enligt BBS-lagen.
- Straffbestämmelsen om olaga förföljelse i 4 kap. 4 b § brottsbalken ska utvidgas till att omfatta även gärningar som utgör olaga integritetsintrång. Fridskränkningensbrotten kommer att omfatta olaga integritetsintrång utan att det behöver vidtas några lagstiftningsåtgärder.

Av Regeringskansliets (Statsrådsberedningen) förteckning över propositioner som är avsedda att avlämnas under återstoden av riksmötet 2016/17 framgår att regeringen avser att i september 2017 överlämna en proposition till riksdagen om ett straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2014/15:JuU14 (s. 27--29) ett tillkännagivande om det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet. Utskottet anförde att den förra regeringen tillsatte en utredning med uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar. Utskottet betonade vikten av att översynen av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar (dir. 2014:74), skulle genomföras i enlighet med vad som anges i direktiven. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Utskottet konstaterade vidare i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 27) att det vidhöll sin tidigare uttryckta uppfattning att det är viktigt att man fortsätter arbetet med att anpassa lagstiftningen på detta område till dagens förhållanden. Utskottet konstaterade att betänkandet Integritet och straffskydd bereddes inom Regeringskansliet. Det saknades därför anledning för riksdagen att då ta

något initiativ i frågan. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det är viktigt att man fortsätter arbetet med att anpassa lagstiftningen när det gäller hot och andra kränkningar till dagens förhållanden. Som framgått har regeringen aviserat att en proposition om straffrättsligt skydd för den personliga integriteten kommer att överlämnas till riksdagen i september 2017. Det saknas därför anledning för riksdagen att nu ta initiativ i frågan. Utskottet avstyrker motionerna 2016/17:2857 (KD) yrkande 1 och 2016/17:3474 (L) yrkande 8.

Kränkande fotografering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om omotiverad fotografering vid olycksplatser.

Jämför reservation 8 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 35 begärs ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen om kränkande fotografering. Motionärerna anför att det finns skäl att utvärdera lagen i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Motionärerna hänvisar till två fall som refererats i medierna. Det gäller för det första ett fall där en person åtalades för kränkande fotografering efter att ha smygfotograferat en kvinna i en provhytt, men friades eftersom lagen endast omfattar fotografering som sker i hemlighet och eftersom kvinnan upptäckte pojken. Det andra fallet avser en dom där hovrätten frikände en man som åtalats för sexuellt ofredande efter att han smygfilmade en kvinna under kjolen i en rulltrappa. Mannen frikändes eftersom kvinnan inte märkte smygfilmningen.

I motion 2016/17:1965 av Hans Rothenberg (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att överväga att införa lagförbud mot omotiverad fotografering vid olycksplatser samt fotografering av människor i särskilt utsatta situationer. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att överväga att jämställa omotiverad fotografering vid olycksplatser med brott mot griftefriden.

Bakgrund

Gällande rätt

I 4 kap. 6 a § första stycket brottsbalken anges att den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme, döms för kränkande fotografering till böter eller fängelse i högst två år. Av andra stycket framgår att det inte ska dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig.

I 4 kap 7 § brottsbalken anges att den som handgripligen antastar eller genom skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende på något annat sätt ofredar annan, döms för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Av 6 kap. 10 § andra stycket brottsbalken framgår att den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet kan dömas för sexuellt ofredande.

Införandet av bestämmelsen om kränkande fotografering

Brottet kränkande fotografering infördes i brottsbalken den 1 juli 2013 (prop. 2012/13:69, bet. 2012/13:JuU21, rskr. 2012/13:250). Av lagstiftningsärendet framgår att regeringen i mars 2012 beslutade att inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till en straffbestämmelse om kränkande fotografering. Lagrådet avstyrkte att förslaget till ny lagstiftning om kränkande fotografering skulle genomföras. Enligt Lagrådets bedömning framstod förslaget som tveksamt framför allt med anledning av att det, enligt Lagrådets uppfattning, formellt sett var avsett att omfatta endast sättet att anskaffa uppgifter, men i praktiken utformats så att uppgifternas innehåll skulle komma att vara avgörande. Lagrådet ansåg att det finns mycket starka skäl för att behandla frågorna om olovlig upptagning av integritetskänsliga bilder och spridning av sådana bilder i ett sammanhang, vilket det enligt Lagrådet borde kunna finnas förutsättningar för med anledning av de förslag som kunde komma att lämnas av Yttrandefrihetskommittén (Ju 2003:04). Lagrådet anförde emellertid avslutningsvis att om det ändå ansågs lämpligt att gå vidare med lagförslag på området förordades att ett sådant begränsades till att avse intrång i rätten till en fredad personlig sfär inom vilken olovlig avbildning är att uppfatta som ett intrång helt oberoende av bildens innehåll.

Regeringen omarbetade därefter lagförslaget, på så sätt att tillämpningsområdet för den föreslagna straffbestämmelsen inskränktes samt förslaget ändrades bl.a. i enlighet med den diskussion som Lagrådet hade fört i sitt yttrande. Enligt det nya förslaget skulle straffansvaret endast omfatta fotografering på vissa i lagtexten närmare angivna platser. Det skulle dessutom krävas att fotograferingen sker i hemlighet, i enlighet med vad som gäller för olovlig avlyssning enligt 4 kap. 9 a § brottsbalken. Regeringen beslutade i december 2012 att inhämta Lagrådets yttrande över det nya förslaget. Lagrådet

konstaterade att lagregleringen i det nya förslaget hade erhållit en helt annan inriktning än i det tidigare förslaget. Tillämpningsområdet för straffbestämmelsen hade därmed blivit väsentligt inskränkt, vilket bl.a. innebar att en rad situationer som gäller integritetskränkande fotografering inte kommer att vara straffsanktionerade. Lagrådet påpekade att det faktum att skyddet för enskildas privatliv inte kommer att vara lika starkt från vissa synpunkter kan vara problematiskt. Lagrådet ansåg emellertid att det saknades skäl för att på den grunden avstyrka förslaget. Lagrådet konstaterade vidare att den föreslagna lagtexten inte varit föremål för någon ytterligare remissbehandling sedan den förra lagrådsremissen, trots de stora principiella ändringar som skett. Med hänsyn till den relativt omfattande remissbehandling som skett tidigare i ärendet ansågs beredningskravet i regeringsformen dock vara uppfyllt.

Det omarbetade lagförslaget överlämnades till riksdagen genom proposition 2012/13:69 och tillstyrktes av justitieutskottet i betänkande 2012/13:JuU21. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2012/13:250).

Pågående arbete m.m.

Som framgår ovan i avsnittet Kränkningar på internet föreslås i betänkande SOU 2016:7 Integritet och straffskydd att bestämmelsen om ofredande ändras i några avseenden. Avsikten är att tydliggöra att gärningar som kan innebära kännbara fridskränkningar omfattas av straffansvar. Bestämmelsen anpassas dessutom till nya sätt för människor att kommunicera och utvidgas i viss mån. Den tidigare exemplifieringen av olika straffbara handlingar i bestämmelsen tas bort. Genom bestämmelsens nya lydelse omfattas olika slags hänsynslösa ageranden mot någon annan som innebär angrepp på den andres privata och fredade sfär. Det innebär att straffbestämmelsen inbegriper en rad olika hänsynslösa beteenden som angrepp på den fysiska och rumsliga sfären, andra angrepp som stör någons lugn, harmoni och sinnestillstånd och ageranden som tvingar någon att tåla olägenheter eller utföra dispositioner inom den privata sfären.

I betänkandet föreslås också att en straffbestämmelse om olaga integritetsintrång införs i 4 kap. brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett straffansvar för den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida en bild eller någon annan uppgift på ett sätt som är ägnat att medföra kännbar skada för den som uppgiften rör. Bestämmelsen avgränsas till de slag av uppgifter som den enskilde typiskt sett har starka skäl att hemlighålla. I bestämmelsen görs en uppräkningslista av olika slags uppgifter som kan spridas på ett sätt som kan innebära ett intrång i privatlivet; bl.a. bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation.

I betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60) föreslås att bestämmelsen om sexuellt ofredande delas upp i en del som avser brott mot barn under 15 år och en som avser brott mot personer som

är 15 år eller äldre. Inga ändringar i sak är avsedda. Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Justitie- och migrationsministern anförde den 8 juni 2016 i sitt svar på fråga 2015/16:1294 bl.a. följande:

Roger Haddad har frågat mig vad som behöver göras för att motverka sexuella kränkningar i offentlig miljö. Frågan är ställd mot bakgrund av en dom från Svea hovrätt den 28 april 2016. I målet hade gärningsmannen fört in sin mobilkamera under målsägandens kjol och fotograferat hennes underliv. Målsäganden hade inte uppfattat att hon blev fotograferad förrän en tid efteråt.

Respekten för varje människas rätt till integritet och självbestämmande måste värnas och vara tydlig. I förarbetena har framförts att sexuellt ofredande även bör omfatta handlingar som riktar sig mot personer som är medvetslösa eller sover och att det även kan komma i fråga att bedöma situationer där en person på ett sexuellt kränkande sätt har filmat eller fotograferat en annan person i smyg som ett sexuellt ofredande.

Ansvar för kränkande fotografering gäller fotografering som ägt rum på något av de ställen som räknas upp i straffbestämmelsen, dvs. inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme. I det lagstiftningsärendet konstaterades det att viss klandervärd fotografering som sker helt öppet faller utanför bestämmelsen tillämpningsområde, men att det i vissa fall redan fanns möjlighet att straffa sådana företeelser, t.ex. genom bestämmelsen om sexuellt ofredande.

Riksåklagaren har överklagat den aktuella domen till Högsta domstolen och begärt att gärningsmannen ska dömas för sexuellt ofredande. Som skäl har riksåklagaren anført att rättsläget är oklart om handlingar är straffbara som sexuellt ofredande när målsäganden inte har uppfattat angreppet medan det pågår. Jag vill avvakta Högsta domstolens ställningstagande i denna fråga innan jag tar ställning till om några åtgärder behövs.

Högsta domstolen meddelade den 19 december 2016 prövningstillstånd i mål B 2590/2016 om sexuellt ofredande (Svea hovrätts dom 2016-04-28). Från Högsta domstolen har meddelats att målet planeras bli avgjort under våren 2017.

Utskottets ställningstagande

Det har framkommit uppgifter som indikerar att lagen om kränkande fotografering inte omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Bland annat har det rapporterats om att en person som åtalats för kränkande fotografering efter att ha smygfotograferat en kvinna i en provhytt friats på grund av att kvinnan upptäckte pojken. Fotograferingen hade således inte skett i hemlighet. I ett annat exempel frikände hovrätten en man som smygfilmade en kvinna under kjolen i en rulltrappa från åtal om sexuellt ofredande, eftersom kvinnan inte märkte smygfilmningen. Även om det senare målet är överklagat till Högsta domstolen anser utskottet att det, bl.a. mot bakgrund av det först nämnda målet, redan nu finns skäl att utvärdera bestämmelsen om kränkande fotografering i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2016/17:3388 (M) yrkande 35.

Enligt utskottet har det däremot inte framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motion 2016/17:1965 (M) yrkande 1 och 2. Motionen avstyrks således.

Sexualbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att man när det gäller våldtäkt bör införa dels en lagstiftning som tydligare än i dag baserar sig på frivilligt deltagande, dels ett oaktsamhetsbrott, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig även bakom det som utskottet anför om att införa ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, och tillkännager det för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för sexualbrott, virtuella våldtäkter och s.k. hämndporr, köp av sexuell tjänst, sexualbrott mot barn och utvärdering av våldtäktsdomar.

Jämför reservationerna 9 (S, MP, V), 10 (SD, KD), 11 (S, MP, V), 12 (M, C, L, KD), 13 (SD) och 14 (SD).

Motionerna

I partimotion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 28 begärs ett tillkännagivande om en ny och bredare sexualbrottslagstiftning. Motionärerna anför bl.a. att det är den som vill utföra en sexuell handling med någon annan som är skyldig att försäkra sig om att den andra också vill.

I partimotion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att införa samtyckeslagstiftning och oaktsamhetsrekvisit för våldtäkt. Yrkanden om att en samtyckesbaserad lagstiftning bör införas eller att det i vart fall bör övervägas att införa sådan lagstiftning framförs dessutom i motionerna 2016/17:510 av Jonas Jacobsson (M), 2016/17:2627 av Annika Qarllsson (C) yrkande 1, 2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 19, 2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6 och 2016/17:1134 av Yasmine Larsson (S). I motion 2016/17:3474 (L) framförs vidare i yrkande 7 en begäran om att ett oaktsamhetsrekvisit införs.

I ett flertal motioner framförs yrkanden om skärpta straff för sexualbrott. I motion 2016/17:2126 av Edward Riedl (M) anförs att man bör överväga att skärpa straffpåföljden för våldtäkt. Ett liknande yrkande framförs i motion 2016/17:3028 av Fredrik Schulte (M). Vidare framförs i motion 2016/17:3340 av Sofia Fölster (M) yrkande 2 att det bör ses över hur straffen för sexualbrott kan höjas. I motion 2016/17:1343 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1 anförs att straffskalan för sexbrott ska ses över och att sexualförbrytare ska beläggas med särskild utskrivningsprövning. Ett yrkande om skärpta straff för sexualbrott, inte minst när de begås av män som organiserat sig i grupper för att angripa

kvinnor sexuellt vid festivaler och liknande, framförs slutligen i motion 2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

I partimotion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra (M) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om att ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, bör införas. Motionärerna anför att de anser att det är för stort avstånd mellan vissa allvarliga gärningar som rubriceras som sexuellt ofredande och de situationer där det går att fälla någon till ansvar för våldtäkt. Ett likalydande yrkande framförs i motion 2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 22.

I partimotion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 31 begärs ett tillkännagivande om att lagstiftningen tydligare ska omfatta virtuella våldtäkter och s.k. hämndporr (spridning av uppgifter med sexuellt innehåll i hämndsytte via internet). Även i motion 2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) begärs ett tillkännagivande om hämndporr (yrkande 9). Motionärerna anför att lagstiftningen om förtal bör ändras, så att förtal med sexuellt innehåll ses som ett särskilt sexualbrott.

I motion 2016/17:1365 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1 anför att grovt sexköpsbrott med fängelse som minimistraff bör införas. I yrkande 2 anför att minimistraffet för köp av sexuell tjänst av barn bör ändras från böter till fängelse. Ett liknande yrkande framförs i motion 2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 15.

I motion 2016/17:1766 av Adam Marttinen (SD) yrkande 1 framförs att böter bör tas bort från straffskalan vid utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, sexuellt ofredande, kontakt med barn i sexuell syfte och ringa barnpornografibrott. I yrkande 2 framförs ett yrkande om att en översyn av sexualbrott mot barn med utgångspunkt att höja straffens maximinivåer bör göras. Ett liknande yrkande framförs i motion 2016/17:2586 av Jeff Ahl (SD).

I motion 2016/17:388 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S) begärs ett tillkännagivande om att överväga att utvärdera domar om sexualbrott.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 6 kap. 1 § brottsbalken döms den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller

psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet är att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket är att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 6 kap. 3 § brottsbalken döms den som förmår en person att företa eller tåla en sexuell handling genom att allvarligt missbruka att personen befinner sig i beroendeställning till gärningsmannen för sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i högst två år. Om brottet är grovt, döms för grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen annars visat särskild hänsynslöshet.

Av 6 kap. 10 § andra stycket brottsbalken framgår att den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet kan dömas för sexuellt ofredande.

Den som i syfte att begå ett sexualbrott mot ett barn under 15 år träffar en överenskommelse med barnet om ett sammanträffande och därefter vidtar någon åtgärd som är ägnad att främja att ett sådant sammanträffande kommer till stånd, döms enligt 6 kap. 10 § a brottsbalken för kontakt med barn i sexuellt syfte till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som i ett annat fall än som avses 6 kap. skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år.

Pågående arbete

2014 års sexualbrottskommitté överlämnade i oktober 2016 betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60). I betänkandet föreslår kommittén bl.a. följande:

- Sexualbrottslagstiftningen ska ändras så att gränsen mellan straffri och straffbar gärning dras vid om deltagandet i en sexuell handling har varit frivilligt eller inte.
- Brottsbeteckningen våldtäkt tas bort och ersätts med sexuellt övergrepp. Även vissa andra brott får nya brottsbeteckningar.

- Det ska klargöras i lagtexten att sexualbrott som sker på distans, t.ex. via internet, kan rubriceras på samma sätt som när personerna befinner sig på samma fysiska plats.
- En ny omständighet som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett visst brott ska rubriceras som grovt införs i syfte att skärpa synen på brott som begås mot barn, särskilt de barn som har fyllt 15 men inte 18 år.
- Ytterligare en grad, synnerligen grovt brott, föreslås för bestämmelserna om sexuellt övergrepp och sexuellt övergrepp mot barn.
- Ett oaktsamhetsansvar införs för vissa sexualbrott.

Av betänkandet framgår vidare att kommittén har gått igenom praxis för att kartlägga hur våldtäktsbrottet har tolkats och tillämpats (se s. 96 samt bil. 8 i betänkandet).

Justitiedepartementet har informerat om att betänkandet bereds.

Justitieministern har den 7 mars 2017 i sitt svar på en skriftlig fråga (2016/17:936) om när han avser att lägga fram en proposition om en samtyckeslagstiftning anför att han ser en stärkt lagstiftning när det gäller sexualbrotten som den viktigaste straffrättsliga reformen under mandatperioden och att regeringen avser att lägga fram ett förslag före årsskiftet.

I oktober 2015 överlämnades promemorian Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte (Ds 2015:49). Utredningen föreslår bl.a. en höjning av maximistraffet för kontakt med barn i sexuellt syfte från fängelse i ett år till fängelse i två år. Vidare föreslås att brottsbeteckningen ändras till åtgärd för att möta ett barn i sexuellt syfte. I promemorian lämnas förslag till ett utvidgat straffansvar. Enligt förslaget ska straffansvar inträda redan när den vuxne för barnet föreslår ett sammanträffande eller när den vuxne och barnet träffar en överenskommelse om ett sammanträffande. Åtgärderna ska, liksom i dag, ha vidtagits i syfte att utsätta barnet för vissa sexualbrott. Vidare föreslås att rekvisitet främjande åtgärd (åtgärd som är ägnad att främja att ett sådant sammanträffande kommer till stånd) tas bort. Av Regeringskansliets (Statsrådsberedningen) förteckning över propositioner som är avsedda att avlämnas under återstoden av riksmötet 2016/17 framgår att regeringen avser att i september 2017 överlämna en proposition till riksdagen om en ändrad lagstiftning om kontakt med barn i sexuellt syfte.

Som nämnts i tidigare avsnitt överlämnades betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) till regeringen i februari 2016. I betänkandet föreslås bl.a. att en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång införs i 4 kap. brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett straffansvar för den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida en bild eller någon annan uppgift på ett sätt som är ägnat att medföra kännbar skada för den som uppgiften rör. Bestämmelsen avgränsas till de slag av uppgifter som den enskilde typiskt sett har starka skäl att hemlighålla. Det föreslås också att bestämmelsen om förtal i 5 kap. 1 § brottsbalken moderniseras. Därutöver föreslås att rekvisiten för grovt förtal i 5 kap. 2 § brottsbalken förtydligas. Vid

bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt bör i tydligare omfattning än i dag vissa aspekter i fråga om internet och annan elektronisk kommunikation kunna beaktas. I betänkandet anförs att det inte finns skäl att föreslå att spridning av uppgifter med sexuellt innehåll regleras som ett sexualbrott i 6 kap. brottsbalken i stället för ett intrång i integriteten enligt 4 kap. brottsbalken. Utredaren hänvisar dock till att 2014 års sexualbrottskommitté har i uppdrag att se över sexualbrottslagstiftningen i flera väsentliga avseenden. Av Regeringskansliets (Statsrådsberedningen) förteckning över propositioner som är avsedda att avlämnas under återstoden av riksmötet 2016/17 framgår att regeringen avser att i september 2017 överlämna en proposition till riksdagen om ett straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.

2014 års människohandelsutredning överlämnade i juni 2016 betänkandet Ett straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42). Utredningen föreslår bl.a. följande:

- Brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas. För brott av normalgraden ska straffet vara böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt brott fängelse i högst ett år. När det bedöms om brottet är grovt ska hänsyn tas till om den som utfört den sexuella tjänsten befunnit sig i en utsatt situation eller om gärningen annars varit av hänsynslös art. Syftet med den föreslagna ändringen är bl.a. att lagen ska omfatta situationer där den som säljer sexuella tjänster är offer för människohandel eller annan liknande organiserad brottslighet.
- Straffet för brottet köp av sexuell handling av barn ska skärpas och gradindelas. För brott av normalgraden ska straffet vara fängelse i högst två år och för grovt brott fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Böter ska tas bort från straffskalan.
- Brottet köp av sexuell handling av barn ska byta namn till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Avsikten är att markera skillnaden mellan att köpa sexuella handlingar av en vuxen och av ett barn.
- Aktsamhetskravet för en gärningsman när det gäller brottsoffrets ålder vid sexualbrott mot barn (6 kap. 13 § brottsbalken) ska tydliggöras och skärpas. Syftet är att prövningen av gärningsmannens oaktsamhet ska bli mer enhetlig.

Justitiedepartementet har informerat om att betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Våren 2015 gjorde riksdagen efter förslag från utskottet i betänkande 2014/15:JuU14 tre tillkännagivanden till regeringen när det gällde sexualbrott (rskr. 2014/15:138). Ett tillkännagivande gällde vikten av att översynen av straffskalan för köp av sexuell handling av barn genomförs i enlighet med vad som anges i kommittédirektiv 2014:128. Ett annat tillkännagivande

behandlade vikten av att uppdraget att överväga en höjning av straffminimum genom att ta bort böter i straffskalan vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst skulle genomföras i enlighet med vad som anges i samma kommittédirektiv. Vidare lämnades ett tillkännagivande om att ett förslag skulle presenteras som innebär att bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte får en mer ändamålsenlig utformning samt att straffet för kontakt med barn i sexuellt syfte bör skärpas.

Utskottet behandlade våren 2016 motioner om sexualbrott m.m. i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 36 f.). Utskottet konstaterade bl.a. att översynen av behovet av åtgärder för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn (dir. 2014:128) fortfarande pågick samt att promemorian Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte (Ds 2015:49) bereddes i Regeringskansliet. Med detta i beaktande såg utskottet inte då behov av ytterligare tillkännagivanden om straffskärpningar eller andra åtgärder med anledning av dessa brott. Utskottet behandlade vidare flera motioner med yrkanden om våldtäktsbrottets utformning samt motioner om sexuella övergrepp som sker via internet. Utskottet hänvisade bl.a. till att 2014 års sexualbrottskommitté hade ett brett uppdrag och anförde att kommitténs arbete inte borde föregripas. Vidare hänvisade utskottet till att det i betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) föreslås att en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång införs i 4 kap. brottsbalken. Beredningen av betänkandet borde inte föregripas, anförde utskottet. Riksdagen följde utskottet (rskr 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Det är enligt utskottet viktigt att skyddet för den sexuella integriteten är heltäckande, i den bemärkelsen att de gärningar som bör vara straffbara också är straffbara. För detta krävs bl.a. en stark och effektiv sexualbrottslagstiftning. Som framgår föreslår 2014 års sexualbrottskommitté i sitt betänkande SOU 2016:60 en ny sexualbrottslagstiftning. Utskottet noterar att samtliga ledamöter i kommittén står bakom kommitténs förslag i sak.

Sexualbrottslagstiftningen ska således erbjuda en rättssäker och heltäckande kriminalisering av alla former av sexuella övergrepp. För att uppnå detta krävs enligt utskottet en bredare sexualbrottslagstiftning än i dag som tydligare markerar vars och ens rätt att själv bestämma om man vill ha sex eller inte. Det är den som vill utföra en sexuell handling med en annan som är skyldig att försäkra sig om att den andra också vill, annars ska man avstå. Mot denna bakgrund anser utskottet att det bör införas en lagstiftning som tydligare än i dag baserar sig på frivilligt deltagande. En sådan lagstiftning ska bl.a. syfta till att säkerställa normal ömsesidighet och uppmärksamhet.

Även med en sådan lagstiftning finns det dock en risk att bevisläget i många fall blir svårt och att oacceptabla sexuella handlingar även i fortsättningen

riskerar att bli ostraffade. Utskottet anser att det därför även bör införas ett oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt.

Som framgår överlämnade 2014 års sexualbrottskommitté i oktober 2016 betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60), i vilket bl.a. föreslås att gränsen mellan straffri och straffbar gärning ska dras vid om deltagandet i en sexuell handling har varit frivilligt eller inte. Kommittén föreslår även att ett oaktsamhetsansvar införs för vissa sexualbrott. Det är enligt utskottet viktigt att dessa lagändringar genomförs så snart som möjligt efter en sedvanlig beredning. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:510 (M), 2016/17:865 (C) yrkande 11, 2016/17:1134 (S), 2016/17:2627 (C) yrkande 1, 2016/17:3346 (KD) yrkande 19, 2016/17:3388 (M) yrkande 28 och 2016/17:3474 (L) yrkandena 6 och 7.

Vidare anser utskottet att det – straffrättsligt sett – är ett för stort avstånd mellan vissa allvarliga gärningar som rubriceras som sexuellt ofredande och de situationer där det går att fälla någon till ansvar för våldtäkt. I sådana fall av sexuellt ofredande framstår straffet inte som tillräckligt ingripande i förhållande till den kränkning som offret utsatts för. När brott och handlingar är påtagligt oacceptabla måste markeringen från samhället bli tydligare. Utskottet anser att man därför bör överväga att införa en ny brottsrubricering, *grovt sexuellt ofredande*, med en straffskala på fängelse i minst nio månader och högst tre år. Den föreslagna brottsrubriceringen ska omfatta situationer där t.ex. gärningspersoner i grupp angriper en person eller där gärningspersonen på något annat sätt har agerat särskilt hänsynslöst eller kränkande. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:3078 (M) yrkande 22 och 2016/17:3388 (M) yrkande 26.

När det gäller frågan om skärpta straff för sexualbrott konstaterar utskottet att 2014 års sexualbrottskommitté bl.a. haft i uppdrag att ta ställning till straffet för de mest allvarliga fallen av våldtäkt och våldtäkt mot barn bör skärpas. Kommittén föreslår också att ett synnerligen grovt brott införs för sexuella övergrepp mot vuxna och barn. Straffskalan för det nya brottet ska enligt kommittén börja vid fängelse i sex år. Som framgått bereds betänkandet i Regeringskansliet. Utskottet anser inte att beredningen i dessa delar bör föregripas. Därmed avstyrks motionerna 2016/17:1343 (SD) yrkande 1, 2016/17:2126 (M), 2016/17:3028 (M), 2016/17:3255 (KD) yrkande 6, 2016/17:3340 (M) yrkande 2.

Ett par motioner behandlar frågor om dels virtuella våldtäkter, dels s.k. hämndporr. När det gäller virtuella våldtäkter konstaterar utskottet att 2014 års sexualbrottskommitté i sitt ovannämnda betänkande föreslår att det ska klargöras i lagtexten att sexualbrott som sker på distans, t.ex. via internet, kan rubriceras på samma sätt som när personerna befinner sig på samma fysiska plats. Utskottet konstaterar vidare att frågan om hämndporr har behandlats i betänkandet Integritet och straffskydd SOU 2016:7. I betänkandet föreslås således att ett särskilt brott, olaga integritetsintrång, som kriminaliserar

spridning av integritetskänsliga bilder införs. Båda betänkandena bereds i Regeringskansliet. Beredningen bör inte föregripas. Motionerna 2016/17:3388 (M) yrkande 31 och 2016/17:3474 (L) yrkande 9 avstyrks.

Som framgår ovan föreslår 2014 års människohandelsutredning i betänkande SOU 2016:42 bl.a. att brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas. Vidare föreslås att straffet för brottet köp av sexuell handling av barn ska skärpas och gradindelas. Böter ska enligt förslaget tas bort från straffskalan. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Beredningen bör inte föregripas. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2016/17:1365 (SD) yrkandena 1 och 2 och 2016/17:2303 (SD) yrkande 15.

Det framgår av det ovan nämnda betänkandet att 2014 års sexualbrottskommitté har gått igenom praxis för att kartlägga hur våldtäktsbrottet har tolkats och tillämpats. Motion 2016/17:388 (S) avstyrks med det anförda.

Uppvigling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om modernisering av lagstiftningen om uppvigling.

Jämför reservation 15 (M, C).

Motionen

I partimotion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42 begärs ett tillkännagivande om att modernisera lagstiftningen om uppvigling. Motionärerna anför att människor dagligen hetsas andra till brott på exempelvis internet, men att endast ett fåtal personer dömts för uppvigling de senaste tio åren.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 16 kap. 5 § första stycket brottsbalken framgår att den som muntligen inför menighet eller folksamling, i skrift som sprids eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten uppmanar eller på något annat sätt söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet, döms för uppvigling till böter eller fängelse i högst sex månader. Av tredje stycket framgår att i ringa fall ska inte dömas till ansvar. Vid bedömande huruvida ringa fall föreligger ska särskilt beaktas, om det förelegat endast obetydlig fara för att uppmaningen eller försöket skulle leda till efterföljd.

I lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor (BBS-lagen) föreskrivs i 5 § en skyldighet för den som tillhandahåller tjänsten att i vissa fall ta bort meddelandet från tjänsten eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelandet. Detta gäller bl.a. om meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i 16 kap. 5 § brottsbalken om uppvigling.

Pågående arbete

I betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) anförs att syftet med BBS-lagen är att lägga ett visst ansvar på den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla att utöva tillsyn och dessutom en skyldighet att agera så att meddelanden som uppenbart innebär vissa brott, bl.a. uppvigling och hets mot folkgrupp, tas bort eller hindras från att spridas vidare. Utredningen konstaterar att det visserligen finns ett behov av att se över BBS-lagen på ett övergripande och samlat sätt i ljuset av den teknikutveckling som skett sedan lagens tillkomst, men att detta dock är något som inte ligger inom ramen för utredningens uppdrag.

Däremot innebär den föreslagna utvidgningen av straffansvaret att den som tillhandahåller ett forum på internet som omfattas av BBS-lagen, utöver vad som gäller i dag, ska bli skyldig att ta bort ett meddelande från tjänsten eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelandet, om meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om olaga hot eller olaga integritetsintrång. I de fall t.ex. många personer på ett internetforum uttalar allvarliga hot mot någon, kan den som omfattas av tillhandahållaransvaret bli skyldig att ta bort sådana hotfulla uttalanden från forumet.

I betänkandet anförs även följande (SOU 2016:7 s. 572 f.):

I 23 kap. BrB finns det allmänna bestämmelser om t.ex. gärningsmannaskap och medverkan till brott. Utöver att de bestämmelser vi föreslår kan komma att öka förutsättningarna att beivra brott på internet, kan framhållas att de allmänna reglerna om anstiftan och medverkan till brott sannolikt skulle kunna tillämpas oftare än i dag för den som medverkar till eller initierar integritetskränkandebrott genom internet. Den som på ett tydligt sätt uppmanar och initierar andra att rikta brottsliga uttalanden mot någon, kan i vissa fall hållas ansvarig som anstiftare till brott. Som exempel kan vidare nämnas att ett flertal nedsättande och kränkande uttalanden som uttalats mot någon enskild bör kunna bedömas som ett fall av ofredande begånget i medgärningsmannaskap, i den mån det går att styrka att flera personer handlat tillsammans och i samförstånd. Dessutom kan lyftas fram att bestämmelsen om uppvigling i 16 kap. 5 § BrB i vissa fall torde vara tillämplig för den som genom internet uppmanar andra att begå brott mot någon, t.ex. att utsätta någon för olaga hot, förtal eller ofredande. Vår bedömning är att de lagändringar vi föreslår – sammantaget med utbildningsinsatser och utvecklingsarbete inom polis- och åklagarkåren – kan leda till att nya sätt att begå brott mot den personliga integriteten via internet kan beivras genom befintliga straffbestämmelser och generella regler om gärningsmannaskap och medverkan till brott.

Att utöver detta införa särskilda bestämmelser – tillämpliga på sådant som kan upplevas som kollektiva angrepp genom internet – har vi bedömt

som svårt att förena med de krav på rättssäkerhet som måste gälla. För att sådana bestämmelser skulle kunna innebära ett vidare straffrättsligt ansvar än vad som gäller i dag (enligt de generella reglerna om gärningsmannaskap och medverkan till brott), torde förutsättas ett lägre krav på visat samband mellan en medverkansgärning och ett huvudbrott eller ett lägre ställt krav på uppsåtstäckning. Det skulle kunna innebära ett frångående av centrala straffrättsliga principer. Sådana bestämmelser skulle därför vara svåra att konstruera på ett godtagbart sätt. Vår slutsats blir därför att de specifika aspekter som finns kring det som kan upplevas som kollektiva angrepp i första hand bör mötas utan några särskilt konstruerade regler. Om den reglering vi föreslår – sammantaget med en mer utvecklad praxisbildning – inte blir tillräcklig bör sådana frågor analyseras ytterligare och övervägas i ett annat sammanhang.

Regeringen har som anförts tidigare aviserat att man avser att i september 2017 överlämna en proposition till riksdagen om ett straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening bör beredningen av den aviserade propositionen inte föregripas, och det finns således inte skäl för riksdagen att nu ta något sådant initiativ som motionärerna efterfrågar. Motion 2016/17:865 (C) yrkande 42 avstyrks därmed.

Straffmätning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om straffvärdesbedömning och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om borttagande av straffrabatter och om försvårande och förmildrande omständigheter.

Jämför reservationerna 16 (SD), 17 (S, V, MP), 18 (SD) och 19 (M, SD, C, KD).

Motionerna

I motion 2016/17:419 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om att överväga att ändra lagen så att straffrabatterna för återfallsförbrytare tas bort. Ett liknande yrkande framförs i motion 2016/17:1715 av Lars Hjälmered (M). Även i motion 2016/17:2303 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 3 (i denna del) begärs ett tillkännagivande om att ta bort straffrabatter. Enligt motionärerna bör strafftillägget vid flerfaldig brottslighet ökas, och i vissa fall bör kumulationsprincipen tillämpas. Straffflintring bör dessutom inte medges vid otillåten bevisprovokation.

I motion 2016/17:1538 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om brottets straffvärde. Motionärerna anför att straffen i

högre utsträckning än i dag bör grunda sig på den brottsliga handlingens straffvärde. Hänsyn ska även i fortsättningen tas till brottslingens ålder, tidigare brottshistoria och andra faktorer, men inte i lika hög grad som i dag.

I motion 2016/17:2432 av Markus Wiechel (SD) begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om uppmaning till brott av förtroendevalda. Enligt motionären har det förekommit att förtroendevalda politiker direkt har uppmanat medborgare att t.ex. riva ned eller förstöra politiska motståndares budskap eller själva deltagit i tillståndslösa demonstrationer. Regeringen bör därför återkomma med förslag till lagstiftning som syftar till skärpta straff för förtroendevalda som uppmanar till skadegörelse, hot, misshandel eller andra brott.

I motion 2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om strafflindring. Motionärerna anför att det finns behov av att se över de förmildrande omständigheter vid straffmätning som nämns i 29 kap. 5 § brottsbalken. Enligt motionärerna borde lagen ändras så att de förmildrande omständigheterna skulle vara att gärningsmannen drabbas särskilt hårt fysiskt, psykiskt eller socialt, negativa bieffekter av brottet eller straffet, ansvarsfullt agerande eller andra likvärdiga omständigheter.

Bakgrund

Gällande rätt

I 1 kap. 6 § brottsbalken anges att för brott som någon begått innan han fyllt 15 år får inte dömas till påföljd.

Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Med brottets straffvärde avses detsamma som brottets svårhet i förhållande till andra brott, eller med andra ord hur allvarligt brottet är. I linje med ekvivalens- och proportionalitetsprinciperna ska lika svåra straff följa på lika svåra brott, och svårare brott ska bestraffas strängare än lindrigare brott. Vid bedömningen av straffvärdet ska enligt 29 kap. 1 § andra stycket särskilt beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon har haft. Genom en lagändring 2010 tillfördes bestämmelsen en ny mening som anger att domstolen särskilt ska beakta om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Ändringen infördes i syfte att höja straffnivån för allvarliga våldsbrott. Samtliga de faktorer som anges i 29 kap. 1 § gäller omständigheterna vid brottet.

Vidare framgår av 29 kap. 2 § 3 att som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas om gärningsmannen utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig. Bestämmelsen gäller bl.a. brott som begåtts mot handikappade eller äldre. (Se Berggren m.fl., Brottsbalken, 1 juli 2014, Zeteo, kommentar till 29 kap. 2 §.)

I 29 kap. 4 § brottsbalken regleras betydelsen av återfall vid straffmätningen. Det framgår av bestämmelsen att rätten vid straffmätningen utöver brottets straffvärde i skärpande riktning ska ta hänsyn till om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott, om inte förhållandet beaktas genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas vilken omfattning den tidigare brottsligheten haft, vilken tid som förflutit mellan brotten samt om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig.

Av de s.k. billighetsskälerna (29 kap. 5 § brottsbalken) framgår att rätten vid straffmätningen utöver brottets straffvärde i skälig omfattning ska beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde
3. om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks
4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet
5. om den tilltalade frivilligt angett sig eller lämnat uppgifter som är väsentlig betydelse för utredningen av brottet
6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket
7. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning
8. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet
9. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Av lagrummets andra stycke framgår att om det finns någon omständighet som avses i första stycket får rätten, om det finns särskilda skäl, döma till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet.

Enligt 29 kap. 7 § brottsbalken gäller att om någon har begått brott innan han eller hon fyllt 21 år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet. För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 21 år får inte dömas till svårare straff än fängelse i tio år. Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap. 2 §, får dock dömas till fängelse i högst fjorton år.

Bestämmelser om fängelsestraffets längd när någon döms för flera brott finns i 26 kap. 2 § brottsbalken. Av denna följer att fängelse på viss tid inte får överstiga vare sig de högsta straffen för brotten sammanlagda med varandra

eller arton år. Fängelsestraffet får inte heller överstiga det svåraste straffet med mer än ett år om det svåraste straffet är kortare än fängelse i fyra år. Om det svåraste straffet är fängelse i fyra år men inte uppgår till fängelse i åtta år får det svåraste straffet överskridas med två år. Om slutligen det svåraste straffet är fängelse i åtta år eller längre får det svåraste straffet överskridas med fyra år. Det anförda innebär t.ex. att straffet för två eller flera fall av misshandel och/eller stöld maximalt är fängelse i tre år. Om det däremot är fråga om flera fall av t.ex. grov stöld är det maximala straffet fängelse i åtta år.

Av 30 kap. 3 § brottsbalken följer att rätten när någon döms för flera brott ska döma till gemensam påföljd för brotten, om inte något annat är föreskrivet. Om det finns särskilda skäl får rätten för ett eller flera brott döma till böter och samtidigt döma till annan påföljd för brottsligheten i övrigt. Vidare får rätten döma till fängelse för ett eller flera brott samtidigt som den dömer till villkorlig dom eller skyddstillsyn för brottsligheten i övrigt. När högre rätt dömer för brott som prövats i flera domar i lägre rätt, ska brottsligheten i varje sådan dom leda till en särskild påföljd.

I 30 kap. 5 § första stycket brottsbalken anges att för brott som någon begått innan han eller hon fyllt 18 år får rätten döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Att rätten därvid i första hand ska bestämma påföljden till sluten ungdomsvård i stället för fängelse framgår av 32 kap. 5 §. I andra stycket anges att för brott som någon begått efter det att han eller hon fyllt 18 men innan han eller hon fyllt 21 år får rätten döma till fängelse endast om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl för det.

I 34 kap. brottsbalken finns bestämmelser om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom. Bestämmelserna anger hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. Domstolen ska i en sådan situation som huvudregel bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten. Bestämmelserna innebär att det görs en principiell skillnad mellan brott begångna före en tidigare dom (nyupptäckt brottslighet) och brott begångna efter en tidigare dom men innan påföljden helt har verkställts eller upphört (ny brottslighet) och att gemensam straffmätning endast ska tillämpas vid nyupptäckt brottslighet och att ny brottslighet konsekvent ska behandlas som återfall. Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:107).

I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare finns särskilda bestämmelser om handläggning hos Polismyndigheten, åklagare och domstol av mål och ärenden om brott där den misstänkte inte har fyllt 21 år.

Pågående arbete

Som anförts ovan trädde nya regler i kraft den 1 juli 2016 om hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. I proposition

2015/16:151 Ny påföljd efter tidigare dom konstaterar regeringen (s. 57) att förslagen i propositionen innebär att ny brottslighet, som alltså utgör återfall, inte längre ska omfattas av regleringen om gemensam straffmätning. Ny brottslighet bör i stället, som återfall, beaktas i skärpande riktning vid påföljdsbestämningen. Regeringen anför vidare att Påföljdsutredningen har gjort bedömningen att regleringen om straffvärdesbedömningen av flerfaldig brottslighet i övrigt har goda skäl för sig och är väl förankrad i rättssystemet samt att den bedömningen delas av de remissinstanser som yttrat sig över den. Även regeringen delar den bedömningen och lämnar därför inte några ytterligare förslag till förändringar av den ordningen.

Regeringen överlämnade i februari 2017 proposition 2016/17:108 Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott. I propositionen föreslår regeringen att straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott skärps. Förslagen innebär höjda minimistraff för brottstyperna grov misshandel, synnerligen grov misshandel, grovt olaga tvång, grovt olaga hot, grovt rån och grov utpressning. Vidare föreslås skärpningar av straffskalorna för brott mot lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

I propositionen pekar regeringen på att 2010 års straffmättningsreform blivit föremål för viss kritik. Både före – bl.a. genom Lagrådet – och efter ikraftträdandet har kritiker hävdade att ett lämpligare sätt att uppnå den eftersträvade straffnivåhöjningen hade varit att ändra straffskalorna för de brottstyper som avsågs med reformen. Regeringen anför att den har förståelse för denna kritik. Enligt regeringen skulle förändrade straffskalor på ett direkt sätt ha påverkat utgångspunkten för domstolarnas bedömning av straffvärdet i enskilda fall. Regeringen anser vidare att straffskaleändringar i systematiskt hänseende hade varit enklare att hantera i rättstillämpningen än förändrade generella utgångspunkter för att bestämma straffvärde. Av skäl som har med straffrättskipningens stabilitet att göra kan det emellertid enligt regeringen inte nu komma i fråga att överge 2010 års reform. Vad som återstår är därför att genom punktvisa insatser förstärka effekten av den, anför regeringen.

Påföljdsutredningen skulle enligt sitt uppdrag bl.a. ta ställning till om lagöverträdare som har fyllt 18 men inte 21 år ska behandlas som vuxna lagöverträdare vid straffmätning och påföljdsval eller i något av dessa avseenden. Utredningen skulle även analysera på vilket sätt ungdom bör beaktas vid straffmätningen i de fall straffnedsättning ska ske. I betänkandet Nya påföljder (SOU 2012:34) föreslog utredningen att påföljdsvalet för ungdomar i åldern 18–20 år i princip ska göras som för vuxna. Utredningen föreslog att det inte ska förutsättas särskilda skäl för att döma lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år till fängelse oavsett om fängelsestraffet är villkorligt eller ovillkorligt. De särskilda ungdomspåföljderna ungdomsvård, ungdomstjänst och slutna ungdomsvård ska vara förbehållna personer som inte fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet. Den som begått brott efter att ha fyllt 18 år men inte 21 år ska dock kunna dömas till ungdomsvård om det finns särskilda skäl. Om straffvärdet är sådant att fängelse kan följa på brottet och

gärningsmannen är under 21 år ska hans eller hennes ungdom även fortsättningsvis beaktas vid straffmätningen. Vid brott vars straffvärde endast motiverar ett bötesstraff ska dock inte gärningsmannens ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen, om han eller hon fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet (SOU 2012:34, band 1 s. 41).

Vissa delar av Påföljdsutredningens förslag behandlades i proposition 2014/15:25 Tydligare reaktioner på ungas brottslighet våren 2015. Som framgår i följande avsnitt gav regeringen i december 2016 en utredare i uppdrag att överväga och komplettera de bedömningar och förslag som lämnats av Påföljdsutredningen om påföljdsinslag för unga lagöverträdare (dnr Ju2016/09219/LP). I uppdraget ingår att överväga behovet av att införa nya påföljder för unga.

Enligt information från Justitiedepartementet bereds Påföljdsutredningens förslag i övriga frågor, bl.a. frågan om lagöverträdare som har fyllt 18 men inte 21 år ska behandlas som vuxna lagöverträdare vid straffmätning och påföljdsval, inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling m.m.

Utskottet behandlade våren 2010 proposition 2009/10:147 Skärpta straff för allvarliga våldsbrott m.m. (bet. 2009/10:JuU32, rskr 2009/10:272). Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 juli 2010, syftade till att höja straffen för allvarliga våldsbrott och för grovt vållande till annans död, att öka spännvidden mellan straffen för brott i allmänhet och att skärpa straffen vid återfall i brott.

Våren 2015 föreslog utskottet ett tillkännagivande om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 s. 68). Utskottet anförde att bestämmelserna i praktiken innebär att en person som döms för flera brott åtnjuter en straffrabatt. Påslaget i straff blir i dessa fall proportionellt sett lägre för varje ny gärning som brottslingen döms för. Enligt utskottets uppfattning borde regelverket skärpas och ge uttryck för en strängare syn på flerfaldig brottslighet än vad som är fallet i dag. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2014/15:138).

I betänkande 2015/16:JuU18 (s. 47 f.) behandlade utskottet ett motionsyrkande om hänsynen till brottets straffvärde. Utskottet anförde att befintliga straffbestämmelser är väl avvägda och att det får lämnas till rättstillämpningen att utdöma påföljder i enskilda fall. Utskottet var vidare inte berett att ställa sig bakom förslaget att det faktum att otillåtna eller kränkande utredningsmetoder använts för att klarlägga en gärningsmans skuld inte ska beaktas i strafflindrande hänseende. Om förmildrande omständigheter har förekommit får bedömas i varje enskilt fall, anförde utskottet. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att en reform av regleringen om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom genomfördes i fjol (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30). Som framgår ovan gjorde regeringen i propositionen bedömningen att regleringen av straffvärdesbedömningen av flerfaldig brottslighet i övrigt har goda skäl för sig och är väl förankrad i rättssystemet. I propositionen behandlade regeringen även det ovan nämnda tillkännagivandet om straffet vid flerfaldig brottslighet (se skr. 2016/17:75 s. 23). Det finns enligt utskottet inte anledning för riksdagen att nu ta några ytterligare initiativ när det gäller straffet för flerfaldig brottslighet. Motionerna 2016/17:419 (M), 2016/17:1715 (M) och 2016/17:2303 (SD) yrkande 3 (i denna del) avstyrks.

När det gäller straffen för brott mot person bör enligt dessa enligt utskottets uppfattning grunda sig på den brottsliga handlingens straffvärde snarare än på brottslingens ålder och andra omständigheter som är knutna till honom eller henne. Sett ur brottsoffrets perspektiv är straffet i viss mån ett mått på hur allvarligt samhället ser på den kränkning som man blivit utsatt för. Straffets storlek har därför betydelse för offrets känsla av upprättelse. Enligt utskottet bör straffen därför i högre utsträckning än i dag grunda sig på den brottsliga handlingens straffvärde. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2016/17:1538 (KD) yrkande 3.

I några motioner aktualiseras bestämmelserna i 29 kap. brottsbalken om försvarande och förmildrande omständigheter. Utskottet, som anser att gällande bestämmelser är väl avvägda, vill i detta sammanhang peka på att regeringen, som refereras ovan, nyligen överlämnat proposition 2016/17:108 Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott. I propositionen föreslås att straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott skärps. Propositionen kommer att behandlas i justitieutskottet under våren 2017. Med detta i beaktande är utskottet inte berett att föreslå några ändringar när det gäller bestämmelserna i 29 kap. brottsbalken. Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2016/17: 2432 (SD) och 2016/17:3255 (KD) yrkande 5.

Nödvärn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utökad nödvärnsrätt.
Jämför reservation 20 (SD).

Motionen

I motion 2016/17:2306 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) begärs ett tillkännagivande om utökad nödvärnsrätt. Motionärerna anför att

om någon eller några väljer att attackera en annan person, inte minst i dennes hem, måste nödvärnsrätten vara långtgående.

Bakgrund

Gällande rätt

Regler om nödvärn finns i 24 kap. brottsbalken. Av 1 § första stycket följer att en gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig. I andra stycket anges att rätt till nödvärn föreligger mot

1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning,
3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse.

Av 6 § följer att om någon i fall där 1 § är tillämplig har gjort mer än vad som är medgivet, ska personen i fråga ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han eller hon svåriligen kunde besinna sig (s.k. nödvärnsexcess).

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att det finns regler om nödvärn som ger en angripen person tillräckligt utrymme att försvara sig och sina intressen. Samtidigt är det viktigt att reglerna inte sträcker sig så långt att det uppstår risker för en upptrappning av våldet i samhället, t.ex. genom att enskilda i större utsträckning börjar beväpna sig på olika sätt i självförsvarssyfte. Enligt utskottet är bestämmelserna i brottsbalken om nödvärn väl avvägda och det saknas därför anledning att se över dessa. Motion 2016/17:2306 avstyrks.

Vård och behandling inom påföljdssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ändring av påföljdssystemet.

Jämför reservation 21 (M, C, L, KD).

Motioner

I motion 2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6 anförs att det bör övervägas om påföljdssystemet bör ändras för att möjliggöra ett ökat fokus på eftervård och behandling av en gärningsperson som begått övergrepp mot en person i en nära relation. Enligt motionärerna kan det handla om ökade möjligheter att göra det obligatoriskt för gärningsmän att undergå behandling i kombination med exempelvis ett fängelsestraff. Det kan också handla om en möjlighet att förordna om eftervård för sexualbrottslighet som påföljd. Ett tillkännagivande begärs.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om fängelsestraff finns i 26 kap. brottsbalken. Skyddstillsyn regleras i 28 kap. samma balk. Det följer av 28 kap. 1 § att rätten får döma till skyddstillsyn för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter.

I 30 kap. 9 § första stycket brottsbalken anges att vid val av påföljd ska rätten som skäl för skyddstillsyn beakta om det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet. Av andra stycket 2 följer att rätten som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan beakta om den tilltalade undergår behandling för missbruk eller annat förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet.

I Brottsbalken – en kommentar (Berggren m.fl., Brottsbalken [1 juli 2016, Zeteo], kommentaren till 30 kap. 9 § under rubriken Den tilltalade undergår behandling) anförs följande:

Behandlingen ska avse förhållande som kan antas ha samband med den aktuella brottsligheten. Det är som framgår av lagtexten i första hand fråga om olika former av vård eller behandling mot missbruksproblem. Även annan behandling kan bli aktuell. Som exempel kan nämnas behandling mot kleptomani eller exhibitionism eller av sexuella problem.

I 30 kap. 9 § andra stycket 3 anges att rätten som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan beakta om något förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom eller henne uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten.

I den kommentar till brottsbalken som nämns ovan anförs i kommentaren till 30 kap. 9 § under rubriken Kontraktsvårdsfallet följande:

Kontraktsvård är en påföljd avsedd i huvudsak för missbrukare av alkohol eller narkotika. Det är dock inte uteslutet med kontraktsvårdsarrangemang i andra situationer där förhållandena kräver vård eller annan behandling och det även i övrigt är lämpligt, exempelvis i fall av kleptomani, exhibitionism eller vissa former av incest. I sistnämnda fall krävs dock att brottet är av förhållandevis lindrig beskaffenhet.

Pågående arbete

Påföljdsutredningen lämnade i maj 2012 betänkandet Nya påföljder (SOU 2012:34). I betänkandet föreslås att påföljdssystemet för vuxna lagöverträdare ska bestå av två påföljder, böter och fängelse. Vidare föreslås att fängelsestraff upp till ett år för tidigare ostraffade personer ska dömas ut villkorligt samt att villkorligt fängelse alltid ska kombineras med ytterligare en sanktion – böter, samhällstjänst, övervakning, hemarrest eller olika former av vård – som är strängare och mer ingripande ju allvarligare brottet är.

Betänkandet har lett till lagstiftning genom propositionerna Tydligare reaktion på ungas brottslighet (prop. 2014/15:25, bet. JuU2014/15:JuU9, rskr. 2014/15:102), Straff lindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet (prop. 2014/15:37, bet. JuU2014/15:JuU8, rskr. 2014/15:111) och Ny påföljd efter tidigare dom (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:241).

Regeringen gav den 21 december 2016 en utredare i uppdrag att överväga och komplettera de bedömningar och förslag som lämnats av Påföljdsutredningen om nya påföljdsinslag för unga lagöverträdare (dnr Ju2016/09219/LP). Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2017.

Justitiedepartementet har informerat om att återstående delar av Påföljdsutredningens betänkande bereds i Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av allmänna motioner från motionstiden 2015/16 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av två motionsyrkanden om att regeringen ska överväga om personer som dömts för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram (bet. 2015/16:JuU21). Utskottet anförde att en vägran att delta i ett sådant program ska få konsekvenser för möjligheterna till permission och villkorlig frigivning. Den som dömts för grova brott mot närstående eller grova sexualbrott och vägrar att delta i behandlingsprogram ska inte vara aktuell för villkorlig frigivning. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16:174).

Utskottets ställningstagande

I motion 2016/17:3237 (M, C, L, KD) yrkande 6 föreslås vissa förändringar av påföljdssystemet. Utskottet konstaterar att det inom ramen för gällande lagstiftning finns möjlighet att som skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse beakta om den tilltalade undergår behandling för något förhållande som kan antas ha samband med brottsligheten. Likaså ger dagens lagstiftning möjlighet att döma till skyddstillsyn om något förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom eller henne uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten (s.k. kontraktsvård). Härtill kommer att återstående delar av

Påföljdsutredningens betänkande bereds i Regeringskansliet. Som framgår har riksdagen även gjort ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga om personer som dömts för våldsbrott bör ha en skyldighet att genomgå behandlingsprogram. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå något initiativ med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet avstyrks.

Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett bättre straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m. och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 22 (S, MP, V) och särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

I partimotion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att åstadkomma en tydligare uppföljning av angrepp mot blåljuspersonal.

I motion 2016/17:3238 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för våld mot tjänsteman. Motionärerna anför att den som hindrar polis och annan blåljuspersonal från att fullfölja sina uppgifter skadar hela samhället och bör straffas därefter. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om brott mot alarmeringspersonal. Motionärerna anför att personal i räddningstjänsten och hälso- och sjukvården inte omfattas av samma skydd som t.ex. poliser eftersom de inte ägnar sig åt myndighetsutövning. Ett nytt brott – våld mot alarmeringstjänstpersonal – där det inte uppställs något krav på att angreppet sker mot någon i dennes myndighetsutövning bör därför införas. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för angrepp mot väsentliga samhällsfunktioner. Motionärerna föreslår att en särskild straffskärpningsgrund införas som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff.

I motion 2016/17:443 av Lotta Finstorp (M) begärs ett tillkännagivande om tjänstehundars och tjänstehästars rättsstatus. Motionären anför att det bör vara möjligt att åtala för våld mot tjänstehund respektive våld mot tjänstehäst. I motion 2016/17:728 av Sotiris Delis (M) framförs att våld mot tjänstehundar och tjänstehästar ska anses som våld mot tjänsteman.

I motion 2016/17:685 av Maria Malmer Stenergard och Annicka Engblom (båda M) yrkande 1 anföras att det straffbara området för hot mot tjänsteman bör utredas, så att även mer subtila hot omfattas. I yrkande 2 anföras att minimistraffet för hot och våld mot tjänsteman bör höjas till fängelse i ett år. Tillkännagivanden begärs.

I motion 2016/17:3221 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna till skärpta straff för våld mot tjänsteman inom socialtjänsten.

I motion 2016/17:2582 av Jeff Ahl (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri mot tjänstedjur.

I motion 2016/17:2303 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om attacker mot blåljuspersonal. Ett särskilt brott bör införas med ett minimistraff om fyra års fängelse för brott av normalgraden.

I partimotion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att en ny brottsrubricering bör införas för förhindrande av utryckning. I yrkande 8 föreslås att en ny brottsrubricering för våld mot blåljuspersonal och sjukvårdspersonal införs. I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om våld mot tjänsteman. Motionärerna anför att våld mot tjänsteman bör vara ett eget brott med ett straff på minst sex månader.

I motion 2016/17:1936 av Staffan Danielsson (C) begärs ett tillkännagivande om att brott mot blåljuspersonal och blåljusfordon måste beivras mycket kraftfullare än som sker och att straffsatserna måste skärpas.

I partimotion 2016/17:1080 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att våld mot tjänsteman ska ha en egen brottsrubricering med ett minimistraff om sex månader. Vidare föreslås i yrkande 11 att brottsrubriceringen våld mot alarmeringspersonal bör införas. I yrkande 12 anför att angrepp mot viktiga samhällsfunktioner bör anses som en försvårande omständighet. Motionärerna föreslår i yrkande 13 att hindrande av utryckning bör kriminaliseras.

I motion 2016/17:1535 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för attacker mot blåljuspersonal. En särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff bör införas.

I motion 2016/17:2466 av Mikael Oscarsson (KD) begärs ett tillkännagivande om att straffet för attacker och våld mot blåljuspersonal samt hindrandet av utryckning måste skärpas.

I motion 2016/17:2701 av Lars Eriksson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att överväga åtgärder i syfte att stärka rättsväsendet. Motionärerna anför att regeringen bör överväga åtgärder för snabbare lagföring, skärpta straff för attacker mot blåljuspersonal, tydliga ungdomspåföljder vid upprepade brott samt en översyn av straffskalan för skadegörelse.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en person i dennas myndighetsutövning eller för att tvinga eller hindra personen från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd döms för våld

eller hot mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon förgriper sig mot en person som tidigare har utövat myndighet, på grund av något som personen har gjort eller inte gjort i samband med myndighetsutövningen. Om brottet är grovt döms för grovt våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Enligt 17 kap. 2 § brottsbalken ska den som på ett annat sätt än det som anges 1 §, för att tvinga eller hindra någon i hans myndighetsutövning eller för att hämnas för åtgärd i denna, otillbörligen företar gärning, som för personen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med det, döms för förgripelse mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt döms för grov förgripelse mot tjänsteman till fängelse i högst fyra år.

Pågående arbete

Regeringen gav i december 2016 en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal (polis, ambulans- och räddningstjänstpersonal) och andra samhällsnyttiga funktioner, dvs. yrkesutövare som bl.a. har till uppgift att hjälpa andra (dir. 2016:115). Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd
- överväga om angrepp mot vissa funktioner, bl.a. sådana som har till uppgift att garantera säkerhet, liv och hälsa, bör anses som särskilt allvarliga i straffrättsligt hänseende
- ta ställning till om det straffrättsliga skyddet bör konstrueras på ett annat sätt än i dag eller behöver omfatta ytterligare brottsliga gärningar,
- ta ställning till om det finns behov av ytterligare kriminalisering av hindrande av polisens, räddningstjänstens och ambulanssjukvårdens ingripanden eller hjälpinsatser
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

I direktiven pekas på att straffskalorna för våld eller hot mot tjänsteman ändrades senast den 1 juli 2016, samtidigt som ett grovt brott infördes. Vidare anför följande i direktiven:

Ändringen får till följd att vissa gärningar som tidigare utgjorde våld eller hot mot tjänsteman i stället ska bedömas som grovt våld eller hot mot tjänsteman. Straffskalan för det grova brottet är fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Förutom att straffskalorna utgör en del av det straffrättsliga skydd som utredaren får i uppdrag att överväga och därför måste anpassas utifrån detta finns det anledning att särskilt överväga om de nuvarande straffskalorna tillräckligt tydligt ger uttryck för det förhållandet att vissa av brotten i 17 kap. brottsbalken kan sägas utgöra kvalificerade former av andra brott. Till detta kommer att konkurrensförhållandena mellan brotten i 17 kap. och andra brott delvis är oklara. En översyn av de befintliga straffskalorna behövs framför allt i förhållande till straffskalorna för brott i 3 och 4 kap.

Utredaren ska därför

- analysera om straffskalorna för gärningar som i dag träffas av straffbestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd är lämpligt utformade,
- överväga vilka straffbestämmelser som lämpligen bör gälla för de nya eller förändrade straffstadganden som utredaren eventuellt föreslår, och
- vid behov lämna förslag till författningsändringar.

I direktiven förs också ett resonemang om förstärkt straffrättsligt skydd för sådan egendom som är att betrakta som samhällsnyttig. Att skadegörelse riktas mot t.ex. utryckningsfordon eller en tjänstehund bör visserligen redan i dag kunna utgöra en försvårande omständighet som påverkar straffvärdet i skärpande riktning. Det behöver dock övervägas om detta bör komma till tydligare uttryck i lagstiftningen. Utredaren ska därför ta ställning till vilken egendom som kan anses vara särskilt samhällsnyttig och analysera om det finns ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd för sådan egendom, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 29 juni 2018.

Utskottets ställningstagande

De senaste åren har vi sett många exempel på våld mot poliser, personal inom räddningstjänsten samt hälso- och sjukvården. Detta är enligt utskottet en oacceptabel utveckling som måste brytas. För att göra detta behövs tydligare lagar som visar brottens allvar. Reaktionerna på de här angreppen och attackerna måste vara tydliga. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för rättsstaten.

Straffen för våld mot tjänsteman återspeglar inte allvaret i brottsligheten. Den som hindrar polis och annan blåljuspersonal från att fullfölja sina viktiga uppgifter skadar hela samhället och bör straffas därefter. I dag behandlas hot mot tjänsteman och våld mot tjänsteman i samma straffstadgande. Straffet för våld mot tjänsteman blir ofta cirka en månads fängelse. Många gånger ersätts fängelsestraffet av samhällstjänst. Våld mot en polis i tjänst är ett allvarligare brott än ett muntligt hot. För att fånga upp allvaret i den här brottsligheten bör våld mot tjänsteman få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse.

Reaktionerna på våld mot poliser, medarbetare inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården måste bli avsevärt tydligare. Personal i räddningstjänsten och hälso- och sjukvården omfattas i dag inte av samma skydd som t.ex. poliser eftersom de inte ägnar sig åt myndighetsutövning. Detta bör ändras så att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården straffas lika hårt som våld eller hot mot poliser. Därför bör det införas ett nytt brott – våld mot alarmeringstjänstpersonal – där det inte uppställs något krav på att angreppet sker mot någon i dennes myndighetsutövning.

Man bör även överväga att införa en ny brottsrubricering – försvårande av uttryckning. Hindrande av uttryckning är reglerat i trafikförordningen och innebär att om man t.ex. blockerar ett utryckningsfordon med sin bil kan man

få böter för det, men när det gäller andra sätt att stoppa en uttryckning är rättsläget mer oklart. Ambulans- och brandkårstänställda vittnar om att det ofta är osäkert vilken brottsrubricering, om ens någon, man kan använda. Utskottet anser att man därför bör överväga att införa en ny brottsrubricering som gäller förhindrande av uttryckning som träffar de situationer där lagen nu är otydlig.

Ibland riktas skadegörelse direkt mot polisbilar och andra uttryckningsfordon. Det har också förekommit fall då polisen lockas in i områden för att sedan angripas med stenkastning. När angreppen riktas mot sådana väsentliga samhällsfunktioner bör detta anses vara försvårande när straffet bestäms – oavsett om det rör sig om skadegörelse, våldsamt upplopp eller någon annan brottstyp. Utskottet anser att det därför bör införas en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff.

Det är positivt att regeringen nu gett en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner. Det är emellertid viktigt att detta arbete leder fram till konkreta resultat.

Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:865 (C) yrkande 7–9, 2016/17:1080 (L) yrkande 10–13, 2016/17:1535 (KD) yrkande 2, 2016/17:2466 (KD), 2016/17:3221 (M) yrkande 25, 2016/17:3238 (M, C, L, KD) yrkande 1–3 och 2016/17:3388 (M) yrkande 14 och tillstyrker delvis motionerna 2016/17:443 (M), 2016/17:685 (M) yrkande 1 och 2, 2016/17:728 (M), 2016/17:1936, 2016/17:2303 (SD) yrkande 10 och 2016/17:2701 (S). Utskottet är däremot inte berett att vidta några sådana åtgärder som efterfrågas i motion 2016/17:2582 (SD), och avstyrker motionen.

Hedersrelaterade brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpt lagstiftning om brott med hedersmotiv, om en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv och om att särreglera s.k. hedersbrott.

Jämför reservationerna 23 (M, C, L, KD) och 24 (KD).

Motionerna

I motion 2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om skärpt lagstiftning om brott med hedersmotiv. Motionärerna anför att lagstiftningen behöver ses över ytterligare med syfte att skärpa straffvärdet för hedersrelaterade brott.

I några motioner framförs yrkanden om att det bör införas en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Sådana yrkanden framförs i motion 2016/17:2177 av Boriana Åberg (M), partimotionerna 2016/17:865 av

Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16 och 2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 samt motion 2016/17:3002 av Robert Hannah m.fl. (L).

Frågan om att särreglera hedersbrott i brottsbalken behandlas i några motioner. Sådana yrkanden framförs i motion 2016/17:391 av Annicka Engblom m.fl. (M), motion 2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 samt motionerna 2016/17:3346 yrkande 3 och 2016/17:3348 yrkande 13 båda av Désirée Pethrus m.fl. (KD).

Bakgrund

Gällande rätt

Motivet till ett brott kan och ska alltid beaktas vid straffmätningen. Det framgår t.ex. av 29 kap. 1 § brottsbalken att den som bedömer en gärnings straffvärde särskilt ska beakta den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad gärningsmannen har insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Dessutom kan vissa av de försvårande omständigheter som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken ofta vara tillämpliga vid hedersrelaterade brott, kanske främst punkt 3 om huruvida gärningsmannen utnyttjat någons skyddslösa ställning eller särskilda svårigheter att värja sig och punkt 8 om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person. Ett hedersrelaterat motiv kan således beaktas som en försvårande omständighet enligt gällande lagstiftning.

Pågående arbete

I regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid anfördes (s. 141–142) att frågan om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv ska övervägas i samband med en utvärdering av tvångsåktenskap och barnåktenskap samt att regeringen avser att återkomma i frågan.

Regeringen beslutade den 9 mars 2017 att ge en utredare i uppdrag att se över hur skyddet mot barnåktenskap, tvångsåktenskap och brott med hedersmotiv kan stärkas. Utredaren ska bl.a. utvärdera i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar samt se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade frågor om straffrättsliga aspekter på hedersrelaterade brott i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 45 f.). Utskottet anförde att ett stort antal personer lever under hot från sina anhöriga på grund av en s.k. hederskultur samt att samhället med kraft bör markera mot dessa brott. Individuella fri- och rättigheter är universella och ingen inskränkning av dessa ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition, anförde utskottet. Utskottet anförde

vidare att den lagstiftning som anknyter till hedersrelaterade brott borde ses över i syfte att motverka sådana brott och öka lagföringen av dem. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

I samma betänkande behandlade utskottet motioner om att införa lagstiftning i brottsbalken som särreglerar hedersbrott. Utskottet var inte då berett att ställa sig bakom förslaget att införa en sådan lagstiftning. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Även frågan om hedersrelaterade brott ska utgöra en försvårande omständighet behandlades i det ovannämnda betänkandet. Utskottet konstaterade att det i betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49) görs bedömningen att det behöver utredas närmare om hedersrelaterade brott ska utgöra en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet enligt 29 kap. 2 § brottsbalken. Beredningen av betänkandet borde inte föregripas. Den aktuella motionen avstyrktes. Även i denna del följde riksdagen utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att samhället med kraft bör markera mot brott som begås på grund av en s.k. hederskultur. Det är därför positivt att regeringen gett en utredare i uppdrag att bl.a. se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Enligt utskottet bör detta arbete inte föregripas, och det finns därför inte skäl för riksdagen att vidta några sådana åtgärder som efterfrågas i motionerna 2016/17:865 (C) yrkande 16, 2016/17:1078 (L) yrkande 3, 2016/17:2177 (M), 2016/17:3002 (L) och 2016/17:3237 (M, C; L, KD) yrkande 3. Utskottet avstyrker således dessa.

Även när det gäller frågan om att särreglera hedersbrott i brottsbalken vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning och är inte berett att ställa sig bakom motionärernas önskemål om att införa en sådan lagstiftning. Därmed avstyrks motionerna 2016/17:391 (M), 2016/17:3255 (KD) yrkande 4, 2016/17:3346 (KD) yrkande 3 och 2016/17:3348 (KD) yrkande 13.

Medgärningsmannaskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av regleringen om medgärningsmannaskap.

Jämför reservation 25 (SD).

Motionerna

I motion 2016/17:2340 av Kent Ekeröth (SD) begärs ett tillkännagivande om medgärningsmannaskap. Motionären anför att en översyn av regleringen om

medgärningsmannaskap bör göras för att förhindra att gärningsmän som tillsammans och i samförstånd begått ett brott kommer undan utan straff genom att skylla på varandra eller annat.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Av 23 kap. 4 § första stycket brottsbalken framgår att ansvar som i denna balk är föreskrivet för viss gärning ska ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd. Detsamma ska gälla beträffande i annan lag eller författning straffbelagd gärning, för vilken fängelse är föreskrivet. Av andra stycket framgår att den som inte är att anse som gärningsman döms, om han har förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och annars för medhjälp till det.

I Brottsbalken – en kommentar (Berggren m.fl., Brottsbalken [1 juli 2016, Zeteo], kommentaren till 23 kap. 4 § under rubriken Medgärningsmannaskap) anförs följande:

Flera personer som tillsammans begått ett brott kan dömas i s.k. medgärningsmannaskap för detta brott. De har då handlat ”tillsammans och i samförstånd” eller ”gemensamt och i samråd”. Det ordinära medgärningsmannaskapet kännetecknas av att det inte finns någon person, som på egen hand uppfyller brottsrekvisiten som gärningsman, utan att flera personer har hjälpts åt med att utföra brottet. De straffas då var och en som medgärningsman. --- Det behöver inte styrkas vems eller vilkas av de deltagandes handlande som orsakat effekten.

En förutsättning för att man ska kunna döma flera personer i medgärningsmannaskap är naturligtvis att det för varje individ kan styrkas att han faktiskt deltagit i brottets utförande eller genom främjande är att anse som medgärningsman. Råder osäkerhet om vad som hänt och vem som gjort vad, får man välja det för varje tilltalad mest gynnsamma alternativet. Kan man om var och en av dem säga att vederbörande antingen deltog i utförandet av brottet eller åtminstone främjade gärningen, kan båda på sin höjd styrkas ha främjat brottet, vilket medför ansvar för medhjälp eller s.k. utvidgat medgärningsmannaskap. Kan man om någon säga att man inte vet mer än att vederbörande antingen deltog i utförandet av brottet eller stod helt utanför, måste han frikännas. Det är förklaringen till den frikännande domen i det omdebatterade s.k. Lindomefallet, RH 1991:51. Målet handlade inte om medgärningsmannaskap, eftersom det inte kunde utslutas att den ene av de båda männen hade utfört mordet helt överraskande för den andre och helt utan dennes hjälp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att gällande bestämmelser om medgärningsmannaskap är väl avvägda och är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om en översyn av dessa. Motion 2016/17:2340 (SD) avstyrks.

Flykt från polis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kriminalisera handlingen att fly från polisen.

Jämför reservation 26 (SD).

Motionen

I motion 2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (SD) yrkande 24 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera handlingen att fly från polis. Motionärerna anför att en gärningsman som med motordrivet fordon försöker undkomma polisen utsätter sig själv och framför allt allmänheten och polisen för livsfara.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 1 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott framgår att om en vägtrafikanter brister i den omsorg och varsamhet som till förekommande av trafikolycka betingas av omständigheterna, döms för vårdslöshet i trafik till dagsböter. I andra stycket anges att om någon vid förande av motordrivet fordon gör sig skyldig till grov oaktsamhet eller visar uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, döms för grov vårdslöshet i trafik till fängelse i högst två år.

Det följer av 5 § samma lag att en vägtrafikanter, som med eller utan skuld haft del i uppkomsten av en trafikolycka, genom att avlägsna sig från olycksplatsen undandrar sig att i mån av förmåga medverka till de åtgärder, vartill olyckan skäligen bör föranleda döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet med hänsyn till omständigheterna att anse som grovt, döms till fängelse i högst ett år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att flera av de handlingar som den som med bil flyr från polisen kan antas begå är kriminaliserade, är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att kriminalisera själva handlingen att fly från polis. Motion 2016/17:2303 (SD) yrkande 24 avstyrks.

Utöka antalet EU-brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utöka antalet EU-brott. Jämför reservation 27 (L).

Motionen

I motion 2016/17:3468 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om listan över EU-brott. Motionärerna anför att en förutsättning för att ett brott ska kunna utredas av Europol eller för att EU ska kunna lagstifta om gemensamma regler för strafflängd är att brottet definieras i EU:s fördrag. I dag är terrorism, människohandel, narkotikahandel, vapenhandel, penningtvätt, korruption, förfalskning av pengar och it-brott med på listan över sådan brottslighet. Men den grova gränsöverskridande brottsligheten är mer diversifierad än så. Listan över EU-brott bör därför utvidgas, så att även miljöbrott, skattebrott och andra områden där grov organiserad brottslighet opererar kan utredas av Europol.

Bakgrund

Gällande rätt

I artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (även kallat EUF-fördraget), i avdelning V Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, kapitel 4 Straffrättsligt samarbete, föreskrivs följande:

Europaparlamentet och rådet får genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag till följd av brottens karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Detta gäller följande områden av brottslighet: terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, it-brottslighet och organiserad brottslighet.

Med hänsyn till brottslighetens utveckling får rådet anta ett beslut där andra områden av brottslighet anges som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet att utöka antalet EU-brott. Motion 2016/17:3468 (L) yrkande 5 avstyrks.

Terroristbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kriminalisering av stödfunktioner för och samröre med en terroristorganisation, landsförräderi, resor och förberedelse av resor i terrorismsyfte, propaganda för terrorism, finansiering av terrorism, utökning av antalet brott som omfattas av terroristbrottslagen och kapaciteten att utreda terroristbrott utomlands.

Jämför reservationerna 28 (SD), 29 (L), 30 (SD, L), 31 (SD), 32 (SD), 33 (L), 34 (M, KD), 35 (SD, C), 36 (L), 37 (L, KD) och 38 (M).

Motionerna

I motion 2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om kapaciteten och behovet av att i Sverige kunna utreda terroristbrott och krigsbrott som begåtts utomlands. I yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör ta initiativ till ytterligare kriminalisering av medverkan i stödfunktioner för en terroristorganisation – såsom materielvård, transport och underhåll eller matlagning – som bidrar till organisationens förmåga att delta i en väpnad konflikt eller att begå allvarliga brott.

I motion 2016/17:394 av Patrick Reslow (M) begärs ett tillkännagivande om att se över om svenska medborgare som strider för IS ska kunna dömas för landsförräderi. Även i motionerna 2016/17:2020 av Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L) och 2016/17:1537 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 5 anförs att lagstiftningen om landsförräderi bör uppdateras så att den är anpassad efter dagens konflikter.

I motion 2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att Sverige på egen hand omedelbart bör ta eget ansvar, genom att snarast möjligt införa lagstiftning som förhindrar, eller i vart fall avskräcker eller försvårar, för svenska medborgare att resa till konfliktområdena i Syrien och Irak i syfte att strida för terroristorganisationer som IS och al-Qaida.

Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) begär i motion 2016/17:2299 yrkande 1 ett tillkännagivande om straffskalor. Motionärerna refererar till den lagstiftning som infördes den 1 april 2016 om ett särskilt straffansvar för resor i terrorismsyfte och anför att straffen för de gärningar som kriminaliserades borde höjas kraftigt. Det undantag för ringa fall som finns bör tas bort. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att förbjuda propaganda för terrorism. Motionärerna anför att även om det visserligen är förbjudet att uppmana till terroristbrott enligt lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan

särskilt allvarlig brottslighet, finns det skäl att utreda hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer. Motionärerna begär i yrkande 5 ett tillkännagivande om att kriminaliseringen när det gäller resor även ska omfatta resor till en persons medborgarskapsland.

I motion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 43 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera samröre med terrororganisationer. Vidare begärs i yrkande 44 ett tillkännagivande om att kriminalisera stödjande av terror.

I motion 2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om kriminalisering av förberedelse för resa i terroristislyfte. Den tidiga fullbordanspunkten för själva brottet gör att en kriminalisering i förfäktet skulle omfatta förhållandevis få situationer, men i de situationerna skulle den å andra sidan vara av stor betydelse. Motionärerna föreslår i yrkande 2 ett tillkännagivande om att även brottet finansiering av terrorismresor bör ha en straffskala för grova fall med fängelse i lägst sex månader och högst sex år. I yrkande 3 framförs att medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet bör kriminaliseras. Motionärerna anför att all aktiv medverkan i terrororganisationers verksamhet bör ingå i en kriminalisering, inte bara den direkt stridsrelaterade. I yrkande 4 anfördes att det antal brott som omfattas av terroristbrottslagen (2003:148) bör utökas. Exempelvis bör brottet skyddande av brottsling läggas till. Även brott som osant intygande och mened bör övervägas.

I motion 2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om en kriminalisering av medverkan och deltagande i terroriststämplade organisationer. Enligt motionärerna bör stridande, medverkan och deltagande i väpnad strid för organisationer som är terroriststämplade enligt EU:s eller FN:s klassifikationer kriminaliseras.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om terroristbrott och brott med anknytning till terrorism finns främst i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terroristbrottslagen), lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen).

Terroristbrottslagen infördes för att genomföra Europeiska unionens (EU) rambeslut om bekämpande av terrorism från 2002 (terrorisrambeslutet). Enligt 2 § terroristbrottslagen döms den för terroristbrott som begår någon av de gärningar som räknas upp i 3 § i lagen, bl.a. mord, dråp, grov misshandel, människorov, mordbrand, sabotage och kapning, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation. Dessutom krävs att avsikten med gärningen är att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en

befolkningsgrupp, otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation. Straffet är fängelse på viss tid, lägst i fyra år och högst i arton år, eller på livstid eller, om brottet är mindre grovt, fängelse, lägst i två år och högst i sex år (2 §). Försök, förberedelse och stämpling till samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra terroristbrott är också straffbelagt (4 §).

Terrorismrambeslutet ändrades 2008. För att genomföra ändringen och Europarådets konvention om förebyggande av terrorism infördes rekryteringslagen. I lagen regleras ett särskilt straffansvar för den som i ett meddelande till allmänheten uppmanar eller annars söker förleda till särskilt allvarlig brottslighet (offentlig uppmaning, 3 §) eller söker förmå någon annan, i annat fall än som anges i 3 §, att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet (rekrytering, 4 §). Ett straffansvar är vidare stadgat i 5 och 5 a §§ för utbildning i vissa fall. Enligt 5 § gäller straffansvaret för det första för den som meddelar eller söker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, om gärningen har begåtts med vetskap om att instruktionerna är avsedda att användas för särskilt allvarlig brottslighet. Enligt 5 a § gäller straffansvaret för det andra för den som tar emot sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för särskilt allvarlig brottslighet. Ett straffansvar är vidare enligt 5 b § stadgat för den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där han eller hon är medborgare i avsikt att antingen begå eller förbereda särskilt allvarlig brottslighet eller meddela eller ta emot instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

Med särskilt allvarlig brottslighet avses enligt 2 § bl.a. terroristbrott och sådan brottslighet som avses i vissa angivna internationella överenskommelser. Ansvar enligt lagen ska inte dömas ut om gärningen är att anse som ringa (7 §). Straffet är fängelse i högst två år (3–5 b §§). Om brott som avses i 3, 4, 5 eller 5 a § är grovt är straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år (6 §).

Finansieringslagen infördes för att genomföra FN:s internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (finansieringskonventionen). Härefter har ändringar gjorts för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014) med åtgärder mot s.k. utländska terroriststridande. Enligt 3 § första stycket 1 är det straffbart att samla in, tillhandahålla eller ta emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för att begå särskilt allvarlig brottslighet. Av 3 § första stycket 2 följer att det också är straffbart att samla in, tillhandahålla eller ta emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt

allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Det följer vidare av 3 a § att det är straffbart att samla in, tillhandahålla eller ta emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för en sådan resa som avses i 5 b § rekryteringslagen.

Vad som avses med särskilt allvarlig brottslighet anges i 2 § och omfattar bl.a. terroristbrott och sådan brottslighet som avses i vissa angivna internationella överenskommelser.

Av såväl 3 och 3 a §§ följer att det i ringa fall inte ska dömas till ansvar.

Av samma bestämmelser framgår att straffet i båda fallen är fängelse i högst två år. Om brott som avses i 3 § är grovt är straffet dock fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Försök till ett brott enligt 3 § är också straffbelagt (4 §).

Pågående arbete m.m.

Regeringen beslutade i december 2014 (dir. 2014:155) att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av lagändringar för att Sverige ska leva upp till de krav på straffrättslig reglering för att förhindra och bekämpa terrorism som ställs i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014). Utredningen skulle även ta ställning till om Sveriges straffrättsliga reglering för att förhindra och bekämpa finansiering av terrorism uppfyller de krav som den mellanstatliga organisationen Financial Action Task Force (FATF) ställer. Utredningen antog namnet Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism.

Utredningen överlämnade i juni 2015 delbetänkandet Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor (SOU 2015:63). Regeringen överlämnade i december 2015 proposition 2015/16:78 Ett särskilt straffansvar för resor i terrorismsyfte till riksdagen. I propositionen föreslogs att det skulle införas ett särskilt straffansvar för den som tar emot utbildning om bl.a. terroristbrott, som reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare om avsikten är att begå eller förbereda särskilt allvarlig brottslighet eller att ge eller ta emot utbildning om bl.a. terroristbrott, som finansierar en sådan resa eller som finansierar en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott, oavsett syftet med finansieringen. Justitieukskottet tillstyrkte lagändringarna (bet. 2015/16:JuU17). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:143). Lagändringarna trädde i kraft den 1 april 2016.

I juni 2015 beslutade regeringen att ge utredningen tilläggsdirektiv (dir. 2015:61). Utredningen överlämnade i juni 2016 betänkandet Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation (SOU 2016:40). I betänkandet föreslås bl.a. en ny straffbestämmelse om deltagande i stridsrelaterad verksamhet i en väpnad konflikt utomlands till stöd för en terroristorganisation. Vidare föreslås en

utvidgning av straffansvaret för resor i terrorismsyfte, finansiering av sådana resor och rekrytering till deltagande i stridsrelaterad verksamhet. En utvidgning av straffansvaret för olovlig värvning föreslås också. Av Regeringskansliets (Statsrådsberedningen) förteckning över propositioner som är avsedda att avlämnas under återstoden av riksmötet 2016/17 framgår att regeringen avser att i september 2017 överlämna en proposition till riksdagen om straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation.

I juni 2016 beslutade regeringen att ge utredningen ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 2016:46). I tilläggsdirektiven konstaterade regeringen att EU inom kort förväntades anta ett direktiv om bekämpande av terrorism (se närmare nedan). Utredningen ska därför utöver vad som framgår av redan beslutade kommittédirektiv analysera behovet av och lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att genomföra terrorismdirektivet. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 29 september 2017 (dir. 2017:2).

Den 2 december 2015 antog kommissionen ett förslag till direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF (KOM [2015] 625). Syftet är att fastställa minimiregler om definitioner av straffbara gärningar samt påföljder och sanktioner på området för terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet, samt särskilda åtgärder för skydd av och hjälp till offer för terrorism.

I november 2016 nåddes en överenskommelse i Coreper. I december 2016 röstade LIBE-utskottet ja till förslaget. Förslaget antogs av rådet i mars 2017.

Regeringen överlämnade i februari 2017 propositionen Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott (prop. 2016/17:108). I propositionen föreslås en ändring i 3 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott genom att synnerligen grov misshandel läggs till i den uppräkningslista av gärningar som under vissa förutsättningar utgör terroristbrott. Likaså läggs synnerligen grov misshandel till i den uppräkningslista i 2 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet som anger vad som ska anses som särskilt allvarlig brottslighet. Propositionen kommer att behandlas av justitieutskottet under våren 2017.

Regeringen gav den 9 februari 2017 en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism. Syftet är att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2019.

Vidare har regeringen i Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2017 gett myndigheten i uppdrag att, med anledning av skrivelsen Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (skr. 2014/15:146) och att riksdagen har beslutat om en skärpning av den straffrättsliga lagstiftningen

mot terrorism (prop. 2015/16:78 Ett särskilt straffansvar för resor i terrorismsyfte), redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att myndigheten har beredskap att hantera den aktuella brottsligheten i enlighet med regeringens inriktningar i strategin samt följa upp effekterna av den nya lagstiftningen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2015/16:JuU7 regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism. I betänkandet föreslog utskottet bl.a. ett tillkännagivande om kriminalisering av terrorismresor. Utskottet anförde, med delvis bifall till motioner, följande:

Enligt utskottet bör det vara kriminaliserat att förbereda, påbörja eller genomföra en resa till ett annat land i syfte att utföra, planera, förbereda eller delta i terroristhandlingar, eller att ge eller få terroristträning. Detsamma gäller för finansiering av terrorism. Man bör även överväga att kriminalisera medverkan i andra stödfunktioner inom en terroristorganisation. Svenska medborgare som åker för att strida med terroristorganisationer utgör ett hot inte bara mot Sverige vid sin hemkomst utan också mot lokalbefolkningen i de länder som de strider i. Detta hot måste tas på stort allvar. Det finns även många i Sverige som har anhöriga som riskerar att bli utsatta för terrorgruppernas framfart i andra länder och som har behov av hjälp och stöd. De som reser eller finansierar och rekryterar till s.k. terroristresor och de som återvänder till Sverige efter att ha stridit måste kunna straffas för det.

Utskottet fann inte skäl att överväga en utvidgning av brottskatalogen i terroristbrottslagen. Utskottet hänvisade vidare till det uppdrag som Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism har. Utskottet anförde att den situationen att svenska medborgare som strider för t.ex. Isil kan hamna i strid med svenska soldater i stor utsträckning torde omfattas av utredningens uppdrag. Utskottet såg bl.a. mot denna bakgrund inte behov av att utreda frågan om hur dessa medborgare ska kunna dömas för landsförräderi. Motioner avstyrktes.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:86).

Som framgår ovan behandlade utskottet under föregående riksmöte proposition 2015/16:78 Ett särskilt straffansvar för resor i terrorismsyfte (bet. 2015/16:JuU17). Utskottet uttalade att det ansåg att de föreslagna straffskalorna var väl avvägda och hänvisade till att regeringen vid utformningen av påföljderna bl.a. bedömt brottens straffvärden och gjort jämförelser med de påföljder som är föreskrivna för liknande brott. När det gällde frågan om att ansvar inte ska dömas ut om gärningen är ringa anförde utskottet att det borde finnas en möjlighet att utesluta sådana mindre allvarliga fall där ett straffansvar inte kan anses motiverat för att straffansvaret inte ska bli alltför långtgående eller få orimliga konsekvenser av andra skäl.

När det gäller förberedelse till resa i terrorismsyfte ställde sig utskottet bakom vad regeringen anförde om att det mot bakgrund den tidiga fullbordans-tidpunkten (vid påbörjande av resa) är svårt att se ett behov av att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott. Inte heller kan FN-resolutionen anses ställa krav på att förberedelse till resa ska kriminaliseras, anförde utskottet.

Utskottet konstaterade att Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism i juni 2015 fick tilläggsuppdraget att bl.a. analysera behovet av ytterligare kriminalisering för att förebygga och förhindra att personer deltar i väpnad konflikt utomlands inom ramen för en terroristorganisation samt ta ställning till Sveriges möjligheter att kunna utreda och döma för sådana brott. Detta arbete borde inte föregripas. Utskottet såg inte heller anledning att förorda någon ändring i utredningens uppdrag.

När det gäller frågan om propaganda för terrorism vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att de gällande bestämmelserna är väl avvägda och att det bästa sättet att bemöta propaganda för våldsbejakande extremism och terrorism är med kunskap.

Slutligen kan nämnas att utskottet anslöt sig till regeringens överväganden när det gäller att straffansvaret vid resa ska avse den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare.

Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:143).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan antog riksdagen i fjol ett flertal lagförslag som innebar skärpningar av det straffrättsliga regelverket för att motverka terrorism. Bland annat infördes ett särskilt straffansvar för resor i terrorismsyfte. Utskottet gjorde bedömningen att de föreslagna straffskalorna var väl avvägda. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motionerna 2016/17:2299 (SD) yrkande 1 och 2016/17:3431 (L) yrkande 2.

Utskottet vidhåller också sin bedömning att det mot bakgrund av den tidiga fullbordans-tidpunkten (vid påbörjande av resa) är svårt att se ett behov av att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till resa i terrorismsyfte. Motion 2016/17:3431 (L) yrkande 1 avstyrks därmed.

Regeringen utvecklade i fjolårets lagstiftningsärende sina överväganden när det gällde att straffansvaret vid resa ska avse den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare. Utskottet anslöt sig till dessa överväganden och gör samma bedömning nu. Motion 2016/17:2299 (SD) yrkande 5 avstyrks därmed.

När det gäller frågan om propaganda för terrorism vill utskottet hänvisa till den uppfattning det förde fram i betänkande 2015/16:JuU7 att de gällande bestämmelserna är väl avvägda och att det bästa sättet att bemöta propaganda

för våldsbejakande extremism och terrorism är med kunskap. Därmed avstyrks motion 2016/17:2299 (SD) yrkande 4.

Utskottet konstaterar att regeringen i proposition 2016/17:108 föreslår att synnerligen grov misshandel läggs till i den uppräknade av gärningar i 3 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott som under vissa förutsättningar utgör terroristbrott. Utskottet är inte berett att föreslå ett tillkännagivande om att ytterligare brott ska läggas till. Motion 2016/17:3431 (L) yrkande 4 avstyrks därmed.

Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism har som anförts ovan lagt fram ett förslag på en ny straffbestämmelse om deltagande i stridsrelaterad verksamhet i en väpnad konflikt utomlands till stöd för en terroristorganisation (SOU 2016:40). Betänkandet bereds i Regeringskansliet och regeringen har aviserat att man avser att överlämna en proposition till riksdagen i september 2017. Beredningen bör inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2016/17:394 (M), 2016/17:471 (SD) yrkande 8, 2016/17:865 (C) yrkandena 43 och 44, 2016/17:1537 (KD) yrkandena 4 och 5, 2016/17:2020 (L), 2016/17:3387 (M) yrkande 17 och 2016/17:3431 (L) yrkande 3.

När det gäller kapaciteten och behovet av att i Sverige kunna utreda terroristbrott och krigsbrott som begåtts utomlands har regeringen som framgått gett Åklagarmyndigheten i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att myndigheten har beredskap att hantera den aktuella brottsligheten i enlighet med regeringens inriktningar i strategin samt följa upp effekterna av den nya lagstiftningen. Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2016/17:3387 (M) yrkande 8. Motionsyrkandet avstyrks således.

Drograttfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett yrkande om skärpning av straffen för drograttfylleri.

Motionen

I motion 2016/17:684 av Maria Malmer Stenergard (M) begärs ett tillkännagivande om att överväga en skärpning av straffen för drograttfylleri. Motionären anför att den som kör bil under påverkan av andra droger än alkohol i större utsträckning bör kunna dömas för grovt brott. Regeringen bör därför snarast utreda möjligheterna att närmare låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott framgår att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker under vissa omständigheter ska dömas för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Av andra stycket framgår vidare att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit sådan narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet också ska dömas för rattfylleri enligt första stycket. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med en läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Enligt tredje stycket döms också den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt för rattfylleri enligt första stycket. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

I 4 a § stadgas att om ett brott som avses i bl.a. 4 § första eller andra styckena är att anse som grovt ska föraren dömas till grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas bl.a. om föraren har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel eller om framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan kan den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika under vissa omständigheter dömas för rattfylleri eller grovt rattfylleri. Enligt utskottets uppfattning är denna reglering väl avvägd. Motion 2016/17:684 (M) avstyrks.

Översyn av knivlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av knivlagen.
Jämför reservation 39 (M, C).

Motionerna

I partimotion 2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 33 begärs ett tillkännagivande om att se över knivlagen. Motionärerna anför att en översyn bör göras för att klargöra om lagen behöver ändras eller kompletteras i något avseende. Straffet för brott mot knivlagen är

förhållandevis lågt, och det bör övervägas om dagens påföljd står i proportion till hur farligt det är att bära kniv.

I motion 2016/17:423 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna till skärpt straff för den som ertappas med kniv eller motsvarande tillhygge i samband med bråk.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 1 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål framgår bl.a. att knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa som huvudregel inte får innehas på allmän plats. Det följer vidare av 4 § att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. Om brottet är grovt, döms till fängelse i högst ett år. Enligt 5 § ska knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Bestämmelser om brott mot liv och hälsa finns i 3 kap. brottsbalken. Av 3 kap. 11 § framgår att för förberedelse till mord, dråp, barnadråp eller sådan misshandel som inte är ringa, och för stämpling till mord, dråp eller grov misshandel eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott döms det till ansvar enligt 23 kap. I 23 kap. 2 § framgår att den som, med uppsåt att utföra eller främja brott, skaffar, tillverkar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar, sammanställer eller tar annan liknande befattning med något som är särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid ett brott under vissa förutsättningar kan dömas för förberedelse för brottet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2003/04:JuU16 (s. 21) ett motionsyrkande om straffskärpning för brott mot knivlagen. Utskottet ansåg att de nuvarande straffskalorna ger goda möjligheter för domstolarna att mäta ut ett straff för gärningen som är rimligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Utskottet fann inte då skäl att förorda en ändring av straffskalorna för brott mot knivförbudslagen. Riksdagen följde utskottet (prot. 2003/04:91). Utskottet gjorde samma ställningstagande i betänkande 2005/06:JuU14 (s. 49). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2005/06:185).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att de nuvarande straffskalorna i knivförbudslagen ger goda möjligheter för domstolarna att mäta ut ett straff som är rimligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Utskottet konstaterar också att bestämmelserna om förberedelse till brott kan

aktualiseras i vissa fall. Motionerna 2016/17:3388 (M) yrkande 33 och 2016/17:423 (M) avstyrks därmed.

Olovlig körning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skärpt straff för den som inte kan visa upp ett giltigt körkort.

Motionen

I motion 2016/17:2066 av Edward Riedl (M) begärs ett tillkännagivande om att höja bötesbeloppet för individer som inte kan uppvisa ett giltigt körkort vid bilkörning. Motionären anför att rättssystemet inte får vara tandlöst när det kommer till brott av allvarlig karaktär som utsätter oskyldiga för fara, exempelvis när någon kör bil utan att ha körkort.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 3 kap. 15 § körkortslagen (1998:488) framgår att den som framför bl.a. bil ska ha med sig sitt körkort. Om körkortet efter utfärdande ännu inte har lämnats ut och färdens äger rum inom två månader från och med den dag då det utfärdades är det tillräckligt att föraren har med sig en handling som styrker hans eller hennes identitet. Körkortet eller identitetshandlingen ska överlämnas för kontroll om en bilinspektör eller en polis begär det. Det följer vidare av 9 kap. 2 § första stycket att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot dessa bestämmelser döms till penningböter. I andra stycket anges vissa situationer när föraren inte ska dömas till straff, bl.a. om förarens identitet genast har kunnat fastställas.

Av 3 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (trafikbrottslagen) framgår att om någon uppsåtligen framför ett körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad till det ska han eller hon dömas för olovlig körning till böter. Har personen tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det annars att anse som grovt, får dömas till fängelse i högst sex månader.

Interpellationsdebatt 2015/16:375

I sitt svar på interpellation 2015/16:375 den 1 mars 2016 (prot. 2015/16:72) anförde statsrådet Anna Johansson bl.a. följande:

Edward Riedl har frågat mig vad jag ämnar göra för att motverka att förare utan giltiga körkort fortsätter att undslippa straff.

Körkortslagens regler är tydliga. En förare ska ha med sig ett giltigt körkort för det aktuella fordonet. Den som inte har det riskerar böter. Om

föraren har med sig en annan identitetshandling kan körkortsbeförhållandet oftast kontrolleras genom exempelvis körkortsregistret. Körkortet eller en identitetshandling ska överlämnas för kontroll om polisman eller bilinspektör begär det.

Den som kör ett fordon utan att ha behörighet för det kan dömas för olovlig körning. För en fällande dom krävs att föraren har haft uppsåt att köra olovligt. De bedömningar som görs i ett enskilt fall är en fråga för de rättstillämpande myndigheterna.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är bestämmelserna i såväl körkortslagen som trafikbrottslagen väl avvägda. Någon anledning för riksdagen att ta initiativ med anledning av motion 2016/17:2066 (M) finns därför inte. Motionen avstyrks.

Icke-medicinskt bruk av narkotika

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utvärdering av narkotikastrafflagen.

Motionen

I motion 2016/17:2963 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör besluta om en utvärdering av lagen som kriminaliserar icke-medicinskt bruk av narkotika. Motionärerna anför att icke-medicinskt bruk av narkotika kriminaliserades i slutet av 1980-talet. Syftet var att politiskt manifestera nolltolerans samt att ge polisen ytterligare ett verktyg i att arbeta för ett narkotikafritt samhälle. Lagen bör nu utvärderas för att en bedömning ska kunna göras av om den uppfyllt sina syften eller om de negativa konsekvenserna överväger.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 1 § första stycket 6 narkotikastrafflagen (1968:64) döms den som olovligen innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika, om gärningen sker uppsåtligt, för narkotikabrott till fängelse i högst tre år. Är brottet som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader (2 §).

Tidigare utskottsbehandling m.m.

Eget bruk av narkotika kriminaliserades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1988 (prop. 1987/88:71, bet. JuU 1987/88:13, rskr. 1987/88:280). Påföljden var böter. Om en sådan gärning hade uppdragats genom att gärningsmannen sökt eller underkastat sig vård eller någon annan behandling, skulle inte dömas till ansvar. Den 1 juli 1993 ändrades bestämmelsen på så sätt att påföljden bestämdes till böter eller fängelse i högst sex månader (prop. 1992/93:142, bet. 1992/93:JuU17, rskr 1992/93:221). Den särskilda regeln om ansvarsfrihet när bruket uppdragats vid en vård- eller behandlingskontakt utmönstrades.

Motionsyrkanden om att eget bruk av narkotika ska avkriminaliseras behandlades i betänkande 2009/10:JuU7 (s. 52). Utskottet ansåg att starka narkotikapolitiska skäl talade för att all befattning med narkotika borde vara kriminaliserad. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (prot. 2009/10:72). Utskottet vidhöll denna uppfattning i betänkande 2013/14:JuU15 (s. 31). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:159–160).

Regeringen överlämnade i februari 2016 skrivelsen 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020. I skrivelsen anför regeringen bl.a. följande (s. 10):

Målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Under 1960- och 1970-talen hade Sverige en relativt liberal syn på narkotika. Politikens inriktning förändrades under slutet av 1970-talet och sedan dess har svenska regeringar fört en mer balanserad och restriktiv linje. Narkotikapolitiken i Sverige har ett starkt och brett politiskt stöd. I Sverige vilas synen på narkotika på kunskapen om att narkotikabruk är skadligt för hälsan och därför inte bör förekomma i ett samhälle som värnar sina medborgares hälsa. Sverige bedriver och fäster stor vikt vid en politik som bygger på att begränsa både tillgång och efterfrågan i syfte att främja hälsa. Det är olagligt att bruka narkotika i Sverige. Avståndstagandet till narkotika är en viktig preventiv aspekt för att förhindra att människor testat eller missbrukar narkotika.

Skrivelsen behandlades i betänkande 2015/16:SoU8. Socialutskottet anförde (s. 15) att det instämde i den uppfattning som framfördes i några motioner om ett narkotikafritt samhälle. Utskottet ansåg inte att någon åtgärd från riksdagen behövdes med anledning av motionsyrkandena, varför utskottet avstyrkte dem. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:302).

I proposition 2015/16:111 Synnerligen grova narkotikabrott anförde regeringen följande (s. 18):

Narkotikamissbruk och illegal narkotikahandel utgör allvarliga hot mot samhället och kampen mot narkotika och dess skadeverkningar är därför högt prioriterad av regeringen. Den straffrättsliga regleringen har en central roll i narkotikabekämpningen. Strafflagstiftningen ska ge uttryck för en sträng, fast och konsekvent syn på den illegala narkotikahandlingen och tydligt förmedla samhällets avståndstagande.

Den olagliga narkotikahandeln äventyrar såväl människors hälsa och livskvalitet som stater lagliga ekonomi, stabilitet och säkerhet. Den alstrar även annan, ofta grov, brottslighet och utgör en bas för organiserad brottslighet. För att på ett trovärdigt sätt kunna möta de problem som

narkotikabrottslighet för med sig måste det straffrättsliga regelverket vara effektivt och ha en ändamålsenlig utformning.

Propositionen behandlades i betänkande 2015/16:JuU15. Utskottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens förslag till lagändringar. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:233).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att starka narkotikapolitiska skäl talar för att all befattning med narkotika bör vara kriminaliserad och är således inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2016/17: 2963 (C) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks.

Tillträdesförbud avseende simhallar och butiker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tillträdesförbud till butiker och tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservationerna 40 (S, MP, V) och 41 (S, MP, V)

Motionerna

I motion 2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att överväga tillträdesförbud till butiker och varuhus. Motionärerna anför det måste finnas bättre möjligheter än i dag för näringsidkare att skydda sina butikslokaler och sina varor mot personer som dömts för upprepade snatterier eller stölder. En lösning kan, trots de praktiska och juridiska svårigheter detta innebär, vara att se över möjligheterna att införa ett tillträdesförbud, men även andra lösningar med samma verkan bör utredas och prövas.

I motion 2016/17:702 av Lena Asplund (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ge handlare rätt att avvisa notoriska snattare.

Även i motion 2016/17:1180 av Johan Hedin (C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att överväga tillträdesförbud till butiker och varuhus för den som upprepat missköter sig.

I partimotion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om tillträdesförbud för människor som begår övergrepp på badhus och andra anläggningar. Motionärerna anför kommuner och andra huvudmän har agerat på olika sätt vid den här typen av händelser och en anledning till det kan vara att rättsläget är oklart. Motionärerna vill möjliggöra ett tydligt tillträdesförbud för en person som på goda grunder kan misstänkas ha misskött sig.

Bakgrund

Justitie- och migrationsministern anförde i ett frågesvar den 18 januari 2017 (fr. 2016/17:623) bl.a. följande:

Boriana Åberg har frågat inrikesministern om han avser att ta initiativ till översyn av lagstiftningen för att möjliggöra tillträdesförbud på allmänna platser för individer som stör den allmänna ordningen och grovt överträder reglerna. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Det är viktigt att det finns möjlighet att upprätthålla ordning och säkerhet i lokaler dit allmänheten har tillträde och inskränkningar i öppettider är inte ett exempel på en optimal lösning av de problem som finns.

I frågan redogörs för flera typer av problem som är olika till sin natur och för vilka det inte finns någon allmängiltig lösning. Avseende specifikt problemet med ordningsstörningar i simhallar har jag nyligen träffat företrädare för Stockholms stad och diskuterat möjliga åtgärder.

När det generellt gäller tillträdesförbud till platser dit allmänheten har tillträde måste man ha klart för sig att det är en komplicerad fråga. Ett tillträdesförbud utgör en inskränkning i den enskildes rätt att röra sig fritt. För att begränsa denna grundlagsskyddade rättighet krävs såväl starka sakskäl som att ingreppet står i proportion till det problem som det avser att lösa.

Alla människor måste kunna känna sig trygga på allmänna platser och ordning och säkerhet måste upprätthållas. Det senare är i grunden förstået en uppgift för polisen. En viktig del i det trygghetsskapande arbetet är även regeringens nationella satsning på det brottsförebyggande arbetet. Jag följer utvecklingen noga.

Egendomsskyddsutredningen behandlar i sitt betänkande Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) frågan om det bör införas en möjlighet att vid straffansvar utestänga personer från bl.a. butiker. Utredningen konstaterar (s. 28) att för en sådan möjlighet talar att det skulle vara ett sätt att begränsa tillfällena för återfallsförbrytare att begå nya brott. En sådan möjlighet skulle emellertid samtidigt inskränka den grundlagsskyddade rätten att röra sig fritt. Enligt utredningens mening är det intresse som förbudet skulle skydda varken så allmänt eller så integritetskränkande att det motiverar en sådan inskränkning. Det skulle även vara svårt att utforma ett förbud som kan tillgodose kraven på rättssäkerhet utan att samtidigt bli en börda för rättsväsendet. Utredningens bedömning är därför att de skäl som talar mot att införa en ny lag om tillträdesförbud till butiker är betydligt starkare än de som talar för, varför utredningen inte lämnar något sådant förslag.

Utredningen anför vidare (s. 360) att det faktum att man kommit fram till att problemen med snattare inte bör lösas genom att man inför ett system med tillträdesförbud som utfärdas av rättsväsendets myndigheter inte innebär att en butikägare är förhindrad att vägra en person tillträde till lokalen om det finns skäl för det, så länge han eller hon inte överträder reglerna om diskriminering. Däremot kommer det inte heller i framtiden att finnas någon straffrättslig sanktion mot den som vägrar att rätta sig efter ett sådant beslut.

I betänkandet lämnas en redogörelse för tidigare förslag om tillträdesförbud till butiker (s. 350 f.). Förslagen har inte lett till lagstiftning.

De förslag som lämnas i betänkandet behandlas dels i proposition 2015/16:150 Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning, dels i propositionen 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott.

Utskottets ställningstagande

I en butikslokal ska såväl anställda som kunder kunna känna sig trygga. Utskottet är medvetet om att det är juridiskt komplicerat att begränsa möjligheterna för personer som gång efter gång stjälar eller uppför sig illa att få tillträde till butikslokalerna. Samtidigt är det utskottets uppfattning att näringsidkare måste ges bättre möjligheter än vad man har i dag när det gäller att skydda sina butikslokaler och sina varor mot personer som dömts för upprepade snatterier eller stölder. En lösning kan, trots de praktiska och juridiska svårigheter detta innebär, vara att se över möjligheterna att införa ett tillträdesförbud. Regeringen bör därför låta göra en översyn av möjligheterna att införa någon form av tillträdesförbud till butiker för personer som gång efter gång stjälar eller på annat sätt uppför sig illa. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:3230 (M) yrkande 7 och 2016/17:1180 (C) yrkande 2 och tillstyrker delvis motion 2016/17:702 (M).

När det gäller frågan om tillträdesförbud till simhallar och liknande anläggningar framstår det i dag som oklart i vilken utsträckning det är möjligt att meddela ett sådant förbud mot t.ex. en person som tidigare begått brott av sexuell karaktär i simhallen. Det har förekommit uppgifter om att kommuner och andra huvudmän agerat på olika sätt vid den här typen av händelser. En anledning till det kan vara att rättsläget är oklart. Utskottet anser mot denna bakgrund att regeringen bör utreda frågan om tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar i syfte att göra det möjligt att besluta om ett tillträdesförbud för en person som tidigare har misskött sig. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2016/17:865 (C) yrkande 15.

Smuggling m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förverkande av fordon som används vid smuggling, om skärpt straff för smuggling av djur och om avgift för destruktion av beslagtagna alkoholer.

Motionerna

I motion 2016/17:1264 av Erik Andersson m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att göra det lättare att beslagta och förverka ett fordon som används i samband med smuggling.

I motion 2016/17:1571 av Jan Ericson (M) begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för smuggling av djur.

I motion 2016/17:1927 av Erik Andersson m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ta ut hyra för förvaring av alkohol hos Tullverket samt om det är möjligt att ta ut en avgift för destruktion av alkoholen. Motionärerna hänvisar till att det är möjligt att föra in alkohol från ett annat EU-land till Sverige för privat bruk samt att den alkohol som inte bedöms vara för privat bruk beslagtas och förvaras på särskild plats i avvaktan på dom.

Bakgrund

Av 4 kap. 4 § första stycket alkohollagen (2010:1622) framgår att spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av det detaljhandelsbolag som närmare regleras i lagens 5 kap. Det framgår vidare av 4 kap. 4 § 2 alkohollagen att sådana drycker får föras in av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Det framgår vidare av 11 kap. 12 § alkohollagen att bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av sprit och alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

I 3–7 §§ lagen om straff för smuggling finns bestämmelser om smugglingsbrott. Det framgår av 3 § att straffet för smugglingsbrott är böter eller fängelse i högst två år. I 4 § anges att om brottet är att anse som ringa är straffet penningböter, medan 5 § anger att om brottet är att bedöma som grovt döms för grov smuggling till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. I 6 § finns särskilda straffbestämmelser om smuggling av narkotika. I 7 § anges bl.a. att den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 3 eller 6 §, döms för olovlig införsel eller olovlig utförsel till böter eller fängelse i högst två år.

Bestämmelser om förverkande finns i 16–18 §§. I 16 § anges följande:

Om det inte är uppenbart oskäligt, skall följande egendom förklaras förverkad:

1. vara som varit föremål för brott enligt denna lag eller en sådan varas värde,
2. utbyte av brott enligt denna lag, och
3. vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt denna lag, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag.

En vara som avses i första stycket 1 eller en särskild rätt till varan får inte förklaras förverkad, om varan eller rättigheten efter brottet förvärvats

av någon som inte haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet. Vid förverkande enligt första stycket 1 av en vara gäller inte bestämmelserna i 36 kap. 5 § första och andra styckena brottsbalken om hos vem förverkande får ske.

Det följer av 17 § att egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om förverkandet behövs för att förebygga brott enligt denna lag eller om det annars finns särskilda skäl. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. Vidare anges i 18 § att när ett beslut om förverkande av egendom har vunnit laga kraft, ska egendomen säljas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de nuvarande straffskalorna i lagen om straff för smuggling ger goda möjligheter för domstolarna att mäta ut ett straff som är rimligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Likaså anser utskottet att lagens bestämmelser om förverkande är väl avvägda. Motionerna 2016/17:1264 (M) och 2016/17:1571 (M) avstyrks därmed.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2016/17:1927 (M). Motionen avstyrks.

Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utlämning inom EU.
Jämför reservation 42 (SD).

Motionen

I motion 2016/17:2326 av Kent Ekeröth (SD) begärs ett tillkännagivande om utlämning inom EU. Motionären anför att det inte är rimligt att en domstol ska avgöra frågor om rättsligt samarbete med andra stater. Efterlevnaden av sådana regelverk eller samarbeten bör regleras på politisk nivå och det bör därmed vara regeringen som avgör om ett land inte uppfyller den standard som kan förväntas för att utlämning ska ske.

Bakgrund

Av 5 kap. 1 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder framgår att beslut om överlämnande enligt lagen fattas av tingsrätt efter framställan av åklagare. Vidare följer av bestämmelserna i 5 kap. 2 § att beslutet överklagas till hovrätt.

Förfarandet med en europeisk arresteringsorder bygger på principen om ömsesidigt erkännande, vilket innebär att ett beslut som fattas i en (utfärdande) stat ska erkännas och verkställas i en annan (verkställande) stat. Ett överlämnande kan inte vägras annat än om det finns laglig grund för det. Dessa avslagsgrunder finns i huvudsak i den aktuella lagen. I 2 kap. 4 § 2 anges t.ex. att ett överlämnande inte får beviljas om det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll som gäller som lag här i landet.

Lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder trädde i kraft den 1 januari 2004 och grundar sig på ett rambeslut som antogs vid EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor i juni 2002. Av lagstiftningsärendet (prop. 2003/04:7 s. 97 f.) framgår att i rambeslutet anges att den myndighet som prövar frågor om överlämnande ska vara en "rättslig myndighet". Med rättslig myndighet avses enligt propositionen enligt vedertagen uppfattning i första hand åklagare eller domstol. Regeringen föreslog att en begäran om överlämnande och därmed sammanhängande frågor skulle prövas av tingsrätt. När en begäran är så bristfällig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om överlämnande, föreslogs att åklagaren själv skulle få avslå framställningen om ärendet ännu inte har överlämnats till tingsrätten. Justitieutskottet gjorde ingen annan bedömning än regeringen i denna del (bet. 2003/04:JuU8). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2003/04:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet – som konstaterar att den aktuella lagstiftningen bygger på ett rambeslut som antagits i EU:s ministerråd – vidhåller sin tidigare bedömning. Motion 2016/17:2326 (SD) avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 59 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 4 (M), 5 (SD), 6 (C), 7 (V), 8 (L) och 9 (KD).

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena i bilaga 2 överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som utskottet har behandlat och avstyrkt tidigare under valperioden. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning. Motionsyrkandena behandlades i betänkandena 2014/15/JuU10,

2014/15:JuU14, 2015/16:JuU7, 2015/16:JuU15, 2015/16:JuU11,
2015/16:JuU18, 2016/17:JuU1 och 2016/17:JuU5.

Reservationer

1. Livstids fängelsestraff för mord, punkt 3 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2288 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) och

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 25.

Ställningstagande

Det finns enligt vår mening inte anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande om livstids fängelsestraff för mord som motionärerna efterfrågar. Vi utvecklar de närmare skälen för vårt ställningstagande i särskilda yttranden.

2. Skärpt straff för mord, punkt 4 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1745 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att straffet för mord ska skärpas väsentligt, t.ex. till fängelse i lägst 18 och högst 40 år. Livstidsstraffet bör vara förbehållet de allra allvarligaste fallen av mord, men detta ska däremot inte som i dag kunna omvandlas till ett tidsbestämt straff utan, i enlighet med den allmänna rättsuppfattningen, vara just ett livstidsstraff. En straffskärpning i enlighet med vad vi föreslår

uppvärderar inte bara brottsoffrens kränkning, utan ger också domstolarna större möjlighet att beakta proportionalitetsprincipen.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med vad vi nu anfört.

3. Hot mot förtroendevalda, punkt 5 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2303 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 19 och

bifaller delvis motionerna

2016/17:441 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:1732 av Birgitta Ohlsson (L),

2016/17:1972 av Hans Rothenberg (M) och

2016/17:2297 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD).

Ställningstagande

I 17 kap. brottsbalken finns regler om brott mot allmän verksamhet. Dessa regler innebär att exempelvis poliser, tulltjänstemän, ordningsvakter, väktare och trafiktjänstemän omfattas av ett särskilt skydd. Detta skydd täcker emellertid inte folkvalda politiker. Vi menar att folkvalda politiker också utför viktiga samhällsuppgifter och därmed bör omfattas av det extra skydd som 17 kap. brottsbalken ger i fråga om brott mot allmän verksamhet.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag med denna innebörd.

4. Hot mot förtroendevalda, punkt 5 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1732 av Birgitta Ohlsson (L),
bifaller delvis motionerna
2016/17:441 av Lotta Finstorp (M) och
2016/17:1972 av Hans Rothenberg (M) samt
avslår motionerna
2016/17:2297 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) och
2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 19.

Ställningstagande

Ett angrepp mot en förtroendevald, oavsett om det är hot eller våld, är ett angrepp mot demokratin. Som framgår visar den kartläggning som gjordes 2014 att brott mot förtroendevalda hanteras som vilka brott som helst. Det saknades enligt utredaren ”fokus på att gärningen inte enbart riktats mot den förtroendevalde som enskild person, utan även mot det demokratiska system som denne företräder”. Detta är allvarligt. För att åtgärda detta behövs en straffskärpning vid våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser vad vi nu anför.

5. Vilsledande till tvångsäktenskapsresa, punkt 6 (M, C, L, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12.

Ställningstagande

Det är positivt att regeringen nu gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över tillämpningen av straffbestämmelsen om vilsledande till tvångsäktenskapsresa. Enligt vår mening bör man i detta sammanhang överväga att kriminalisera även stämpling eller försök till vilsledande till tvångsäktenskapsresa. En sådan bestämmelse skulle visserligen på grund av bevisvärigheter sannolikt sällan kunna användas i domstol, men den skulle ge en viktig preventiv signal till den som överväger att t.ex. försöka lura sitt barn

att följa med utomlands för att där genomföra en vigsel. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

6. Kränkningar på internet, punkt 8 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8 och avslår motion

2016/17:2857 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Skyddet mot trakasserier i sociala medier måste förbättras. Det kan konstateras att brottsbalkens bestämmelse om ofredande är skriven för en helt annan tid. De förslag som presenterats i betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) bör efter remissbehandling kunna ge ett bra underlag för en modernare lagstiftning. Samtidigt är det viktigt att en noggrann analys görs så att eventuella förändringar inte påverkar den grundlagsskyddade yttrandefriheten. Det är positivt att regeringen aviserat att man i september i år avser att överlämna en proposition till riksdagen om ett straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Det är viktigt att regeringen i denna proposition eller snarast i annat sammanhang återkommer med ett förslag till en moderniserad bestämmelse om ofredande.

7. Kränkningar på internet, punkt 8 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2857 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1 och

avslår motion
2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Mot bakgrund av den tekniska utveckling som skett, som bl.a. har inneburit att allt fler av de digitala kränkningarna sker över nätet och inte i traditionell registerhantering, har det funnits anledning att se över det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet. En sådan översyn har som framkommit också gjorts i betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7), i vilket bl.a. föreslås en ny bestämmelse i 4 kap. brottsbalken som innebär ett straffansvar för den som gör intrång i någons privatliv genom att sprida en bild eller någon annan uppgift på ett sätt som är ägnat att medföra kännbar skada för den som uppgiften rör. Enligt min mening bör en sådan mer generell straffsanktionerad bestämmelse om skydd mot grova kränkningar av den personliga integriteten införas omgående.

Det är därför positivt att regeringen aviserat att man i september i år avser att överlämna en proposition till riksdagen om ett straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Det är viktigt att regeringen i denna proposition eller snarast i annat sammanhang återkommer med ett förslag till en sådan mer generell straffsanktionerad bestämmelse.

8. Kränkande fotografering, punkt 9 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1965 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi konstaterar att Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i det ena av de två fall som motionärerna hänvisar till i motion 2016/17:3388 (M) yrkande 35. Högsta domstolens avgörande bör inte föregripas. Som framgår har vidare Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten i sitt betänkande SOU 2016:7 föreslagit att bestämmelsen om ofredande ändras i vissa avseenden samt att en straffbestämmelse om olaga integritetsintrång införs. Dessutom har regeringen

aviserat att en proposition om straffrättsligt skydd för den personliga integriteten kommer att överlämnas till riksdagen i september 2017. Inte heller dessa åtgärder bör föregripas. Det finns därför enligt vår mening inte anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av de aktuella motionerna.

9. Våldtäkt, punkt 10 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:510 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M),

2016/17:865 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 11,

2016/17:1134 av Yasmine Larsson (S),

2016/17:2627 av Annika Qarlsson (C) yrkande 1,

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 19,

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 28 och

2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening viktigt att skyddet för den sexuella integriteten är heltäckande, i den bemärkelsen att de gärningar som bör vara straffbara också är straffbara. För detta krävs bl.a. en stark och effektiv sexualbrottslagstiftning.

2014 års sexualbrottskommitté har i sitt betänkande SOU 2016:60 lagt fram ett förslag en ny sexualbrottslagstiftning. Som framgår föreslår kommittén bl.a. att gränsen mellan straffri och straffbar gärning ska dras vid om deltagandet i en sexuell handling har varit frivilligt eller inte. Kommittén föreslår också att ett oaktsamhetsansvar införs för vissa sexualbrott. Vi stödjer kommitténs förslag, och noterar i detta sammanhang att samtliga ledamöter i kommittén står bakom kommitténs förslag i sak.

Detta innebär att vi således delar motionärernas uppfattning om att man bör införa en samtyckeslagstiftning och ett oaktsamhetsbrott. Som framkommit avser regeringen också att lägga fram ett förslag före årsskiftet. Det är dock viktigt att en sådan lagstiftning bereds ordentligt. Vi anser därför att den beredning av betänkandet som för närvarande sker i Regeringskansliet inte bör föregripas och avstyrker därför de aktuella motionerna.

10. Skärpta straff för sexualbrott, punkt 11 (SD, KD)

av Adam Marttinen (SD), Andreas Carlson (KD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6,
bifaller delvis motionerna
2016/17:2126 av Edward Riedl (M),
2016/17:3028 av Fredrik Schulte (M) och
2016/17:3340 av Sofia Fölster (M) yrkande 2 och
avslår motion
2016/17:1343 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Sexualbrott är ingen ny företeelse. Män i Sverige har även tidigare angripit och utnyttjat kvinnor i publiksamlingar, på fester och på skolor och arbetsplatser. Det som framkommit nu är att män, huvudsakligen från Mellanöstern, Nordafrika och Afghanistan, vid flera tillfällen organiserat sig i grupper för att angripa kvinnor sexuellt och på andra sätt. Det är ett nytt sorts hot mot kvinnor som vi måste reagera kraftfullt mot. Den undfallenhet som många upplever från samhällets sida när det gäller denna nya form av organiserade sexualbrott riskerar att begränsa kvinnors liv och rörelsefrihet.

Samhällets reaktion mot sexualbrott måste vara entydig och kraftfull. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag till straffskärpningar för sexualbrott.

11. Grovt sexuellt ofredande, punkt 12 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 22 och

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

När det gäller frågan om att införa en ny brottsrubricering – grovt sexuellt ofredande – kan vi konstatera att ett genomförande av 2014 års sexualbrottsutrednings förslag skulle innebära en utvidgning av det kriminaliserade området när det gäller de mer allvarliga sexualbrotten. Vi anser därför att beredningen av detta betänkande bör avvaktas innan man tar något sådant initiativ som motionärerna efterfrågar.

12. Virtuella våldtäkter och s.k. hämndporr, punkt 13 (M, C, L, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 31 och

2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

I takt med teknikens utveckling tar brottsligheten nya former. Så kallade virtuella våldtäkter är ett exempel på sexuellt utnyttjande som sker på internet. Det kan handla om att någon kontaktas på sociala medier och sedan tvingas utföra sexuella handlingar framför webbkameran. Ett annat problem som vuxit i takt med teknikens utveckling är s.k. hämndporr. Det kan exempelvis vara fråga om en film som sprids på internet av någon som har filmat när han eller hon har sex med sin före detta partner. Vår mening är att lagstiftningen om s.k. virtuella våldtäkter och hämndporr behöver tydliggöras. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med lagförslag om dels virtuella våldtäkter, dels s.k. hämndporr.

13. Köp av sexuell tjänst, punkt 14 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1365 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2 samt
2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 15.

Ställningstagande

För att lösa problemet med för låga straff och för att göra sexköpslagen mer effektiv bör brottsrubriceringen grovt sexköpsbrott införas med fängelse som minimistraff i straffskalan. Brottet bör främst vara förbehållet personer som döms för sexköp och som tidigare har dömts för sådan brottslighet, eller för personer som har köpt sex av särskilt utsatta – exempelvis traffickingoffer. Och för att sexköp av barn verkligen ska ge strängare straff bör dessutom minimistraffet ändras från böter till fängelse. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

14. Sexualbrott mot barn, punkt 15 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1766 av Adam Marttinen (SD) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motion
2016/17:2586 av Jeff Ahl (SD).

Ställningstagande

Barn och ungdomar som blir utsatta för sexualbrott är en särskilt utsatt grupp. Att vuxna tar kontakt med barn i sexuellt syfte har blivit mer vanligt, särskilt då både barn och vuxnas närvaro i sociala medier på internet har ökat. När det gäller olika former av sexualbrott mot barn återfinns ofta böter som en

lågstanivå i straffskalorna. Det handlar mer specifikt om sexuell posering, sexuellt ofredande, kontakt med barn i sexuellt syfte och ringa barnpornografibrott. En straffskärpning för dessa integritetskränkande brott som barn kan utsättas för har flera fördelar. Ju allvarigare ett brott är, desto högre prioriteras det. Dessutom ger längre straff ger bättre möjlighet till vård för den dömda. Men framför allt är en straffskärpning för dessa brott, där böter tas bort som lägsta nivå, rimligt ur ett brottsofferperspektiv. Av de ovan angivna skälen är det vår mening att straffskalan för sexualbrott mot barn bör ses över. Av den föregående reservationen framgår att vi även anser att straffet för köp av sexuell handling av barn bör skärpas.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

15. Uppvigling, punkt 17 (M, C)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Det förekommer dagligen att människor hetsar andra till brott t.ex. på internet. Trots det har endast tio personer dömts för uppvigling de senaste tio åren. Det kan aldrig vara acceptabelt att uppmåna andra att begå brott. I ett rättssamhälle måste vi försäkra oss om att den typen av beteende straffas. Mot bakgrund av hur få som döms för uppvigling anser vi att det bör ses över hur uppviglingslagstiftningen kan uppdateras. Vi vill också ha en straffskärpning, där dagens nivå av böter eller fängelse i sex månader höjs. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

16. Borttagande av s.k. straffrabatter, punkt 18 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 3.1
och
bifaller delvis motionerna
2016/17:419 av Sten Bergheden (M) och
2016/17:1715 av Lars Hjalmered (M).

Ställningstagande

Det finns i dag ett stort antal straffrabatter i den svenska strafflagstiftningen. Vi ser generellt väldigt negativt på dessa, då de ytterligare spär på ett system som redan i dag mäter ut alldeles för korta straff. Vi anser att ett flertal förändringar bör göras i enlighet med vad vi beskriver nedan.

Reglerna om flerfaldig brottslighet bör ändras. Tilläggsstraffskalorna enligt punkt 1 i 26 kap. 2 § brottsbalken bör utökas och minimitillägg införas. I vissa fall finns det behov av att frångå regeln om strafftillägg. Har en person begått flera brott mot person och sedan blir ställd inför rätta ska kumulationsprincipen kunna användas, där brottslingen får sina straff adderade på varandra. Exakt hur detta ska se ut bör utredas närmare.

Ingen straffrabatt bör ges vid otillåten utredning. Har säker bevisning om brott framkommit genom otillåtna utredningsmetoder, såsom brottsprovokation, felaktigt använd bevisprovokation osv., bör detta inte påverka straffpåföljden för den tilltalade. Reaktionen och konsekvenserna som följer av den felaktiga användningen av utredningsmetoder bör i stället behandlas som ett separat ärende – exempelvis en polisiär internutredning om tjänstefel eller på annat lämpligt sätt.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser vad vi nu anför.

17. Straffvärdesbedömning, punkt 19 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion
2016/17:1538 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att gällande bestämmelser i 29 kap. brottsbalken om ett brottsstraffvärde är väl avvägda. Samtliga de faktorer som anges i 29 kap. 1 § tar också sikte på omständigheterna vid brottet. Som framgår tillfördes bestämmelsen 2010 en ny mening som anger att domstolen särskilt ska beakta om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Mot denna bakgrund är vi inte beredda att ta initiativ till några sådana förändringar som motionärerna efterfrågar.

18. Försvårande omständigheter, punkt 20 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2432 av Markus Wiechel (SD).

Ställningstagande

Sverige har länge stuckit ut som ett land där man respekterar olikheter och värnar människors olika åsikter. Dessvärre har dock den offentliga debatten i mångt och mycket blivit mer polariserad på senare år. Förtroendevalda politiker har i vissa fall direkt uppmanat medborgare att riva ned eller förstöra politiska motståndares budskap, och det finns fall då folkvalda politiker själva deltagit i tillståndslösa demonstrationer eller till och med våldsamma upplopp.

Som förtroendevald ska man vara ett föredöme, och det bör bedömas som allvarligare när en förtroendevald uppmuntrar någon att bryta mot lagen än när en vanlig medborgare gör det.

Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning om att det ska anses utgöra en försvårande omständighet när denna typ av brott begås av en förtroendevald.

19. Förmildrande omständigheter, punkt 21 (M, SD, C, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Adam Marttinen (SD), Andreas Carlson (KD), Ellen Juntti (M) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av att se över de förmildrande omständigheter som omnämns i 29 kap. 5 § brottbalken. Det kan inte vara moraliskt rätt att det vid straffmätningen beaktas som en förmildrande omständighet och därmed kan leda till lägre straff att gärningsmannen riskerar att förlora jobbet på grund av brottet, att han skadat sig fysiskt till följd av detsamma eller att brottsoffret av någon anledning dröjt med att anmäla brottet. Det finns som vi ser det skäl att se över omständigheterna när straffsatsen ska bestämmas och strafflängden lindras. Vi föreslår därför en förändring som innebär att bestämmelsens åtta punkter reduceras till fyra:

1. Att gärningsmannen drabbas särskilt hårt fysiskt, psykiskt eller socialt.
2. Negativa bieffekter av brottet eller straffet.
3. Ansvarsfullt agerande.
4. Andra omständigheter likvärdiga med punkterna 1–3.

En sådan indelning betonar omständigheternas karaktär snarare än att specificera enskilda omständigheter. Vidare skulle kraven på förutsebarhet och likabehandling tillgodoses bättre. Den nuvarande ordningen leder dessutom till en alltför restriktiv tillämpning i strid med lagstiftarens ambitioner.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

20. Nödvärn, punkt 22 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2306 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD).

Ställningstagande

Vi anser att den syn på nödvärnsrätten och nödvärnsexcess som kommit till uttryck i rättspraxis är för snäv. Det finns situationer där ett den som utsätts för ett hot förväntas avvakta till dess att risken mot dennes liv är så stor att det egna livet hotas. Lagen och tillämpningen av den måste enligt vår uppfattning bli mer tillåtande, när det gäller nödvärn generellt men även vid nödvärnsexcess. Om en person blir attackerad måste nödvärnsrätten vara långtgående. Detta gäller inte minst om någon blir utsatt i sitt eget hem. En utredning om detta bör tillsättas.

21. Vård och behandling inom påföljdssystemet, punkt 23 (M, C, L, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi vill att det ska övervägas om påföljdssystemet bör ändras för att möjliggöra ett ökat fokus på eftervård och behandling av en gärningsperson som begått övergrepp mot en person i en nära relation. Det kan handla om ökade möjligheter att göra det obligatoriskt för gärningsmän att undergå behandling i kombination med exempelvis ett fängelsestraff. Det kan också handla om en möjlighet att förordna om eftervård för sexualbrottslighet som påföljd.

22. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m., punkt 24 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:443 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:685 av Maria Malmer Stenergard och Annicka Engblom (båda M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:728 av Sotiris Delis (M),

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 7–9,

2016/17:1080 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 10–13,

2016/17:1535 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2,

2016/17:1936 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Martinen (båda SD) yrkande 10,

2016/17:2466 av Mikael Oscarsson (KD),

2016/17:2582 av Jeff Ahl (SD) yrkande 1,

2016/17:2701 av Lars Eriksson m.fl. (S),

2016/17:3221 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 25,

2016/17:3238 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1–3 och

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

På flera orter i Sverige förekommer sedan ett antal år hot och våld mot bl.a. blåljuspersonal och skadegörelse mot deras fordon. Vi ser med oro på denna utveckling. För att komma till rätta med denna problematik krävs enligt vår mening ett flertal åtgärder inom olika delar av samhället. Den utredning om en översyn av de straffrättsliga bestämmelserna till skydd för bl.a. blåljuspersonal som regeringen tillsatt utgör en sådan åtgärd. Vi konstaterar att utredningen fått utförliga och breda direktiv och att i princip samtliga frågor som behandlas i detta avsnitt omfattas av direktiven. Utredningens arbete bör enligt vår mening inte föregripas och det finns därför inte anledningen för riksdagen att ta några initiativ med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena.

23. Straffmätning vid hedersrelaterade brott, punkt 25 (M, C, L, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 16,

2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 och

2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3 och bifaller delvis motionerna

2016/17:2177 av Boriana Åberg (M) och

2016/17:3002 av Robert Hannah m.fl. (L).

Ställningstagande

Vi anser att mer behöver göras för att samhället med kraft ska kunna ingripa mot hedersrelaterade brott. Det handlar om ökad kunskap, stöd till drabbade och tydligt myndighetsansvar, men det handlar också om att lagstiftningen bör ses över för att ytterligare markera straffvärdet för hedersrelaterade brott. Detta kan t.ex. ske genom att man inför en bestämmelse som säkerställer att hedersmotiv ses som en straffskärpande omständighet. Genom en sådan förändring skulle samhället skicka en tydlig signal om att hedersbrott behöver tas på största allvar. Om brottsoffren också vet att rättsväsendet dömer hårdare för brott med hedersmotiv skulle en sådan straffskärpning förhoppningsvis också leda till att fler vågar anmäla det de utsätts för av närstående.

Det är positivt att regeringen nu gett en utredare i uppdrag att se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Det är emellertid viktigt att regeringen efter sedvanlig beredning skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi här anfört.

24. Särreglering av hedersrelaterade brott, punkt 26 (KD)

av Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,
2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 3 och
2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13 och
bifaller delvis motion
2016/17:391 av Annicka Engblom m.fl. (M).

Ställningstagande

Hedersrelaterad brottslighet hamnar ofta utanför brottsstatistiken eller i spridda brottskategorier. Mörkertalet torde därför vara stort. Det bör därför införas en lagstiftning som särreglerar hedersbrott i brottsbalken. Detta skulle bl.a. ge en tydligare bild av problemets storlek, så att nödvändiga åtgärder kan sättas in. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

25. Medgärningsmannaskap, punkt 27 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2340 av Kent Ekeröth (SD).

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning finns det exempel i rättspraxis som pekar på att regleringen om medgärningsmannaskap inte alltid tillämpas på det sätt som varit avsett. Detta har lett till att det finns en risk att gärningsmän som tillsammans och i samförstånd begått ett brott kan komma undan att straffas för detta genom att ljuga. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av regleringen om medgärningsmannaskap i syfte att förhindra att gärningsmän som tillsammans och i samförstånd begått ett brott kommer undan straff genom att ljuga.

26. Flykt från polis, punkt 28 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2303 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Biljakter är bland det farligaste polisen utsätter sig för. När en gärningsman beslutar sig för att med motordrivet fordon försöka undkomma polisen utsätter han sig själv men framför allt allmänheten och polisen för livsfara. Trots detta och trots att han försöker undkomma lagföring är handlandet i sig inte brottsligt. Detta är enligt vår bedömning inte rimligt. Att fly från polisen bör därför kriminaliseras och straffvärdet ska ligga på fängelse. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

27. Utöka antalet EU-brott, punkt 29 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3468 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

För att ett brott ska kunna utredas av Europol eller för att EU ska kunna lagstifta om gemensamma regler för strafflängd måste brottet vara definierat i EU:s fördrag. I dag är terrorism, människohandel, narkotikahandel, vapenhandel, penningtvätt, korruption, förfalskning av pengar och it-brott med på listan över sådan brottslighet. Men den grova gränsöverskridande brottsligheten är mer diversifierad än så. Jag vill att listan över EU-brott utvidgas, så att även miljöbrott, skattebrott och andra områden där grov

organiserad brottslighet opererar kan utredas av Europol. Regeringen bör verka för en fördragsändring så att fler brott omfattas.

28. Straffskalor vid resor i terrorismsyfte, punkt 30 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2299 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 1 och avslår motion

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att straffskalorna bör skärpas i alla avseenden när det gäller resor i terrorismsyfte. Straffskalorna för både normalgrad och grovt brott bör höjas kraftigt. Höjningen bör ske vad gäller både minimistraff och maximistraff. Normalgraden av brotten bör exempelvis kunna ge minst fyra års fängelse och grovt brott bör kunna inkludera livstids fängelse, framför allt vad gäller finansiering av en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott. Vi menar att det är rimligt med strängare straff eftersom planering, logistik och finansiering av terrorism i princip kan bära lika stort eller ibland större ansvar än den person som faktiskt utför terrorbrottet. Vidare bör undantaget för ringa fall tas bort och all finansiering med detta syfte och vetskap måste vara straffbar, både vad gäller finansiering av en resa eller en person eller sammanslutning av personer. Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med detta.

29. Straffskalor vid resor i terrorismsyfte, punkt 30 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2 och
avslår motion

2016/17:2299 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt gällande lag gäller samma straffskala för finansiering av resa som för själva resan, dvs. fängelse i högst två år. Kriminaliseringen av resan riktar sig emellertid mot en enskild persons resa, medan finansieringen däremot kan syfta till att möjliggöra resor för fler personer. När det handlar om finansiering i större skala eller systematisk form av terrorismresor behöver straffskalan enligt min uppfattning ligga betydligt högre. Det är därför rimligt att även resefinansieringsbrottet har en särskild straffskala för grova brott på fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Detta gör att straffskalan för grova fall av finansiering av terrorismresor harmoniseras med straffskalan för andra grova fall av finansiering av terroristverksamhet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med detta.

30. Kriminalisering i förfältet till resor i terrorismsyfte, punkt 31 (SD, L)

av Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Förberedelse till resa i terrorismsyfte är fortfarande inte kriminaliserat. Det är en lucka i lagstiftningen som bör täppas till. Även om bevisföringen är mer komplicerad vad gäller förberedelse till brott är det samtidigt angeläget att kriminaliseringen fyller sitt avsedda syfte att förhindra resor i terrorismsyfte. När frågan behandlades i riksdagens justitieutskott förra riksdagsåret anförde utskottsmajoriteten att det var svårt att se ett behov av en kriminalisering av försök, förberedelse eller stämpling till resa i terrorismsyfte (bet. 2015/16:JuU17 s. 23). Vi delar i och för sig bedömningen att den tidiga fullbordanspunkten för själva brottet gör att en kriminalisering i förfältet skulle omfatta förhållandevis få situationer, men i de situationerna skulle den å andra sidan vara av stor betydelse. Vi anser därför att det finns skäl att försöka

åstadkomma en rättssäker utformning av en kriminalisering som även innefattar brottets förstadier. Regeringen bör därför återkomma med ett sådant lagförslag.

31. Resa till medborgarskapsland, punkt 32 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2299 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt gällande lagstiftning omfattar straffansvaret för resor i terrorismsyfte inte resor till en stat där en person är medborgare. Vi anser att detta är en brist och att det är möjligt att åtgärda denna. Varken den FN-resolution som bl.a. ligger till grund för lagen, svensk grundlag eller Europarådets tilläggsprotokoll förhindrar kriminalisering i dessa fall. Dessa regelverk talar bara om att en person inte får förhindras att resa in i sitt medborgarskapsland, vilket är skilt från att införa en straffbestämmelse. Det vore orimligt om en syrier med både syriskt och svenskt medborgarskap skulle gå fri från straff när en sådan person lämnar Sverige för Syrien för att göra en s.k. terrorresa, bara för att den personen har syriskt medborgarskap. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser det anförda.

32. Propaganda för terrorism, punkt 33 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2299 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Det är förbjudet att uppmana till terroristbrott enligt lagen om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet. Vi menar dock att det finns skäl att utreda hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer. Det kan exempelvis gälla fall där gärningsmannen inte har ett direkt uppsåt men där oaktsamhet kan vara tillräckligt eller hur specifika organisationer eller symboler för terrorism kan förbjudas varefter det blir kriminellt att propagera för dessa. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anför.

33. Utökning av brottskatalog, punkt 34 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att det finns anledning att överväga en utvidgning av de brott som omfattas av terroristbrottslagen (2003:148). Några av de brott som enligt min mening kan vara aktuella att lägga till är skyddande av brottsling, osant intygande och mened. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad jag nu anför.

34. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet, punkt 35 (M, KD)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anders Hansson (M), Andreas Carlson (KD) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 och
2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 17,
bifaller delvis motionerna
2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8,
2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44 och
2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 3 och
avslår motion
2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 43.

Ställningstagande

Vi anser att medverkan i och stöd till rasistisk, terroriststämplad eller annan organiserad brottslighet bör vara kriminaliserat. Riksdagen har också under de senaste åren beslutat om ett flertal lagändringar i syfte att skärpa det straffrättsliga regelverket mot terrorism.

I betänkandet Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation (SOU 2016:40) föreslås bl.a. att medverkan i vissa stödfunktioner för en terroristorganisation bör kriminaliseras. Vi delar denna uppfattning och anser att regeringen i enlighet med utredningens förslag snarast bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som ytterligare kriminaliserar medverkan i stödfunktioner för en terroristorganisation – såsom materielvård, transport och underhåll eller matlagning – som bidrar till organisationens förmåga att delta i en väpnad konflikt eller att begå allvarliga brott.

35. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet, punkt 35 (SD, C)

av Johan Hedin (C), Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 43 och 44,
2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 och
2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 17 och
bifaller delvis motionerna
2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 och
2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Att stödja terrorism kan aldrig accepteras i ett demokratiskt rättssamhälle och bör kriminaliseras för att visa hur allvarligt samhället ser på terrorgruppernas framfart i stora delar av världen. Det bör därför vara kriminaliserat att stödja terrorism genom att t.ex. skicka pengar eller vapen, att dela information med en terrorgrupp, att hjälpa till med juridiskt eller finansiellt stöd och att hjälpa terrorgrupper med framtagande eller spridande av propaganda.

Vidare är det viktigt att en person som bestämmer sig för att åka för att hjälpa en av EU eller FN terrorlistad organisation vet att det svenska rättssamhället väntar på honom eller henne vid hemkomsten. Det är dock ofta svårt att bevisa kriminella handlingar som har begåtts i ett krisområde eftersom det ofta varken finns vittnen eller någon annan typ av bevisning.

Vi anser att man därför bör kriminalisera samröre med terrorlistade organisationer. Detta skulle bl.a. innebära att en åklagare inte behöver bevisa ett explicit terrorbrott, utan i stället skulle det räcka att bevisa samröre för en fällande dom.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

36. Kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet, punkt 35 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 17 och

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 3,

bifaller delvis motionerna

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 och

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 44 och

avslår motion

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 43.

Ställningstagande

I juni 2016 presenterade utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism sitt andra delbetänkande (SOU 2016:40). Utredningen föreslår bl.a. en ny straffbestämmelse om

deltagande i stridsrelaterad verksamhet i en väpnad konflikt utomlands till stöd för en terroristorganisation. Som exempel på sådan verksamhet nämns utredningen stödfunktioner inom bl.a. materielvård, transport, underhåll eller matlagning. Förslaget är ett steg i rätt riktning, men jag bedömer att det sannolikt inte är tillräckligt eftersom kriminaliseringen är direkt knuten till sådana funktioner som tillhör den stridsrelaterade verksamheten. Därmed riskerar andra stödfunktioner till terroristorganisationens verksamhet att falla utanför det kriminaliserade området, t.ex. delaktighet i Daishs strävan att bygga upp statsliknande förvaltningsstrukturer i de områden som gruppen behärskar. Av denna anledning bör all aktiv medverkan i terrororganisationens verksamhet, inte bara den direkt stridsrelaterade, ingå i en kriminalisering.

Utredningen föreslår vidare att det nya brottet ska kunna lagföras utan krav på dubbel straffbarhet om det begås av en svensk medborgare eller en person bosatt i Sverige. Med tanke på att terroristnätverk ofta har kopplingar till flera länder bör det i den fortsatta beredningen prövas närmare om den föreslagna bestämmelsen är ändamålsenligt utformad när det gäller personer som vistas i Sverige en kortare eller längre tid utan att vara fast bosatta här.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad jag nu anför.

37. Landsförräderi, punkt 36 (L, KD)

av Roger Haddad (L) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 och
2016/17:2020 av Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L) samt
bifaller delvis motion
2016/17:394 av Patrick Reslow (M).

Ställningstagande

Vi vill att regeringen tillsätter en utredning om hur svenska medborgare som direkt eller indirekt slåss mot svenska soldater, i Sverige eller utomlands, ska kunna dömas för landsförräderi. För den händelse att svenska soldater åkt för att delta i en internationell koalition mot IS kan en situation uppstå där svenska medborgare på IS sida strider mot svenska soldater i den internationella koalitionen. Det är högst rimligt att uppdatera lagen så att den är anpassad

utifrån dagens konflikter. Regeringen bör därför låta ser över lagstiftningen om landsförräderi.

38. Kapacitet att utreda terroristbrott, punkt 37 (M)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anders Hansson (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Det är viktigt att säkerställa att den internationella åklagarkammaren i Stockholm har rätt resurser, exempelvis tillräckligt med specialutbildade poliser som kan bistå i utredningarna. Det är inte acceptabelt att krigsförbrytare kan gå fria i Sverige för att det finns för få poliser som utreder de misstänkta brotten. Det är därför bra att ett uppdrag getts i Åklagarmyndighetens regleringsbrev att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att myndigheten har beredskap att hantera den aktuella brottsligheten i enlighet med regeringens inriktningar i strategin samt följa upp effekterna av en eventuell ny lagstiftning. Detta är emellertid inte tillräckligt, bl.a. eftersom det inte går att påbörja en utbildning av utredare när behovet väl har uppstått. För att kunna lagföra återvändare krävs en utökad utredningskapacitet och att denna finns på plats om och när behov uppstår. Regeringen bör därför omgående vidta åtgärder för att säkerställa att kapaciteten är tillräcklig för att man ska kunna utreda terroristbrott och krigsbrott som begåtts utomlands.

39. Översyn av knivlagen, punkt 39 (M, C)

av Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M) och Ellen Juntti (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 33 och
avslår motion
2016/17:423 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Knivar som används vid brott är farliga och risken för dödlig utgång stor när de används exempelvis vid misshandel. Det bör därför göras en översyn av knivlagen för att bl.a. klarlägga om lagstiftningen uppfyller de syften som den ursprungligen var avsedd för och om lagen behöver ändras eller kompletteras i något avseende. Straffet för brott mot knivlagen är förhållandevis lågt, och det bör övervägas om dagens påföljd står i proportion till hur farligt det är att bära kniv. Regeringen bör därför låta göra en översyn av knivlagen.

40. Tillträdesförbud till butiker, punkt 42 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2016/17:702 av Lena Asplund (M),
2016/17:1180 av Johan Hedin (C) yrkande 2 och
2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Frågan om tillträdesförbud till butiker har som framgått behandlats av Egendomsskyddsutredningen. Utredningen gjorde, efter en analys där man bl.a. beaktade grundlagsaspekter, bedömningen att de skäl som talar mot att införa en ny lag om tillträdesförbud till butiker är starkare än de som talar för att lägga fram något lagförslag. Mot denna bakgrund är vi inte beredda att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ på området.

41. Tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar, punkt 43 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Alla människor måste kunna känna sig trygga på allmänna platser. När det gäller frågan om tillträdesförbud till simhallar och andra anläggningar kan emellertid liknande överväganden göras som beträffande frågan om tillträdesförbud till butiker. Som framgått följer dessutom justitie- och migrationsministern frågan om ordningsstörningar i simhallar. Vi är därför inte heller när det gäller simhallar och andra anläggningar beredda att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ till att införa en möjlighet att besluta om tillträdesförbud.

42. Överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, punkt 45 (SD)

av Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2326 av Kent Ekeröth (SD).

Ställningstagande

Vi anser att det är orimligt att en domstol med hänvisning till att fängelseförhållandena i det aktuella landet är för dåliga kan besluta att inte lämna ut en person som begärs utlämnad enligt en europeisk arresteringsorder. EU har många och stora nackdelar, men en av fördelarna är att vi lättare kan få kriminella utlämnade. Att en svensk domstol på eget bevåg kan besluta att

förhållandena i ett annat EU-land inte är tillräckligt bra visar enligt vår mening på att det rättsliga samarbetet som följer av EU-medlemskap är svagt.

Vi anser att det inte är en domstol som ska avgöra den sortens centrala frågor som ett rättsligt samarbete med andra stater ändå är. Efterlevnaden av sådana regelverk eller samarbeten bör regleras på politisk nivå och det bör därmed vara regeringen som avgör om ett land inte uppfyller den standard som kan förväntas för att utlämning ska ske.

Regeringen bör vidta åtgärder för ändra den gällande ordningen.

Särskilda yttranden

1. Livstids fängelsestraff för mord, punkt 3 (S, MP)

Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Susanne Eberstein (S), Petter Löberg (S), Lawen Redar (S) och Sultan Kayhan (S) anför:

Vi konstaterar att syftet med den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014 var att skapa en ordning som medför en ökad användning av påföljden fängelse på livstid vid mord. Som framgår har Högsta domstolen därefter i två domar gjort bedömningen att 2014 års lagändring inte ändrade det rättsläge som gällde tidigare. Det är därför positivt att regeringen gett en utredare i uppdrag att se över hur straffbestämmelsen om mord bör vara utformad för att riksdagens vilja – att mord i betydligt större utsträckning bör leda till fängelse på livstid och vara normalstraffet i den bemärkelsen att det förutses dömas ut i en majoritet av fallen – ska få ett tydligt genomslag i rättstillämpningen. Genom utredningsuppdraget får de aktuella motionerna anses vara i huvudsak tillgodosedda. Vi reserverar oss därför mot det föreslagna tillkännagivandet om livstids fängelsestraff för mord och avstyrker motionerna.

2. Livstids fängelsestraff för mord, punkt 3 (V)

Linda Snecker (V) anför:

Livstidsstraffet är omodernt och behäftat med flera avgörande nackdelar. Den som har dömts till livstids fängelse kan inte förutse den faktiska verkställighetstiden eftersom tidpunkten för tidsbestämning av straffet påverkas av det då förhärskande politiska klimatet. Att vara dömd till ett fängelsestraff som inte är begränsat i tiden påverkar också den dömdes möjlighet till rehabilitering och återanpassning negativt. Mot denna bakgrund anser jag således att man bör utreda frågan om att avskaffa livstidsstraffet. Därför kan jag inte nu ställa mig bakom motionsyrkanden om en lagändring i syfte att öka användandet av livstidsstraffet. Jag reserverar mig därför mot det föreslagna tillkännagivandet om livstids fängelsestraff för mord och avstyrker motionerna.

3. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m., punkt 24 (SD)

Adam Martinen (SD) och Richard Jomshof (SD) anför:

Som det anføres i motion 2016/17:2303 (SD) yrkande 10 anser vi att attacker mot blåljusverksamhet ska ges en egen brottsrubricering med ett minimistraff om minst fyra års fängelse för ett brott av normalgraden. Mot bakgrund av det

tillkännagivande som utskottet föreslår och som vi tycker är ett steg i rätt riktning avstår vi dock från att fullt ut reservera oss till förmån för motionen.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (M)

Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anders Hansson (M) och Ellen Juntti (M) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av företrädare för Moderaterna i motsvarande frågor i betänkande 2014/15:JuU14, 2015/16:JuU18 och 2016/17:JuU5. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (SD)

Adam Marttinen (SD) och Richard Jomshof (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden av företrädare för Sverigedemokraterna i motsvarande frågor i betänkande 2014/15:JuU10, 2014/15:JuU14, 2015/16:JuU15 och 2015/16:JuU18. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

6. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (C)

Johan Hedin (C) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden av företrädare för Centerpartiet i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:JuU14, 2015/16:JuU18 och 2016/17:JuU5. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

7. Motioner som bereds förenklat, punkt 46 (V)

Linda Snecker (V) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden av företrädare för Vänsterpartiet i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:JuU14. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

8. Motioner som bereds förenklad, punkt 46 (L)

Roger Haddad (L) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden av företrädare för Liberalerna i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:JuU14, 2015/16:JuU7, 2015/16:JuU16, 2015/16:JuU18 och 2016/17:JuU5. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

9. Motioner som bereds förenklad, punkt 46 (KD)

Andreas Carlson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden av företrädare för Kristdemokraterna i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:JuU14, 2016/17:JuU1 och 2016/17:JuU5. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:86 av Johan Nissinen (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:317 av Patrick Reslow (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av narkotikastrafflagen i syfte att skärpa straffen för narkotikabrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:379 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stopp för att människor utnyttjas som slavar i olika näringsverksamheter i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:388 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera domar när det gäller sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:391 av Annicka Engblom m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tilldela hedersbrott en egen brottsrubricering i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:394 av Patrick Reslow (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om svenska medborgare som strider för IS ska kunna dömas för landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:419 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ändra lagen så att straffrabatterna tas bort för återfallsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:423 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffet när knivar eller motsvarande tillhyggen finns bland de brottsmisstänkta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:441 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en ny brottsrubricering för att förstärka det juridiska skyddet för förtroendevalda på både kommunal nivå, landstingsnivå och riksnivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:443 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tjänstehundars och tjänstehästars rättsstatus och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige på egen hand omedelbart bör ta eget ansvar, genom att snarast möjligt införa lagstiftning som förhindrar, eller i vart fall avskräcker eller försvårar, för svenska medborgare att resa till konfliktområdena i Syrien och Irak i syfte att strida för terroristorganisationer som IS och al-Qaida, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:475 av Maria Abrahamsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydliggörande av att med ”barn” i brottsbalkens mening avses verkliga barn av kött och blod och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:510 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa samtyckesbaserad lagstiftning vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:524 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffpåföljden vid försäljning av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:584 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över en förändring av preskriptionstiden för grovt våld och övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:684 av Maria Malmer Stenergard (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en skärpning av straffen för drograttfylleri och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:685 av Maria Malmer Stenergard och Annicka Engblom (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det straffbara området för hot mot tjänsteman bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimistraffet för hot och våld mot tjänsteman bör höjas till fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:702 av Lena Asplund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge handlare rätt att avvisa notoriska snattare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:728 av Sotiris Delis (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att våld mot polishund ska räknas som våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:749 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa dagsböter som straffpåföljd och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:859 av Åsa Coenraads (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffpåföljden för civil olydnad och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:865 av Annie Lööf m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny brottsrubricering för förhindrande av uttryckning och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny brottsrubricering för våld mot blåljuspersonal och sjukvårdspersonal och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa samtyckeslagstiftning och oaktsamhetsrekvisit för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträdesförbud för människor som begår övergrepp på badhus och andra anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hedersmotiv ska utgöra en försvårande omständighet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt barnmisshandelsbrott och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt barnfridskränkingsbrott och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera lagstiftningen mot uppvigling och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera samröre med terrororganisation och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera stödande av terror och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1078 av Jan Björklund m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hedersmotiv ska anses som en försvårande omständighet vid straffmätning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av stämpling eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffrättsligt skydd för transpersoner och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1080 av Jan Björklund m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld mot tjänsteman som en egen brottsrubricering med minimistraff sex månader och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld mot alarmeringstjänstpersonal som nytt brott och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om angrepp mot viktiga samhällsfunktioner som försvårande omständighet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hindrande av uttryckning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1134 av Yasmine Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en samtyckeslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1180 av Johan Hedin (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en form av tillträdesförbud till butikslokaler för den som upprepat missköter sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1236 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att göra en översyn av lagstiftningen kring eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1249 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpt lagstiftning mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1264 av Erik Andersson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare att beslagta och förverka ett fordon som används i samband med smuggling och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1331 av Stefan Nilsson (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av lagstiftning mot hets till suicid och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1343 av Hanna Wigh (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och skärpa straffskalan för sexförbrytare och att de ska beläggas med särskild utskrivningsprövning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1365 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grovt sexköpsbrott med fängelse som minimistraff bör införas i straffskalan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimistraffet för köp av sexuell tjänst av barn bör ändras från böter till fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1367 av Richard Jomshof (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som ger illegalt gatuspel om pengar minst fängelse som straff och utvisning ur landet efter avtjänat straff och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1535 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för attacker mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1537 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kriminalisering av medverkan och deltagande i terrorstämplade organisationer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1538 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottets straffvärde och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en s.k. civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1571 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för smuggling av djur och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1715 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1732 av Birgitta Ohlsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpning vid våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1745 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för mord ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livstidsstraff, utan möjlighet att omvandlas till ett tidsbestämt straff, ska kunna utdömas för de allvarligaste morden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1749 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gärningsmän som frias, inte för att de är helt oskyldiga utan på grund av formella fel från statens och rättsväsendets sida, inte ska tilldömas ersättning för att de har suttit frihetsberövade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i ovannämnda fall ska stadgas att det är brottsoffret som ska tilldömas ersättning från staten och inte den frihetsberövade gärningsmannen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1750 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottet ”grovt djurplågeri” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för ”grovt djurplågeri” ska vara lägst ett års fängelse och högst fyra års fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1765 av Per Klarberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa progressiva fortkörningsböter likt det finländska systemet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1766 av Adam Marttinen (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort böter från straffskalan vid utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, sexuellt ofredande, kontakt med barn i sexuellt syfte och ringa barnpornografibrott och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av sexualbrott mot barn med utgångspunkt att höja straffens maxnivåer och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1769 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd mot våld av sexuell karaktär för yrkesutövare i allmänhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1927 av Erik Andersson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta ut hyra för förvaring av alkohol hos Tullverket samt om det är möjligt att ta ut en avgift för destruktion av alkoholen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1936 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brott mot blåljuspersonal och blåljusfordon måste beivras mycket kraftfullare än som sker och straffsatserna skärpas samt tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1965 av Hans Rothenberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa lagförbud mot omotiverad fotografering vid olycksplatser samt fotografering av människor i särskilt utsatta situationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att jämställa omotiverad fotografering vid olycksplatser med brott mot griftefriden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1972 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffen för hot mot förtroendevalda politiska företrädare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2020 av Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att i 22 kap. brottsbalken införa en ny bestämmelse som innebär att svenska medborgare som strider mot främmande makter som det svenska försvaret militärt stöttar ska dömas för landsförräderi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2066 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja bötesbeloppet för individer som inte kan uppvisa ett giltigt körkort vid bilkörning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2126 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffpåföljden för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2160 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett förslag om hur vi kan säkerställa att utomnordiska förare med utomnordiska registreringsnummer som kört för fort i Sverige kan bötfällas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2177 av Borian Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2207 av Sara-Lena Bjälkö m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta frågan på allvar och utreda möjligheten att höja straffsatserna för mutbrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2261 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2268 av Thomas Finnborg m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga polisens beslagtaganderätt för att förhindra streetracing och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2269 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över relevanta lagrum och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2275 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa solidariskt straffansvar för firmatecknare, styrelseledamöter och

verkställande ledning i de företag, organisationer och myndigheter där staten är ägare eller där andra påverkansformer är tillgängliga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2284 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trafikbrottslagen ska ändras så att trafiksäkerheten väger mycket tyngre än i dag vid bedömning om ett fordonsförverkande ska anses skäligt i förhållande till fordonets värde och gärningsmannens ekonomiska situation och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2288 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn gällande tillämpningen av livstid för mord i rättssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2297 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot mot förtroendevalda politiker genom att låta det klassas som demokratibrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2299 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalorna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda propaganda för terrorism och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminaliseringskravet även ska omfatta resor till en persons medborgarskapsland och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2303 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
- 3.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av straffrabatter och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att ta bort den automatiska villkorliga frigivningen, att inte ge straffrabatt vid otillåten utredning och att minska straffrabatten vid flerfaldig brottslighet.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tredje gången gillt och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständighet vid störningar i den allmänna ordningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om attacker mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff vid sexköp av barn och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av preskriptionstid och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt lagstiftning mot kat och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våld mot politiker bör likställas med våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återgång till tidigare straff vid ny brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera handlingen att fly från polis och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2306 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2312 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för misshandel av gravida bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2315 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdöma mycket höga bötesbelopp och låta polisen beslagta och med vissa restriktioner (tillsammans med den lagförde) kunna fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2323 av Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av DIKO-lag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2326 av Kent Ekeroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utlämning inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2328 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om noll promille och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2340 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medgärningsmannaskap och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2345 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen mot tvångsäktenskap ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2372 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka och vid behov genomföra skärpningar av lagen för att förhindra tvångsäktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2417 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot att skända nationalsymboler och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2432 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen gällande uppmaning till brott av förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2466 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för attacker och våld mot blåljuspersonal samt hindrandet av uttryckning måste skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2506 av Paula Bieler m.fl. (SD):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka och vid behov genomföra skärpningar av lagen för att förhindra tvångsäktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2531 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att utländska förare betalar fortkörningsböter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2548 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa straffsanktioner för brott mot flagglagen och för flaggskändning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2582 av Jeff Ahl (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri mot tjänstedjur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny lag, grovt djurplågeri, och om att straffet som utdöms för detta bör vara mellan två och fyra år och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2586 av Jeff Ahl (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en straffskärpning när det gäller sexualbrott mot barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2618 av Carl Schlyter (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förbättrade möjligheter att lagföra utländska medborgare som medverkat till förfalskning eller andra brott relaterade till tillverkning av sedlar och mynt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2627 av Annika Qarlsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje sexuell handling som inte bygger på samtycke ska vara straffbar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2701 av Lars Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga åtgärder i syfte att stärka rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2790 av Emanuel Öz (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att kriminalisera korruption som begås i utlandet och anpassa

svensk lagstiftning till att omfatta kriminaliseringen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2857 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2943 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillämpningen av straffskalan för vissa brott mot viss näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2963 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör besluta om en utvärdering av lagen som kriminaliserar icke-medicinskt bruk av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3002 av Robert Hannah m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i 29 kap. 2 § brottsbalken införa en straffskärpning, ”lex Fadime”, om ett av den tilltalades motiv för brottet varit att skydda sin eller någons eller flera närstående personers heder kopplat till offrets livsstil, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3015 av Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen och öka straffen gällande människohandel, prostitution och sexköp samt ta fram en nationell handlingsplan mot alla former av människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3028 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skärpa straffen för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, ska införas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3146 av Olof Lavesson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstiftningen om hatbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp i brottsbalken till att även omfatta könsidentitet och könsuttryck och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3221 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till skärpta straff för våld mot tjänsteman inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga tillträdesförbud till butiker och varuhus och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3236 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta åtgärder mot metallstölder och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3237 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt lagstiftning avseende brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kriminalvårdens förutsättningar för effektivare individualpreventiva påföljder för eftervård och behandling och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3238 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brott mot alarmeringspersonal och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för angrepp mot väsentliga samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för rattfylleri och grovt rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om eftersupning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strafflindring och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3298 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka straffsatserna för kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3300 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottsrubriceringen grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för djurplågeri ska höjas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3340 av Sofia Fölster (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur straffen för sexualbrott kan höjas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa lagstiftning som särreglerar hedersbrott i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en samtyckeslagstiftning i någon form snarast bör införas i svensk lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra sociala mediers upphovsmän ansvariga för kränkningar som sprids från deras medieplattformar utan att de tas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3348 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstiftning som särreglerar hedersbrott i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en Forced Marriage Unit enligt brittisk modell inrättas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3387 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kapaciteten och behovet av att i Sverige kunna utreda terroristbrott och krigsbrott som begåtts utomlands och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör ta initiativ till ytterligare kriminalisering av medverkan i stödfunktioner för en terroristorganisation – såsom materiellvård, transport och underhåll eller matlagning – som bidrar till organisationens förmåga att delta i en väpnad konflikt eller att begå allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3388 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att åstadkomma en tydligare uppföljning av angrepp mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett nytt lagförslag så att livstids fängelse blir normalstraffet för mord, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, bör införas och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny och bredare sexualbrottslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen tydligare ska omfatta virtuella våldtäkter och hämndporr, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över knivlagen och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3391 av Robert Halef m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för rattfylleri och grovt rattfylleri bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3431 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av förberedelse för resa i terroristsyfte och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalan för grova fall av finansiering av terroristresor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av medverkan i stödfunktioner till terroristverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvidgning av de brott som omfattas av terroristbrottslagen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av bestämmelsen om olovlig kårverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3468 av Roger Haddad m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om listan över EU-brott och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3474 av Roger Haddad m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samtyckesbestämmelse i sexualbrottslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oaktsamhetsrekvisit i sexualbrottslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ofredande och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hämndporr och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en breddad bestämmelse om olaga förföljelse (stalkning) och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olaga förföljelse (stalkning) mot flera familjemedlemmar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

| Motion | Motionärer | Yrkanden |
|--|---|---------------------------|
| 46. Motioner som bereds förenklat | | |
| 2016/17:86 | Johan Nissinen (SD) | |
| 2016/17:317 | Patrick Reslow (M) | |
| 2016/17:379 | Hans Hoff (S) | |
| 2016/17:475 | Maria Abrahamsson (M) | |
| 2016/17:524 | Edward Riedl (M) | |
| 2016/17:584 | Hillevi Larsson (S) | |
| 2016/17:749 | Boriana Åberg (M) | |
| 2016/17:859 | Åsa Coenraads (M) | 2 |
| 2016/17:865 | Annie Lööf m.fl. (C) | 21 och 22 |
| 2016/17:1079 | Jan Björklund m.fl. (L) | 15 |
| 2016/17:1236 | Lotta Olsson (M) | |
| 2016/17:1331 | Stefan Nilsson (MP) | |
| 2016/17:1367 | Richard Jomshof (SD) | |
| 2016/17:1538 | Andreas Carlson m.fl. (KD) | 12 |
| 2016/17:1749 | Richard Jomshof m.fl. (SD) | 1 och 2 |
| 2016/17:1750 | Richard Jomshof m.fl. (SD) | 1 och 2 |
| 2016/17:1765 | Per Klarberg (SD) | |
| 2016/17:1769 | Richard Jomshof m.fl. (SD) | 10 |
| 2016/17:2160 | Sten Bergheden (M) | |
| 2016/17:2207 | Sara-Lena Bjälkö m.fl. (SD) | |
| 2016/17:2261 | Markus Wiechel (SD) | 1 |
| 2016/17:2268 | Thomas Finnborg m.fl. (M) | |
| 2016/17:2269 | Thomas Finnborg (M) | |
| 2016/17:2275 | Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) | |
| 2016/17:2284 | Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) | 20 |
| 2016/17:2303 | Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) | 1, 7, 9, 16, 18 och 23 |
| 2016/17:2312 | Johnny Skalin (SD) | |
| 2016/17:2315 | Johnny Skalin (SD) | |
| 2016/17:2323 | Kent Ekeroth och Adam Marttinen (båda SD) | |

| | | |
|--------------|---|-----------|
| 2016/17:2328 | Johnny Skalin (SD) | |
| 2016/17:2417 | Markus Wiechel (SD) | 2 |
| 2016/17:2531 | Jessica Rosencrantz m.fl. (M) | 21 |
| 2016/17:2548 | Mikael Jansson och David Lång (båda SD) | 1 |
| 2016/17:2582 | Jeff Ahl (SD) | 2 |
| 2016/17:2943 | Cecilia Widegren (M) | 1 |
| 2016/17:3015 | Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C) | |
| 2016/17:3146 | Olof Lavesson m.fl. (M) | 1 och 2 |
| 2016/17:3236 | Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) | 5 |
| 2016/17:3255 | Andreas Carlson m.fl. (KD) | 2 och 3 |
| 2016/17:3298 | Anders Forsberg m.fl. (SD) | 2 |
| 2016/17:3300 | Martin Kinnunen m.fl. (SD) | 2 och 3 |
| 2016/17:3346 | Désirée Pethrus m.fl. (KD) | 21 |
| 2016/17:3348 | Désirée Pethrus m.fl. (KD) | 15 |
| 2016/17:3391 | Robert Halef m.fl. (KD) | 10 och 12 |
| 2016/17:3431 | Roger Haddad m.fl. (L) | 5 |
| 2016/17:3468 | Roger Haddad m.fl. (L) | 13 |
| 2016/17:3474 | Roger Haddad m.fl. (L) | 10 och 11 |